Putem deveni ceea ce ne dorim? Iubirea, fericirea, împlinirea sufletească, înțelepciunea, echilibrul, dar și o bună situație materială depind de deschiderea noastră către lume și de cunoștințele pe care le acumulăm. Iar mijlocul cel mai la îndemână pentru a ajunge acolo unde vrem sunt cărțile. Lectura, acumularea de informații egalizează forțele pe terenul de joc al vieții.

Burke Hedges pledează cu argumente concrete și cu pasiune pentru forța ascunsă a lecturii. Pentru că ea vă poate da capacitatea de a deveni bogat în sensul cel mai larg al cuvântului. Lectura ne descătușează potențialul: ne transformă, ne face mai buni, ne obligă să gândim, să ne imaginăm, să analizăm, să ne dezvoltăm, să descoperim lumea și pe noi înșine.

Autorul însuși este un om a cărui viață a fost transformată radical de o carte. El explică de ce cititul este diferit și, sub multe aspecte, superior ascultării sau privitului la televizor. Și ne mai spune de ce orice om, inclusiv dumneavoastră, poate face saltul de la lectură la bani.

Ceea ce începem prin lectură merită să împlinim prin viață.

PRACTIC

www.curteaveche.ro

ISBN 973-669-098-9
9 789736 690983

BURKE HEDGES

DE LA LECTURĂ LA BANI

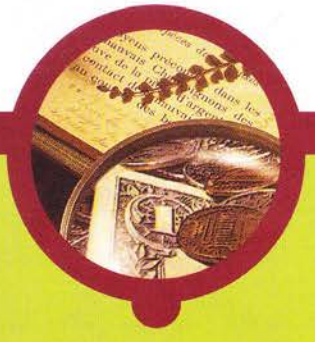

PRACTIC

Curtea veche

BURKE HEDGES provine dintr-o familie de imigranți latino-americani, care au decis să trăiască în Statele Unite după instaurarea dictaturii de stânga a lui Fidel Castro.

După absolvirea Facultății de drept, Burke Hedges s-a hotărât să-și dezvolte propria afacere. În prezent, conduce o serie de companii care se dezvoltă rapid în zona Tampa Bay.

Este autorul a numeroase cărți, printre care volumul de mare succes în toată lumea *Who Stole the American Dream?* — editat în peste un milion de exemplare. La Curtea Veche Publishing, dintre cărțile sale au mai apărut: *Afirmă-te sub propria firmă, afacerea-de-vis.com, Conducta de milioane* și *Marketing la indigo*.

Burke Hedges s-a dedicat exclusiv răspândirii mesajului liberei inițiative și al dezvoltării personale prin conferințe, cărți și casete.

BURKE HEDGES

De la lectură la bani

Cum te poate ajuta forța ascunsă a lecturii să-ți îmbogățești viața sub toate aspectele

Traducere de
ELENA NECULCEA

Curtea veche

BUCUREȘTI, 2004

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
HEDGES, BURKE
De la lectură la bani / Burke Hedges
trad.: Elena Neculcea
București: Curtea Veche Publishing, 2005
168 p.; 20 cm (Practic)
Tit. orig. (eng): *Read to Get Rich*
How the Hidden Power of Reading Can Make You Richer in All Areas of Your Life!
ISBN 973-669-098-9

I. Neculcea, Elena (trad.)

028

Coperta de Daniel Țuțunel

BURKE HEDGES
READ TO GET RICH
How the Hidden Power of Reading Can Make You Richer in All Areas of Your Life!

Copyright © 2000 by Burke Hedges & Steve Price
All rights reserved under International and Pan-American copyright conventions.

© Curtea Veche Publishing, 2004,
pentru prezenta versiune în limba română

ISBN 973-669-098-9

Oameni faimoși, care au citit și s-au îmbogățit!

De obicei, la baza succesului oricărui om de valoare se află o carte foarte bună.
ROY L. SMITH

Lou Holtz, unul dintre cei mai titrați antrenori de fotbal american la nivel de colegiu, consideră că *Puterea magică a gândului** a marcat punctul de cotitură al carierei sale.

W. Clement Stone, om de afaceri multimilionar și autor de *best-seller*-uri, spune că *De la idee la bani*, cartea lui Napoleon Hill**, „mi-a schimbat cursul vieții". Cartea lui Hill l-a inspirat pe Stone să-și facă un obicei de viață din a-i ajuta pe ceilalți, oferindu-le cărți de dezvoltare personală, obicei pe care și-l păstrează cu religiozitate de 50 de ani.

Donna Reed, deținătoarea unui premiu al Academiei Americane de Film și vedetă de televiziune de la o vârstă fragedă, era o fetiță timidă și nesigură la începutul liceului, când a descoperit cartea *Secretele succesului****. După ce a terminat de citit cartea, a obținut un rol principal într-o piesă montată la școală, punând astfel bazele unei cariere de 40 de ani în film și televiziune.

J. W. Marriott, președintele Marriott Hotels, a fost atât de puternic impresionat de mesajul cărții *Cel mai vestit vânză-*

---

* Apărută la Curtea Veche Publishing, București, 1998. (*N. trad.*)
** *Ibidem.*
*** Autor: Dale Carnegie, Curtea Veche Publishing, 1997. (*N. trad.*)

*tor din lume**, încât oferă câte un exemplar din acest volum fiecărui director de marketing al său.

Dave Thomas, fondatorul lanțului de restaurante Wendy's, renunțase la școală și avea o imagine de sine deplorabilă când a citit întâmplător *Forța gândirii pozitive***. Astăzi, el conduce un imperiu *fast-food*, cu mii de restaurante în întreaga lume.

Phyllis Diller, faimoasa actriță de comedie, era o soție casnică, frustrată și nesigură când a citit *The Magic of Believing* (Puterea magică a credinței). Cartea i-a dat încredere să-și încerce norocul în lumea divertismentului, devenind mai apoi una dintre cele mai cunoscute actrițe de comedie din țară.

Archie Moore, fostul campion de box la categoria semiușoară, care a învins prin *knock-out* un număr-record de 141 de adversari în 228 de meciuri, nu era un cititor prea înfocat înainte de a fi distribuit în varianta ecranizată a *Aventurilor lui Huckleberry Finn*. Moore a citit cartea pentru a se pregăti pentru rol și din acel moment a devenit pasionat de lectură, afirmând că: „acum, după ce am descoperit cărțile, simt că trăiesc cu adevărat".

* Autor: Og Mandino, apărută la Curtea Veche Publishing, București, 2001. (*N. trad.*)

** Autor: Norman Vincent Peale, apărută la Curtea Veche Publishing, București, 1999. (*N. trad.*)

Dedicație

Dedic această carte soției mele, Debbie, și celor patru copii ai noștri — Burke, Jr., Nathen, Spencer și Aspen Marie. Grație vouă, viața mea se îmbogățește cu iubire clipă de clipă.

De la biroul lui Burke Hedges

Lectura egalizează forțele în jocul vieții

În această carte veți citi despre zeci de oameni din toate mediile sociale.

Unii s-au născut sub o stea norocoasă. Alții s-au născut într-un mediu neprielnic.

Unii provin din familii destrămate. Alții au crescut având alături părinți iubitori.

Unii s-au născut cu un coeficient de inteligență aproape de geniu. Alții s-au născut cu o inteligență medie, în cel mai bun caz.

Unii s-au născut frumoși sau drăguți. Alții s-au născut banali sau chiar urâți.

Unii s-au născut liberi. Alții s-au născut sclavi.

Unii sunt negri, ...alții sunt albi, ...unii sunt bărbați, ...alții, femei ...și tot așa.

Dar toate persoanele menționate în aceste pagini au o trăsătură comună: viața lor s-a îmbogățit semnificativ prin lectură.

Vedeți dumneavoastră, lectura, spre deosebire de orice altă activitate, nivelează forțele pe terenul de joc al vieții. Este marele egalizator. Lectura ne transformă din persoana care suntem în acest moment în persoana care putem deveni. Și când ne schimbăm câtuși de puțin, suntem mai bogați decât eram cu o zi înainte.

Sper din toată inima că această carte vă va aprinde pasiunea pentru lectură, care, la rândul său, vă va da puterea să vă descoperiți aptitudinile unice și să le folosiți pentru a vă realiza pe deplin potențialul.

BURKE HEDGES

Mulțumiri

Îți mulțumesc, dr. Steve Price, pentru cercetările tale neobosite, pentru dăruirea ta neclintită, pentru îmbinarea unică de calități, pentru devotamentul altruist față de INTI Publishing & Resource Books. De-a lungul ultimilor șapte ani am fost buni parteneri; mai mult decât atât, îmi ești un foarte bun prieten. Îți mulțumesc din nou pentru numeroasele tale realizări din ultimii ani — și pentru cele care sunt sigur că vor urma.

Mulțumiri Katherinei Glover, președinte al INTI Publishing & Resource Books, toată aprecierea mea pentru entuziasmul și atenția acordată detaliilor în cursul procesului de scriere și de redactare. Katherine, fiecare proiect în care te implici primește autograful tău de excelență. Îți mulțumesc pentru contribuția ta deosebită. Ești unul dintre puținii oameni care pun în practică teoria de la lectură la bani.

Aprecierile mele Sandrei Bailey, pentru că s-a ocupat de obligațiile mele de afaceri câtă vreme am fost absorbit de scrierea acestei cărți. Te apreciez mai mult decât vei ști vreodată.

Aduc de asemenea mulțumiri lui Sandee Lorenzen, Debbie Hedges, Jewel Parago, Linda Burleson și Kim Plavnick — mulțumiri pe care vi le datorez de atâta vreme, pentru atenția cu care vă ocupați de afacerile de zi cu

zi de la INTI Publishing. Cu toții sunteți persoane deosebite și cu siguranță sunteți oameni speciali în viața mea.

Lui Pat Chrinko, Joel Bailey, Nancy Kevorkian, Jeff Keller, Ann Matherlee și Shari Palasti, mulțumiri pentru sugestiile și observațiile făcute pe când cartea era încă în stadiul de manuscris.

În final, aș vrea să aduc mulțumiri din inimă fiecărei persoane care a participat la acest proiect. Fie ca dăruirea și munca voastră să vă fie răsplătite înmiit, pentru că eforturile voastre vor aduce o schimbare în viața cuiva.

Introducere

Cartea potrivită, citită la momentul potrivit, vă poate schimba viața!

O carte bună conține mai multă bogăție decât o bancă solidă.

ROY L. SMITH

Eu sunt dovada vie a faptului că o carte bună, citită la momentul potrivit, poate schimba radical viața cuiva.

Cu mai puțin de 12 ani în urmă, câștigam cinci dolari și jumătate pe oră... locuiam într-un apartament cu un singur dormitor, împreună cu soția mea, însărcinată și cu fiul nostru, în vârstă de 1 an, conduceam un Datsun roșu, ruginit, din 1976, peticit peste tot, plângându-mi de milă, sătul de slujba și de viața mea... și fără să am nici o idee despre ce aș putea să fac ca să o schimb.

Într-o zi, cumnata mea — sătulă de văicărelile mele și recunoscând în mine un potențial pe care nici măcar eu nu-l văzusem — mi-a dat un exemplar din cartea lui Og Mandino, *Cel mai vestit vânzător din lume*.

Acesta a fost momentul de cotitură din viața mea.

Cartea lui Mandino m-a inspirat să renunț la slujba mea lipsită de perspectivă și să caut un post ca agent de vânzări de telefoane mobile. În primul an de vânzări, mi-am deschis propria afacere de vânzare de telefoane mobile și pot să spun cu mândrie că de atunci sunt un om de afaceri de succes.

Încă dau din cap cu uimire când îmi amintesc că viața mea s-a îmbogățit în atât de multe feluri în urma lecturii unei cărți cu coperte necartonate, care costase mai puțin de zece dolari.

De la lectură la bani

Titlul cărții pe care o țineți acum în mână este un omagiu adus nemuritorului succes al lui Napoleon Hill, *De la idee la bani*, o carte profundă, care mie, ca și multor milioane de oameni, mi-a îmbogățit viața mai mult decât pot spune.

Prin lectură, descoperim lumea, istoria și pe noi înșine.
DANIEL J. BOORSTIN

Cartea lui Napoleon Hill, *De la idee la bani*, explică cum pot atinge oamenii obișnuiți bogăția financiară, urmând principiile de clădire a averii pe care le aflăm de la cei mai mari industriași ai Americii, printre care Andrew Carnegie, John D. Rockefeller și Henry Ford.

Această carte, *De la lectură la bani*, explică felul în care puterea ascunsă a lecturii vă poate da capacitatea *de a deveni bogat în sensul cel mai larg al cuvântului*. Bogat financiar, firește. Dar și bogat în iubire. Bogat în fericire. Bogat în plan familial. Bogat în privința sănătății. Bogat în mulțumire sufletească. Bogat în relația cu Dumnezeu. Cu alte cuvinte, bogat în ce privește toate aspectele vieții dumneavoastră.

Lectura, mai mult decât orice altă activitate, are puterea de a ne descătușa potențialul și, pe parcurs, de a elibera „îngerii buni din firea noastră", pentru a folosi fraza favorită a lui Abraham Lincoln, un cititor împătimit, care s-a modelat extraordinar, devenind, dintr-un băiat sărman de la țară, poate cel mai mare președinte al Americii, folosindu-se de puterea cuvântului scris.

Puterea uimitoare a lecturii

M-am gândit îndelung la impactul pe care *Cel mai vestit vânzător din lume*, ca și al altor cărți l-au avut asupra vieții

mele, încercând să-mi dau seama cum au reușit literele negre, tipărite pe o foaie albă să-mi schimbe cursul vieții. Am știut tot timpul că s-a întâmplat ceva magic, dar foarte multă vreme nu am reușit să exprim acest lucru în cuvinte. Știu doar că atunci când citesc o carte bună simt un fel de transformare, o revigorare, o modelare a vieții mele.

Apoi, într-o bună zi, am dat peste un articol al lui Daniel J. Boorstin, un istoric, câștigător al premiului Pulitzer; acest articol rezuma valoarea lecturii într-o singură frază simplă, dar profundă:

Prin lectură, descoperim lumea, istoria și pe noi înșine.

Acest citat explică foarte bine puterea uimitoare a lecturii. Mai mult decât orice altă activitate mentală, lectura ne transformă, ne face mai buni, pentru că ne obligă să gândim, ...să ne imaginăm, ...să analizăm, ...să ne dezvoltăm... și de-a lungul acestor procese să „descoperim lumea, istoria și pe noi înșine".

Când citim o carte cu un mesaj puternic, care ne provoacă să gândim, de fapt ne îmbogățim viața sub toate aspectele. Pe scurt, lectura are puterea de a ne transforma din ceea ce SUNTEM în acest moment în ceea ce AM PUTEA DEVENI în viitor. Ca să citări cuvintele lui Henry David Thoreau: „O carte cu adevărat mare mă învață mai mult decât să o citesc. Trebuie pusă curând în aplicare, trebuie să începem să trăim așa cum ne învață ea... ceea ce încep prin lectură trebuie să termin prin viață."

Ce veți învăța din această carte

Lectura ne influențează în moduri pe care nici nu ni le imaginăm. Cercetările dovedesc că lectura modifică felul în care oamenii rezolvă problemele, stochează informațiile, relatează întâmplările, interpretează lumea și gândesc despre ei înșiși. Lectura ne modifică până și forma creierului! Dacă ne oprim să ne gândim serios la impactul pe care îl are lectura asupra vieților noastre, rămânem muți de uimire.

În paginile care urmează, vă voi ajuta să înțelegeți mai bine influența profundă pe care o are lectura asupra educației și vieții noastre. Veți afla de ce inventarea scrierii și a lecturii este încă cea mai valoroasă descoperire tehnologică din istoria omenirii. Veți afla ce se întâmplă în mințile noastre atunci când citim. Veți afla de ce culturile scrise depășesc culturile orale. Veți afla de ce lectura este diferită și, sub multe aspecte, superioară ascultării sau privitului la televizor. Veți afla cum să citiți o carte pentru a culege beneficii maxime. Veți afla de ce, în curând, cărțile în format electronic vor deveni la fel de obișnuite ca *e-mail*-ul. Și veți afla de ce orice om, inclusiv dumneavoastră, poate să facă saltul de la lectură la bani.

Începeți să citiți, începeți să vă dezvoltați

Indiferent dacă sunteți un cititor împătimit sau dacă aceasta este prima carte pe care o citiți de la terminarea liceului încoace, este la fel de adevărat faptul că această carte — sau următoarea pe care o veți citi — vă va oferi puterea de a vă îmbogăți într-o multitudine de sensuri.

Îmbogățirea începe cu un singur act simplu, determinant. Trebuie să luați o carte, să o deschideți, să începeți să citiți pentru ca viața dumneavoastră să se îmbogățească mai mult decât v-ați imaginat vreodată.

1

După șapte ani...

De multe ori, viitorul unui om
a depins de lectura unei cărți.

Ralph Waldo Emerson

Este o zi minunată, însorită și senină, de sfârșit de martie, 1993, iar eu și soția mea, Debbie, stăm pe un vârf de munte în Aspen, Colorado. În jur, putem privi cale de kilometri întregi în toate direcțiile. Mă aplec înainte pe schiuri și mă sprijin de bețe, privind calm frumusețea albă, vastă care mă înconjoară.

„Mă simt atât de norocos", îmi spun în sinea mea, în vreme ce soarele strălucește pe stratul alb de sub schiurile mele. „De ce eu? Ce am făcut ca să merit toate acestea?"

Plănuisem această scurtă vacanță de schi la Aspen ca pe un cadou-surpriză pentru soția mea, care mă însoțea într-o călătorie de afaceri în Arizona. Înainte de a pleca în Arizona, într-o dimineață în care Debbie era plecată după treburi, i-am adunat hainele pentru schi și am aranjat să fie trimise la hotelul Ritz Carlton din Aspen. Am rugat-o pe secretara mea să ne programeze zborul de întoarcere prin Denver și să închirieze un avion particular până la Aspen, unde trebuia să ne aștepte șoferul unei limuzine de la hotelul Ritz.

Debbie a fost luată complet prin surprindere! Când ne-am îmbarcat în Denver, era convinsă că ne întorceam în Florida! De-abia în timp ce luam o masă excelentă la clasa I i-am dezvăluit secretul meu — ne îndreptam spre Aspen pentru o binemeritată vacanță de cinci zile. Debbie

a fost surprinsă. Și încântată. Și ne-am bucurat amândoi de o excelentă vacanță, de care ne vom aminti cu drag tot restul vieții.

De ce sunt atât de norocos?

O ninsoare ușoară se așternea pe pământ în vreme ce eu stăteam în vârful muntelui Aspen, cântărind întrebarea *„De ce eu?... Ce am făcut ca să merit atâta frumusețe și lux?"*

Mintea mea s-a întors în timp, în 1986, când cumnata mea mi-a dăruit cartea *Cel mai vestit vânzător din lume*. În acel moment, eram plin de datorii, fără nici un rost, aproape fără nici o speranță. Până în acel moment al vieții mele nu fusesem niciodată un cititor prea pasionat. Da, firește, citisem manuale și diferite alte scurte lucrări, atât cât trebuia, pentru temele de la școală, dar până atunci nu citisem niciodată o carte de dezvoltare personală. Dar, dintr-un motiv oarecare, mă simțeam atras de cartea lui Mandino. Îmi amintesc că în timp ce o frunzăream, ochii mi-au căzut pe o pagină pe care titlul era: „Pergament 1: *De azi încep o viață nouă*".

Cărțile există numai pentru a ne inspira.
RALPH WALDO EMERSON

„Pare interesantă, îți mulțumesc, Susan", am spus, aruncând cartea pe masa din sufragerie. „O s-o încep chiar azi." Mai târziu, în aceeași după-amiază, am luat cartea și m-am trântit pe canapeaua noastră stricată, cumpărată la mâna a doua, ca să citesc.

„Să citesc câteva pagini înainte să înceapă meciul la televizor", mă gândeam eu. „E o carte destul de mică... ar trebui să o pot termina înainte de următoarea întâlnire cu Susan."

Și chiar era ușor de citit. Am citit *Cel mai vestit vânzător din lume* dintr-o suflare. Încă îmi amintesc că m-a emoționat până la lacrimi și mi-a dat speranțe pentru o viață mai bună: „Dacă un băiat de la cămile, needucat poate ajunge de la sărăcie la o bogăție considerabilă, urmând principiile din această carte, atunci pot și eu" — mi-am spus.

* * *

Mi-am pus ochelarii de schi, ca să nu mă orbească lumina. Ziua era de-abia la început, prin urmare nu aveam de ce să mă grăbesc să cobor de pe munte. Am preferat să savurez în continuare momentul și să mă gândesc cât de mult se schimbase viața mea de-a lungul ultimilor șapte ani... și să îmi imaginez cât de diferit ar fi putut fi totul dacă aș fi ales să nu citesc acea cărțulie necartonată.

„Alegere. Ce concept minunat", mi-am spus, în vreme ce urmăream șirul constant de schiori care își alegeau drumul de coborâre de pe munte. „Tipul în costum galben de schi alege să se lovească de copaci. Tipul greoi alege să coboare muntele pe o linie lungă și lină. Iar acel adolescent alege să coboare drept panta. Fiecare schior încearcă să facă același lucru — să ajungă întreg la poalele muntelui și să se distreze pe traseu. Dar fiecare alege un alt drum pentru aceasta."

Frazele sunt asemenea unor unghii ascuțite, care zgârie adevărul în mintea noastră.
DIDEROT

Deodată, pe lângă mine au trecut doi salvamontiști, trăgând o sanie pe care se afla un schior rănit.

„Acest schior a ales calea greșită și deodată — buum! — viața lui a luat-o pe o cale pe care nu o anticipase niciodată. Toate alegerile noastre, cele mari la fel ca și cele minore, au consecințe. Aceasta este legea cauzei și a efectului", mă gândeam eu, privind cum schiorul rănit se pierdea în zare.

Destinul înseamnă alegere, nu întâmplare

Când am ales să citesc *Cel mai vestit vânzător din lume*, nu aveam nici cea mai vagă idee despre cum avea să-mi schimbe viața. La acel moment părea o alegere minoră, fără nici o relevanță. Dar ca și în cazul schiorului rănit, care a ales o cale greșită, alegerile minore pot avea consecințe uriașe. Chiar și o alegere aparent neimportantă, cum ar fi aceea de a vă înscrie la o sală de gimnastică sau de a vă

lega centura de siguranță când demarați din fața casei, vă poate modifica simțitor cursul vieții.

Mi-a fost foarte ușor să citesc *Cel mai vestit vânzător din lume*; am terminat-o în cel mult două ore.

Dar mi-ar fi fost la fel de ușor să NU o citesc.

Aș fi putut cu ușurință să arunc o privire pe carte, din fugă, și să aleg să amân lectura pentru o altă zi... și apoi pentru o altă zi... și apoi pentru o altă zi... până când ar fi devenit un alt lucru pe care să nu ajung să-l fac niciodată.

Dar am avut inspirația — și marele noroc — să-mi folosesc abilitatea dată de Dumnezeu de a face o alegere care să mă ajute, nu să mă tragă înapoi.

Bunul meu prieten, Gary Blair, autorul cărții *What Are Your Goals?* (Care sunt scopurile tale?), încheie fiecare mesaj pe care îl trimite cu următoarele cuvinte: „Totul contează." Într-o zi, l-am întrebat ce vrea să spună când scrie că „totul contează".

„Înseamnă că tot ceea ce faci, indiferent cât de important sau de nesemnificativ ar fi, fie te duce mai aproape de scopurile tale, fie te îndepărtează de ele. De aceea totul contează."

Această afirmație este atât de simplă și totuși atât de profundă! Totul contează. Cât de adevărat este! Alegerile noastre fie ne ajută să progresăm, fie ne trag înapoi. Nu există cale de mijloc. Totul contează.

Cu ani în urmă, când am ales să citesc *Cel mai vestit vânzător din lume*, nu conștientizam neapărat faptul că totul contează, dar cred că undeva, în interiorul meu, trebuie să fi știut că marile schimbări încep cu alegeri mici. La momentul respectiv eram atât de sătul de viața mea, încât eram hotărât să fac orice era necesar pentru a provoca o schimbare majoră. Dacă aceasta însemna să citesc o carte, atunci eram dispus să fac acest lucru. Și așa cum am mai spus, a fost una dintre cele mai bune alegeri pe care le-am făcut vreodată.

Metamorfozat de cuvântul scris

Probabil că ați auzit vechea zicală: „Când elevul este pregătit, va apărea și profesorul." Această expresie era cu certitudine adevărată în privința mea, în 1986 — eu eram elevul, iar Og Mandino a fost profesorul.

Ca o ironie, în momentul în care am început să citesc această carte, habar nu aveam ce impact urma să aibă asupra vieții mele. Cu siguranță nu mă așteptam să mă schimbe. Să mă amuze, poate, dar să mă schimbe, nu.

Dar pe măsură ce parcurgeam paginile, simțeam că în mine se producea ceva aproape magic. Era ca și cum altcineva, din interiorul meu, un alt eu, mai sensibil, mai profund, mai cinstit, mai deschis — EUL INTERIOR, dacă doriți — citea de fapt cartea. Și acest „eu interior" asculta mesajul cu inima deschisă și cu mintea trează.

Înainte să vă spun ce m-a emoționat atât de profund, permiteți-mi să vă fac un rezumat, în cazul în care nu ați citit încă această carte. Povestea din *Cel mai vestit vânzător din lume* are loc cu 2 000 de ani în urmă, în Palestina, aproape de satul Nazareth. Un negustător în vârstă, foarte bogat, pe nume Hafid, cunoscut de asemenea și sub numele de „Cel mai vestit vânzător din lume", îi spune slujitorului său credincios cum s-a ridicat el de la sărăcie la o avere fabuloasă.

Subiectul este inteligent construit și plin de suspans, dar nu vă voi strica plăcerea de a citi cartea, relatându-vă prea multe detalii. Vă voi mai spune doar că mare parte din carte se referă la zece pergamente antice, fiecare conținând câte un principiu nemuritor al succesului. Acestea sunt după cum urmează:

Pergamentul 1: De *azi încep o viață nouă.*
Pergamentul 2: *Voi întâmpina această zi cu inima plină de iubire.*
Pergamentul 3: *Voi persevera până când voi reuși.*
Pergamentul 4: *Eu sunt cel mai mare miracol al naturii.*
Pergamentul 5: *Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.*

Pergamentul 6: *Astăzi voi fi stăpânul propriilor mele emoții.*
Pergamentul 7: *Voi râde lumii.*
Pergamentul 8: *Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.*
Pergamentul 9: *Voi acționa acum.*
Pergamentul 10: *De azi înainte mă voi ruga, dar strigătele mele de ajutor vor deveni strigăte după îndrumare.*

După cum puteți observa, principiile se referă mai mult la cum să duci o viață fericită, împlinită decât la cum să vinzi propriu-zis, dar exact aceasta este una dintre sublinierile lui Mandino: vânzarea înseamnă viață și viața e vânzare.

* * *

În timp ce-mi târam schiurile prin zăpadă, de pe ghetele mele săreau în toate direcțiile mici așchii de gheață. Am inspirat adânc și am expirat încet, savurând momentul.

„Mai bine nici că s-ar putea", mi-am spus. Mă simțeam atât de relaxat și de mulțumit! Nu aveam nici un motiv să-mi doresc ca acest moment să se sfârșească.

„De ce nu schiezi mai departe, să cobori la cabană?", i-am sugerat lui Debbie. „Vin și eu în câteva minute și o să bem o ciocolată caldă."

Am privit în urma lui Debbie, care își croia drum spre poalele pantei, cu părul lung, negru, fluturându-i pe spate. Mintea mea revenea tot timpul la *Cel mai vestit vânzător din lume*, în timp ce mă străduiam să-mi amintesc ce anume din această carte mă motivase atât de puternic, încât să mă determine să-mi îmbunătățesc viața mea și a familiei mele, din ce în ce mai numeroase.

Un singur cuvânt îmi tot venea în minte iar și iar: speranță.

Cartea mi-a dat speranța că dacă Hafid, un băiat sărman, putea deveni bogat, atunci și eu, Burke Hedges, un

constructor de bărci sărac, puteam face același lucru. Cartea mi-a dat speranța că succesul era la îndemâna aproape oricui era dornic să învețe și să aplice câteva principii simple, nemuritoare, descrise clar într-o carte ieftină, necartonată.

O carte cu adevărat mare mă determină mai mult decât să o citesc. Trebuie pusă curând în aplicare, trebuie să încep să trăiesc așa cum mă învață ea... ceea ce încep prin lectură trebuie să termin prin viață.

HENRY DAVID THOREAU

Am asistat la o mulțime de prelegeri într-o grămadă de săli de-a lungul vieții mele. Am și o diplomă în criminalistică și care dovedește acest lucru. Dar nici unul dintre profesorii pe care i-am avut de-a lungul celor 16 ani de educație instituționalizată nu m-a învățat nici măcar un lucru despre principiile succesului. Și pe măsură ce citeam și reciteam principiile fiecărui pergament, Mandino-autorul devenea Mandino-mentorul meu.

La mai puțin de două săptămâni după ce am citit *Cel mai vestit vânzător din lume*, am demisionat din slujba mea și am candidat la o nouă slujbă, pentru a vinde telefoane mobile. Când m-am înscris pentru acest post nu aveam nici un fel de experiență în vânzări. Îmi amintesc cum stăteam la ora cinci și jumătate dimineața în parcarea magazinului, așteptând ca managerul să-și înceapă ziua. A trebuit să-l implor să-mi dea slujba, care era plătită cu 250 de dolari pe săptămână, plus comisioanele. Avea atât de puțină încredere în mine, încât mi-a repartizat o zonă rurală, la 75 de kilometri de apartamentul nostru. Două ore din zi erau irosite cu drumul până la muncă și înapoi.

Dar eu eram hotărât să reușesc prin orice mijloace. Am urmat cu sfințenie principiile reproduse de Mandino la nesfârșit — „Voi persevera până când voi reuși; Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori; Voi acționa acum" — și imediat rezultatele au început să se vadă. Înainte de sfârșitul primei luni, câștigasem deja 4 000 de dolari din

comisioane. La sfârșitul celei de-a doua luni, eram cel mai bun vânzător din district. Și înainte de sfârșitul primului an, îmi deschisesem deja propria mea afacere cu telefoane mobile.

Recunosc că probabil nu am devenit cel mai vestit vânzător din lume. Dar eram pe cale să-mi împlinesc pe deplin potențialul. Mă îmbogățeam cu adevărat în toate sferele vieții mele.

Întrebări care au dus la scrierea acestei cărți

În timpul și după acea vacanță la Aspen, mi-am petrecut o grămadă de timp gândindu-mă la cartea lui Mandino și la zecile de cărți pe care le-am citit de atunci încoace. Iată câteva dintre întrebările-cheie pe care nu am încetat să mi le pun:

- Unde m-aș afla astăzi dacă aș fi ales să nu citesc *Cel mai vestit vânzător din lume*?
- Ce anume le permite cărților să atingă corzi atât de sensibile din sufletul nostru?
- Ce alte cărți au avut un efect la fel de profund asupra vieții mele?
- Oare și viețile altor oameni au fost schimbate de cărți? Dacă da, ce fel de oameni și ce fel de cărți?
- Are lectura ceva unic prin care devine un agent al schimbării atât de percutant?
- Există vreo corelație pozitivă între lectură și succes?
- Lumea ar fi oare astăzi complet diferită dacă nu s-ar fi inventat cititul?

Am cercetat aceste întrebări și multe altele ani la rând. Și răspunsurile la ele s-au adunat pentru a deveni cartea pe care o ții acum în mână.

Până în acest moment, ați citit despre cum mi-a schimbat mie viața o carte.

Înainte de a discuta despre cum poate o carte să vă schimbe și dumneavoastră viața, să ne oprim puțin pentru a citi câteva istorisiri despre oameni care au devenit din săraci bogați, poveștile unor oameni care s-au luptat — și dintre care mulți au devenit mai apoi faimoși — și care și-au schimbat cursul vieții grație puterii lecturii, dovedind o dată pentru totdeauna că oamenii pot într-adevăr trece de la lectură la bani!

2

Puterea cărților de a ne transforma viața

Orice om care știe să citească
deține puterea de a se dezvolta, de a-și multiplica
fațetele existenței, de a-și face viața mai plină,
mai semnificativă, mai interesantă.

ALDOUS HUXLEY

Un sociolog care ar încearca să scrie un manual nu ar putea găsi un studiu de caz despre o familie destinată eșecului mai bun decât cel al Sonyei Carson și al celor doi fii ai ei, Curtis și Ben. Din punct de vedere statistic, băieții aveau mult mai multe șanse să sfârșească în închisoare decât să termine liceul.

Copilăria Sonyei a însemnat trecerea de la o familie adoptivă la alta. Rareori ajungea pe la școală, iar la 13 ani s-a căsătorit cu un bărbat mai în vârstă, fără să știe că acesta avea deja o altă soție și cinci copii.

La scurt timp după ce a dat naștere celui de-al doilea băiat, Sonya a fost părăsită de soțul ei și a căzut într-o depresie atât de profundă, încât a fost necesar să fie internată într-o clinică de prevenire a sinuciderii. Săraci lipiți pământului, trăind într-un adăpost dărăpănat, construit de stat în unul dintre cele mai sărace districte din Baltimore, Sonya și cei doi băieți ai săi păreau condamnați la o viață de fărădelegi, droguri și disperare.

De la lectură la bani, într-un ghetou

Dar Sonya, în ciuda lipsei unei educații instituționalizate, era ferm hotărâtă ca băieții ei să reușească în viață.

Pentru început, le-a impus să nu privească decât două emisiuni de televiziune pe săptămână. Și i-a anunțat că restul timpului liber și-l vor petrece citind.

Tot ceea ce omenirea
a făcut, a gândit,
a câștigat sau
a fost se regăsește
în paginile Cărților.

CARLYLE

Sonya a insistat ca băieții să citească multe cărți și să o informeze săptămânal asupra cărților citite; le cerea să-i citească cu voce tare rezumatele, pentru că ea de-abia putea citi. De asemenea, le cerea băieților să-i citească din cartea ei favorită — *Cartea Pildelor* — și apoi să-i explice ce-i citiseră.

Nu a trecut mult timp și băieții au început să se descurce atât de bine la școală, încât le era cumva rușine cu mama lor. Îi spuneau: „Mamă, de ce nu poți să citești mai corect sau să vorbești mai corect?" Iar Sonya le răspundea: „Învață-mă. Dacă nu poți să mă înveți, atunci nu ai dreptul să mă critici."

Când a venit vremea colegiului, Sonya nu mai trebuia să-și facă griji în legătură cu plata taxelor — ambii ei fii câștigaseră burse la universități importante. Curtis a absolvit Universitatea din Michigan, iar Ben, la Yale. Sonya crezuse întotdeauna că Visul American putea fi împlinit prin intermediul educației, prin urmare, a decis să pună în aplicare ceea ce propovăduia. La rândul ei, s-a întors la școală, și-a luat diploma de liceu cam la vremea când copiii ei terminau colegiul.

Cu ajutorul celor doi fii, Sonya și-a îmbunătățit abilitățile de a citi și a scrie: „Scriam lucrări și le ceream lor să mi le corecteze", își amintește ea. Grație noii educații, Sonya a reușit să lase în urmă multitudinea de slujbe mărunte și a devenit decorator de interioare.

Băieții și-au continuat drumul spre cariere de succes. Curtis este astăzi inginer, iar soția sa este medic. Fratele lui, dr. Benjamin Carson, este directorul secției de neurochirurgie pediatrică din cadrul Spitalului Johns Hopkins și autorul volumului de mare succes *Think Big!* (Gândește în stil mare!).

Familia Carson este dovada faptului că viețile oamenilor se pot transforma prin puterea cuvântului scris. Dacă familia Carson a putut trece de la lectură la bani, în ciuda unei sorți cumplite, gândiți-vă ce poate realiza o familie de condiție medie.

Cărțile: se află chiar sub ochii noștri!

Știți, atunci când aud povești de felul celei a familiei Carson, îmi aduc aminte de unul dintre principiile succesului ale lui Peter Drucker — „observă ceea ce este evident". Este atât de *evident* că oamenii care sunt cititori avizi și constanți își croiesc un drum în viață și că oamenii care nu sunt... ei bine, să zicem doar că aceia care citesc numai minimumul obligatoriu câștigă salariul minim — sau mai puțin!

Statisticile Institutului Național de Educație (american) dovedesc același lucru:

- 75% dintre șomerii adulți au dificultăți cu scrisul și cititul.
- 43% dintre adulții cu dificultăți privind scrisul și cititul trăiesc în sărăcie (prin comparație cu numai 5% dintre cei cu abilități bune de scriere și citire).
- 22% dintre americanii adulți — 40 de milioane de oameni — știu să scrie și să citească la un nivel de clasa a cincea sau mai puțin.
- 70% dintre cei încarcerați se înscriu în cele mai joase două niveluri de scris și citit.

Aceste statistici sunt destul de supărătoare și nu fac decât să confirme ceea ce este *evident*: oamenii care nu pot (sau care nu vor) să citească în această Eră a Informației vor trăi într-o sărăcie din ce în ce mai mare, în vreme ce acei care citesc se vor îmbogăți.

Ignoranță autoimpusă

Sunt preocupat de problema „anafabetismului funcțional" din această țară într-o asemenea măsură, încât o

parte din profiturile obținute din vânzarea acestei cărți vor fi donate pentru lupta împotriva ignoranței, a analfabetismului.

Dar eu sunt mult mai preocupat de „ignoranții de bunăvoie", adică de oamenii care *pot foarte bine să citească*, dar, din motive numai de ei știute, *aleg să NU citească* sau de oamenii care își irosesc timpul cu lectura unor prostii, cum ar fi revistele de scandal sau de bârfe. Așa cum remarca Mark Twain, „Persoana care poate să citească și nu o face nu este cu nimic mai bună decât o persoană care nu poate citi."

Sincer, cred că Mark Twain este prea îngăduitor. Eu consider că o persoană care poate citi, dar nu vrea să citească ESTE MAI REA decât o persoană care nu poate citi, pentru că irosește un dar despre care crede că i se cuvine.

Nu pot trăi fără cărți.

THOMAS JEFFERSON

Dacă cineva alege să rămână de bunăvoie un ignorant este ca și cum ar primi un bilet câștigător la loterie și ar fi prea leneș ca să se oprească la bancă pentru a-l încasa. Dacă semănați cu mine cât de cât, sunt sigur că *v-ați face timp* să treceți pe la bancă! Același lucru este valabil și pentru dezvoltarea personală — trebuie *să vă faceți timp să citiți*.

Știți, nu cu prea mult timp în urmă majoritatea locuitorilor țării noastre erau analfabeți. Între 1776 și 1900, majoritatea americanilor trăiau la ferme sau în orașe mici, iar un spate solid era mult mai important decât o educație solidă atunci când era vorba de curățarea câmpului și adunarea recoltelor.

Dar, așa cum spune vechea zicală, „Unde există voință, există și putință", iar câțiva pionieri hotărâți — precum Abraham Lincoln — și câțiva sclavi cu ambiție — precum Frederick Douglass — au depășit dificultăți aparent insurmontabile pentru a învăța să scrie și să citească. Iar cititul nu a schimbat doar viețile lor — a schimbat însuși cursul istoriei!

Cărțile și formarea unui președinte

Abraham Lincoln s-a născut într-un bordei cu o singură cameră, în zona rurală a statului Kentucky, iar educația sa instituționalizată a însumat mai puțin de un an. Mama lui știa să citească, dar nu a învățat niciodată să scrie, iar tatăl lui, în afară de propriul nume, nu prea putea scrie mare lucru.

Dar Lincoln era fascinat de cărți. A învățat alfabetul la școală, unde mergea cam de două ori pe săptămână, pe când avea 7 ani, și a învățat să scrie caligrafiind literele pe o tăbliță făcută de mână, cu un băț ars pe post de „creion". Serile, citea din *Biblie* cu voce tare pentru mama sa și a citit și a recitit *Fabulele* lui Esop de atâtea ori, încât a învățat multe dintre povești pe de rost.

La vârsta adolescenței, căuta și împrumuta cărți de la fiecare vecin, pe o rază de 75 kilometri, printre care *Autobiografia* lui Benjamin Franklin, *Viața lui Washington* și *Pilgrim's Progress* (Întâmplările pelerinului în călătoria sa). Lincoln citea de fiecare dată când avea ocazia. În timp ce alți tineri jucau leapșa pe dealuri, tânărul Abe stătea sub un copac cu o carte în mână. Când se opreau din cioplitul bușteni pentru garduri și luau pauza de prânz, el citea în vreme ce ceilalți trăgeau un pui de somn. Iubita mamă a lui Lincoln a murit când el avea numai 9 ani, iar el și sora lui mai mare își găseau alinare citind din *Biblie* pasajele favorite ale mamei. Când tatăl lui s-a recăsătorit, noua soție, Sarah Bush Lincoln, a adus în noul său cămin câteva mobile și trei cărți: un dicționar ortografic *Webster*, *Aventurile lui Robinson Crusoe* și *O mie și una de nopți*. Tânărul Lincoln le-a citit și recitit și a învățat ortografia atât de bine, încât vecinii îl plăteau ca să le scrie scrisori și testamente simple.

Școala vieții

Când avea 21 de ani, Lincoln a pornit la drum de unul singur și s-a stabilit, în cele din urmă, în New Salem, Illinois,

un sat de pionieri cu 100 de locuitori, situat pe atunci la marginea frontierei de Vest. Era o binecuvântare ascunsă. New Salem se putea mândri cu șase oameni cu educație de colegiu, dintre care doi doctori foarte citiți, iar aceștia îi împrumutau cu larghețe din cărțile lor lui Lincoln.

De-a lungul următorilor șapte ani, Lincoln a avut două slujbe care îi permiteau pauze lungi, de lectură continuă: prima a fost cea de băiat la tejghea într-un magazin universal, iar mai târziu s-a ocupat de oficiul poștal. Își umplea timpul de lâncezeală până la ivirea unui nou client cu lecturi în mare parte din domeniul filozofiei, științei, religiei, literaturii, dreptului și politicii. De fapt, *și-a câștigat o diplomă de colegiu de primă clasă prin citit*, iar în 1837, la 28 de ani, Abraham Lincoln a obținut certificatul care îi permitea să practice avocatura în statul Illinois, deși nu făcuse nici măcar clasa întâi la o școală.

Din toate povestirile reiese că Abraham Lincoln era isteț, dar nu era nici pe departe un geniu. Nu era un cititor rapid, cu o memorie fotografică. Era mai mult metodic decât sclipitor, iar de multe ori transcria pasaje din cărți, cuvânt cu cuvânt, pentru a și le putea aminti și pentru a le înțelege mai bine.

Dar ceea ce îi lipsea ca inteligență era compensat prin bun-simț și hotărâre. A înțeles destul de devreme că lectura era cel mai bun instrument pe care îl avea la îndemână pentru a avansa în viață și astfel s-a transformat, prin puterea uimitoare a lecturii, dintr-un băiat din pădurile de la frontieră, fără nici o educație, în unul dintre cei mai mari oameni ai istoriei americane.

Educația unui sclav

Cam pe când tânărul Abe Lincoln învăța alfabetul într-o școală de țară, un sclav în vârstă de 10 ani, pe nume Frederick Douglass, învăța alfabetul ascultând-o pe soția unui stăpân de plantație în timp ce-i citea povești fiicei sale. Stăpânul plantației s-a înfuriat când a descoperit că

unul dintre sclavii săi învăța să citească și i-a cerut soției sale să nu-i mai citească fiicei lor când Douglass era prin preajmă, de teamă că cititul l-ar putea face să-i treacă oarece gânduri de libertate prin cap.

Și câtă dreptate avea!

Stăpânii de sclavi au înțeles foarte bine ce putere de transformare are cititul, de aceea au luat măsuri pentru a-i menține pe negri neputincioși, și asta având grijă ca ei să nu învețe carte. Statele din Sud au adoptat legi cunoscute drept „codurile negrilor", care-i scoteau în afara legii pe sclavii educați. În Carolina de Sud, cetățenii albi care îi învățau pe negri să citească puteau primi până la șase luni de închisoare și o amendă de 100 de dolari. Legea statului recomanda zece lovituri cu un bici din piele drept pedeapsă pentru negrii care erau prinși că citesc sau că încearcă să învețe să citească. Pedeapsa recomandată pentru cei care recidivau era tăierea primei falange de la degetul arătător.

Douglass era conștient de codurile negrilor, dar le-a sfidat, pentru că și el, la rândul său, a înțeles puterea cuvântului scris. Și după ce ușa s-a crăpat puțin, Douglass a forțat-o să se deschidă complet. Și-a exersat alfabetul pe garduri și pe pereți, folosind cretă. A împrumutat cărți de la doicile copiilor și ale colegilor acestora de joacă și a citit în fiecare moment pe care îl avea liber. Pe la 17 ani, a pus mâna pe o copie din *Oratorul columbian*, o colecție de discursuri ale unor oratori faimoși, despre libertate și eliberare. Douglass a învățat singur să scrie, copiind la nesfârșit discursurile, iar în acest timp a învățat pe de rost pasaje lungi, elocvente, pe care le-a recitat mai târziu la întrunirile aboliționiștilor.

De la condiția de sclav la aceea de luptător pentru libertate

La vârsta de 21 de ani, Douglass s-a deghizat în marinar și a fugit la New York, unde a ajuns să fie invitat adesea să ia cuvântul la strângerile de fonduri pentru aboli-

rea sclaviei. A continuat să-și umple golurile din educație, în primul rând prin intermediul lecturilor din literatură, filozofie, religie și științe politice.

Dar în ceea ce privește situația sa legală, el era încă un sclav aflat în proprietatea stăpânului său, iar Douglass, temându-se că va fi prins și dus înapoi la proprietar, a fugit în Anglia, împreună cu soția sa. În Anglia, a citit vreme de doi ani, iar în cele din urmă, a reușit să câștige suficienți bani din discursurile aboliționiste și de la simpatizanții mișcării, pentru a se întoarce în America și a-și cumpăra libertatea.

Cred că în continuare cartea este principalul mesager al ideilor.

George Will

Douglass a devenit unul dintre purtătorii de cuvânt de frunte ai mișcării de abolire a sclaviei, luptând și pentru drepturile femeilor, iar vreme de câteva decenii a publicat *The North Star*, un ziar aboliționist, cu sloganul: „Dreptatea nu are sex — Adevărul nu are culoare — Dumnezeu este Tată pentru toți și cu toții suntem frați."

Istoria noastră este plină de poveștile unor bărbați și femei de condiție modestă, care au devenit prin lectură lideri de nivel mondial. Poveștile lui Lincoln și Douglass sunt deosebit de grăitoare, din cauza eforturilor pe care ei au fost nevoiți să le depună pentru a învăța să citească. Dar, din fericire, majoritatea americanilor moderni nu trebuie să facă astfel de eforturi eroice pentru a învăța să citească — nu trebuie decât să ne folosim mai bine norocul de care ne bucurăm, în loc să-l irosim.

Să privim pe scurt istoriile altor oameni celebri, care au folosit lectura ca pe un mijloc de a-și folosi la maxim potențialul și de a-și transforma viețile.

Harry S. Truman, cel de-al 33-lea președinte al Statelor Unite

Nimeni nu ar fi putut prezice că Harry Truman va deveni unul dintre cei mai mari președinți din istoria State-

lor Unite. Nu a mers niciodată la colegiu și a eșuat în afaceri, prima dată în calitate de fermier și mai apoi în calitate de coproprietar al unui magazin de îmbrăcăminte. Avea mai bine de 50 de ani când a fost ales pentru prima dată în funcția națională.

Dar Truman era un izvor de înțelepciune și avea valori solide, modelate de anii îndelungați de lectură. Citise *Biblia* din scoarță în scoarță de mai multe ori înainte de a împlini 14 ani. De asemenea, citise fiecare volum din *Enciclopedia Britanică*, toate romanele lui Charles Dickens și Victor Hugo, printre alții, precum și toate piesele și sonetele lui Shakespeare.

Nu fiecare cititor este un conducător, dar orice conducător trebuie să fie cititor.

HARRY TRUMAN

Baza vastă de lecturi din clasici și buna cunoaștere a textelor religioase l-au pregătit să conducă America spre sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial și de-a lungul perioadei de prosperitate care a urmat. El a înțeles că lectura este piatra de temelie a unui lider de primă clasă și tot lectura l-a pregătit pe Truman să ia deciziile dificile pe care le-a avut de luat, dintre care multe controversate și nepopulare, cum ar fi demiterea mult-iubitului erou de război, generalul Douglas MacArthur, pentru insubordonare.

W. Clement Stone, omul de afaceri

W. Clement Stone, fondatorul uneia dintre cele mai mari companii de asigurări din lume, spune că viața i s-a schimbat pentru totdeauna în 1937, când un agent de vânzări i-a dat un exemplar din cartea *De la idee la bani*.

Stone spune că „atunci când am citit *De la idee la bani*, filozofia cărții coincidea atât de mult cu a mea, în atâtea direcții, încât mi-am format și eu obiceiul de a le oferi altora cărți de dezvoltare personală."

Stone consideră că afacerea sa s-a transformat grație acestei cărți, pentru că l-a învățat puterea principiului

minții mai puternice — doi sau mai mulți oameni își unesc talentele individuale pentru a crea avere și a-și rezolva problemele.

„Eu chiar treceam de la idee — la bani", spune Stone. „Principiul minții superioare m-a făcut să-mi dau seama că puteam angaja alți oameni pentru a se ocupa de o mare parte dintre problemele de care mă ocupam eu și astfel să-mi rezerv timp pentru alte activități."

Povestea lui Stone este o dovadă a faptului că mediul cel mai bun prin care marii gânditori ai istoriei își comunică învățăturile lumii sunt cărțile. Așa cum spune George Will, respectatul jurnalist conservator al revistei *Newsweek*: „Cred că în continuare cartea este principalul mesager al ideilor."

Peter Drucker, expertul în management

La vârsta de 89 de ani, Peter Drucker este mai activ decât majoritatea tinerilor de 25 de ani. Călătorește în lumea întreagă, consultându-se cu președinți ai companiilor din Fortune 500, precum Sony, GM, GE. Lucrează în permanență la o nouă carte — până în prezent a publicat 29, dintre care majoritatea au devenit *best-seller*-uri. Și tot își găsește timpul necesar pentru a citi trei sau patru ore pe zi, pe o gamă largă de subiecte — un obicei pe care și l-a format din tinerețe.

În noua economie a cunoașterii, dacă nu ai învățat cum să înveți, te vei descurca cu greu.

PETER DRUCKER

„La fiecare câțiva ani, îmi aleg un nou subiect important și citesc despre el până în cele mai mici amănunte vreme de trei ani", spune cu inocență Drucker. „Nu este suficient ca să devin un expert, dar este suficient ca să înțeleg la ce se referă domeniul respectiv. Și continuu să fac același lucru de 60 de ani."

O aritmetică simplă ne spune că Drucker a ajuns să știe foarte multe despre vreo 20 de domenii, de la economie la literatura engleză și istoria Chinei antice. Drucker repre-

zintă „lucrătorul în domeniul cunoașterii", un termen găsit de el pentru a descrie cea mai importantă resursă din noua economie — capitalul intelectual.

„Cunoștințele și experiența sunt noua avere", explică Drucker. „Ele aparțin persoanei, nu companiei. Dacă părăsești o companie, acea avere vine cu tine."

„În noua noastră economie a cunoașterii", continuă Drucker, „dacă nu ai învățat cum să înveți, te vei descurca cu greu. Într-o oarecare măsură, știința de a învăța ține de curiozitate. Dar și de disciplină." Drucker este dovada vie a faptului că disciplina lecturii va fi bine răsplătită în Era Informației.

Matthew McConaughey, actor

Povestea cărții care i-a schimbat viața lui Matthew McConaughey, tânărul actor de la Hollywood, care a primit rolul principal în ecranizarea *best-seller*-ului lui John Grisham, *Și vreme e ca să ucizi*, îmi este deosebit de dragă, tocmai pentru că este vorba despre aceeași carte care mi-a schimbat și mie viața — *Cel mai vestit vânzător din lume*.

„M-am înscris la University of Texas cu ideea să studiez dreptul", spune McConaughey, „dar nu mă împăcam prea bine cu acest gând. Am citit primele două capitole din *Cel mai vestit vânzător din lume* și am știut imediat că, de fapt, voiam să mă duc la școala de actorie. Mi-am schimbat specializarea chiar a doua zi."

În perioada colegiului, McConaughey a fost distribuit într-un film cu buget redus, *Dazed and Confused* (Amețit și confuz). McConaughey a jucat atât de bine în timpul filmărilor, încât regizorul a decis să-i extindă rolul, scriind scene noi, mai lungi, pentru personajul interpretat de el. Rezultatul a fost un rol atât de strălucit, încât a captat atenția Hollywood-ului. În numai câteva luni după mutarea în Los Angeles, a primit roluri importante în filme cu buget mare, printre care *Și vreme e ca să ucizi* și *Amistad* al lui Steven Spielberg.

Cu siguranță, Matthew McConaughey are talent și arată bine, dar același lucru putem spune despre mii de alți tineri aflați la vârsta colegiului, cărora le-a trecut prin minte ideea de a se face actori. Diferența este că McConaughey a acționat în această direcție. Lectura unei cărți nu i-a crescut considerabil nivelul cunoștințelor, cum s-a întâmplat în celelalte cazuri, citate mai sus. Dar lectura unei cărți — a unei singure, unice cărți — i-a crescut nivelul *cunoștințelor despre sine*. Lectura cărții *Cel mai vestit vânzător din lume* l-a transformat pe Matthew McConaughey, făcându-l conștient de adevărata sa pasiune, și în același timp, l-a ajutat să înțeleagă faptul că, pentru a fi bogat, trebuia să-și dezvolte talentele naturale, date de Dumnezeu, nu doar să aibă un cont gras în bancă.

> *Lectura, mai mult decât oricare alt lucru, îți poate transforma viața într-o clipă și nu știi niciodată care carte... în ce moment al vieții... poate fi aceea care îți răstoarnă valorile și te inspiră să te dezvolți în feluri pe care nu le-ai crezut niciodată posibile.*
>
> BURKE HEDGES

Nu știi niciodată ce carte îți va schimba viața

Asemenea lui Matthew McConaughey, am avut noroc să-mi dezvolt atât talentul, cât și contul din bancă de-a lungul anilor. Și, tot asemenea lui McConaughey, o carte a fost catalizatorul care a dus la decizia mea de a face unele schimbări în propria viață.

Aceasta este frumusețea lecturii: are puterea de a aduce transformări imediate în viața fiecăruia, prin sublinierile potrivite. Și are și puterea de a aduce tranformări graduale, prin acumulările de cunoștințe. Indiferent în ce manieră, lectura îți va extinde universul și te va ajuta să te dezvolți în feluri la care nu te-ai fi gândit niciodată.

Lectura are o putere atât de mare, încât fie și o singură carte — sau chiar o singură frază — îți poate schimba viața, așa cum a făcut *Cel mai vestit vânzător din lume* pentru Matthew McConaughey și pentru mine. Mă îndoiesc că el

s-a apucat de citit cartea, cu gândul că după ce va citi două capitole își va schimba opțiunea privind cariera chiar de a doua zi. Știu sigur că eu nu m-am apucat de carte cu această idee.

Dar, repet, cuvântul scris este atât de percutant, încât are puterea de a te face să te oprești în loc și să-ți schimbi complet direcția. Lectura, mai mult decât oricare alt lucru, îți poate transforma viața într-o clipă și nu știi niciodată ce carte, în ce moment al vieții... poate fi aceea care îți răstoarnă valorile și te inspiră să te dezvolți în feluri pe care nu le-ai crezut niciodată posibile. *Uluitor!*

3

„Picătura chinezească": 15 minute de lectură pe zi vă pot schimba viața

Decide să avansezi cu o scurtă lectură în fiecare zi,
chiar dacă este vorba de o singură frază.
Câștigând 15 minute în fiecare zi,
ele se vor face simțite la sfârșitul anului.

HORACE MANN, pedagog american

„Roata norocului", prezentată de Pat Sajak, este una dintre cele mai urmărite emisiuni de televiziune din lume. Jocul este transmis pe 51 de piețe din lume și ajunge la 100 de milioane de telespectatori în fiecare săptămână.

Sajak este gazda emisiunii *Roata norocului* de aproape 20 de ani, așa că putem spune, fără teama de a greși, că este expert în acest joc. Când un ziarist l-a întrebat pe Sajak care este secretul câștigării unor sume mari de bani la acest joc, el a făcut următoarea observație:

Nu am mai spus asta nimănui. Oamenii care au o mulțime de bani și nu au descoperit multe litere de pe panou... nu știu cuvintele-ghicitoare și sunt o mulțime de spații albe... învârt roata și spun litere la întâmplare, în loc să cumpere o vocală. Am văzut mulți oameni care au pierdut jocul fără să cumpere o vocală.

Lectura este „vocala" ta

Am privit destul de mult la această emisiune pentru a înțelege ce vrea să spună Pat Sajak. Câteodată, se întâmplă să fie doar câteva litere descoperite pe panou și o mul-

time de spații goale. Apoi, unul dintre concurenți cumpără o vocală și Vanna White trece la treabă — poc... poc... poc... În curând, încep să ghicesc un cuvânt sau două. Foarte curând, concurenții descoperă atât de multe litere, încât până și câinele nostru ar putea rezolva ghicitoarea. Și cheia dezlegării ei stă în micul avantaj pe care concurentul l-a câștigat prin cumpărarea vocalei.

Nu este cea mai intelectuală slujbă din lume, dar tot trebuie să știu literele.

VANNA WHITE

Cred că același lucru se întâmplă și în jocul vieții. Oamenii își analizează viața și văd o ghicitoare uriașă, cu o mulțime de spații goale. Așa că ce fac cei mai mulți? Încep să învârtă roata norocului lor și aleg litere la întâmplare. „Să încercăm asta... nu, să încercăm asta... să cumpărăm asta..."

Bună dimineaaaaaața! Este timpul să câștigați un mic avantaj în viața voastră, cumpărând o „vocală"... iar în jocul vieții una dintre „vocale" este lectura. Pe scurt, *lectura este micul avantaj care vă ajută să rezolvați ghicitoarea vieții dumneavoastră.*

Acum, când vorbesc despre un mic avantaj, nu mă refer la un avantaj monumental, cum ar fi să câștigați la loterie sau să moșteniți un catralion de dolari. Nu vorbesc despre un avantaj „punte-la-cer". Când spun un mic avantaj, vorbesc despre o mică strategie pe care o puteți folosi, iar și iar, și care vă va conduce la un avantaj mai mare în jocul vieții. Permiteți-mi să vă citez niște statistici care îmi susțin argumentul:

Statistica nr. 1:
În orice moment, o treime dintre americani trăiesc în sărăcie.

Statistica nr. 2:
37% dintre americani nu mai citesc nici o carte după ce termină liceul.

Acum, gândiți-vă o clipă la aceste două statistici. America reprezintă cea mai mare acumulare de avere din istoria lumii — iar unu din trei americani trăiește în sărăcie.

Este o rușine națională. Și mai mult de o treime dintre americani refuză să se folosească de cea mai importantă descoperire tehnologică din istorie — cititul.

Să vedem — o treime trăiesc în sărăcie și o treime refuză să citească. Coincidență? Nu cred.

Conform datelor de la Centrul Național pentru Alfabetizarea în Familie, 40 de milioane de adulți nu știu să citească suficient pentru a completa un formular. Iar 50 de milioane nu sunt pregătiți pentru slujbele de mâine, ce vor presupune un nivel înalt de tehnologizare. Aceasta înseamnă un total de 90 de milioane de adulți, dintr-o populație de 275 de milioane, care nu pot sau nu vor să folosească lectura ca pe un avantaj pentru a-și îmbunătăți viețile. Înseamnă că o treime din populație preferă să „aleagă litere la întâmplare, în loc să cumpere o vocală" în marele joc al vieții. Fără să citească, ei practic și-au aranjat să piardă jocul.

Oameni buni, cititul poate fi un avantaj mic, dar vă poate aduce beneficii imense. Este mare păcat că milioane de oameni care știu să citească nu au înțelepciunea de a deveni bogați citind măcar 15 minute pe zi.

Obțineți informațiile necesare

Harvey Mackay, autorul cărții de succes *Swim with the Sharks without Getting Eaten Alive!* (Înotați cu rechinii fără să fiți mâncați de vii!), spune următoarele despre citit:

Viețile noastre se schimbă în două feluri: prin oamenii pe care îi cunoaștem și prin cărțile pe care le citim.

Dacă nu cunoașteți oameni noi și nu citiți cărți noi, ce credeți că se întâmplă? Nu vă schimbați! Și dacă nu vă schimbați, nu vă dezvoltați. E simplu.

Îmi dau seama că nu fiecare persoană care este fericită și independentă financiar citește... și că nu fiecare persoană care citește este fericită și independentă financiar. Este de la sine înțeles. Dar eu vă spun că astfel puteți obține un

mic avantaj, pentru a fi mai bun astăzi decât ați fost ieri. Eu vă spun că astfel vă dați o șansă de a câștiga în jocul vieții, cumpărând o „vocală". Eu vă spun să citiți pentru a vă îmbogăți toate sferele vieții.

Dacă în această Eră a Informației aveți în casă cărți, și nu le citiți, este ca și cum, aflându-vă în era agriculturii, ați avea semințe și nu le-ați planta. Citând cuvintele lui Denis Waitley, „Viitorul aparține celor care învață ce trebuie să învețe pentru a face ceea ce trebuie să facă." Într-o epocă în care „lucrătorii în domeniul cunoașterii" sunt sensibil mai mulți decât muncitorii necalificați, ați face bine să vă pregătiți să acumulați cunoștințe... și asta chiar acum.

Câteva beneficii neglijate ale lecturii

Acum câteva zile discutam cu un editor despre avantajul pe care ți-l oferă cititul și l-am întrebat direct: „Ce anume face ca cititul să fie diferit de toate celelalte mijloace de obținere a informațiilor?"

A stat și s-a gândit un moment, înainte de a-mi da un răspuns simplu, dar profund, care a explicat imediat de ce cititul rămâne cel mai percutant mijloc de a obține informații din câte s-au inventat vreodată.

„Când citești, poți explora!" — a spus el încet.

„Asta era!" — m-am gândit eu. „De aceea cititul nu va fi niciodată înlocuit de televizor, de filme, de conversații sau de orice altceva ar mai putea să inventeze oamenii. *Când citești, poți explora!* Ce avantaj imens atunci când cauți o informație anume într-un timp limitat. Explorezi!

Ați încercat vreodată să explorați un material audio sau video? Este o adevărată nebunie. De fiecare dată când dau înainte, sfârșesc prin a trece de partea care mă interesează. Dar este atât de ușor să explorezi atunci când citești. Este mai greu să faci acest lucru pe un ecran de calculator, pentru că trebuie să dai pagina în jos; dar programatorii sunt atenți la această problemă, ca atare, îmbunătățesc așezarea în pagină a textelor.

Luați notițe atunci când citiți

Un alt avantaj al lecturii este că puteți sublinia părțile importante și puteți face adnotări pe margine (încercați să faceți același lucru cu un material audio!). Partenerul în avocatură al lui Abraham Lincoln, Billy Herndon, a subliniat că Lincoln era un maestru în sublinierea textelor și a scrierii notițelor pe marginile cărții. Când Lincoln era deosebit de interesat să-și amintească părți dintr-o carte sau un document, sublinia pagini întregi și apoi le copia de mână.

Poate că această metodă îi lua mult timp, dar puțini îi pot contesta rezultatele. În calitate de avocat în Springfield, Illinois, Lincoln a pledat în zeci de cazuri în fața Curții Supreme a Statului Illinois, iar judecătorii și avocații părții adverse erau întotdeauna uluiți de cunoștințele lui complete despre cazul în discuție, precum și de felul magistral în care își ilustra argumentele, folosind exemple din *Biblie* și din miturile grecești.

Cercetare și costuri

Vă mai amintiți când ați făcut ultima dată cercetări despre un subiect? Poate că aveați nevoie de informații despre o mașină nouă, pe care vă gândeați să o cumpărați. Sau poate planificați o vacanță îndelung amânată. Acum câțiva ani, probabil că mergeați la biblioteca din apropiere sau la librărie să cereți ajutor. Cam în același fel îmi făceam și eu documentările. Apoi, în urmă cu vreo doi ani, cineva mi-a arătat cum să accesez Internetul. CE MINUNE! Deodată, Era Informației era la vârful degetelor mele.

Astăzi, folosesc Internetul ca principal instrument pentru documentare. De exemplu, dacă vreau să aflu cât costă

un nou Mercedes, tastez cuvântul Mercedes pe bara corespunzătoare a unui motor de căutare și... iată, într-un interval de secunde am la dispoziție zeci de mii de site-uri, de la intermediari... la finanțare... la componente la mâna a doua... la licitații. Cu ajutorul Internetului, nu trebuie să mă duc la bibliotecă să-mi fac documentarea — *vine biblioteca la mine*!

Și cel mai uimitor lucru e că Internetul este încă abia la început. Un expert prevedea că până în anul 2003 vor fi mai mult de zece milioane de website-uri pe Internet. Aceasta înseamnă Era Informației, cred.

Cu numai zece ani în urmă, rețeaua mondială era la îndemâna numai a câtorva oameni importanți din domeniul strategic. Cetățenii obișnuiți nu puteau avea acces la rețea cu nici un preț. Dar astăzi practic oricine are un calculator și o linie telefonică poate avea acces imediat la Internet pentru numai câțiva dolari pe zi — iar costurile sunt din ce în ce mai mici.

În această țară, a fost o vreme când oamenii erau iertați dacă erau analfabeți sau ignoranți. Dar zilele acelea au trecut de mult. Dacă cineva dorește cu adevărat să obțină informații și cunoștințe, le pot găsi cu un efort minim. Oamenii care nu își pot permite să aibă Internet acasă, au acces la mii de biblioteci publice din întreaga țară — și e gratis.

Vânzările cresc, lecturile scad

În zilele noastre, afacerile cu cărți sunt afaceri importante, de asta sunt sigur. În fiecare an se publică 60 000 de cărți noi, iar vânzările au crescut cu 5% până la 6% pe an, în fiecare an din ultima decadă.

Acestea sunt veștile bune. Veștile proaste spun că jumătate din cărțile vândute în această țară nu sunt citite niciodată. Uimitor, nu-i așa? Oamenii cumpără cărți cu intenția de a le citi și a se dezvolta, dar jumătate dintre ei nu-și duc intenția până la capăt. E ca și cum am plăti abo-

namentul la un club de sănătate și apoi nu ne-am mai duce niciodată! O-la-la! Nu obținem beneficii când cumpărăm un produs. Beneficiile le obținem când *folosim* produsul! Și, la urma urmei, ce o fi în capul acestor oameni?

Adevărul este că orice persoană din lume care știe să citească s-ar putea folosi de acest mic avantaj al lecturii dacă ar vrea să aibă puțină inițiativă. Nu este suficient să aibă la dispoziție cărți și informații. Pentru a se dezvolta, trebuie să și citim informațiile și apoi să le aplicăm în viața noastră.

„Cultul încărcăturii" din Pacificul de Sud

Fenomenul cumpărării de cărți care nu sunt niciodată citite îmi amintește de „cultul încărcăturii" care există încă în câteva insule îndepărtate din Pacificul de Sud. Unele dintre aceste insule sunt populate de indigeni aparținând unor culturi orale, care au un contact limitat cu lumea din exterior. Până la cel de-al doilea Război Mondial, majoritatea acestor insule erau neexplorate de oamenii din țările industrializate. Chiar și astăzi, nativii acestor insule sunt izolați de restul lumii, cu excepția vizitelor ocazionale ale navelor străine sau ale lucrătorilor de la Crucea Roșie pentru cazurile de urgență.

> *Viitorul aparține celor care învață ce trebuie să învețe pentru a face ce trebuie să facă.*
> DENIS WAITLEY

În timpul acestor vizite rare ale oamenilor din afara insulelor, indigenii asistau la un fenomen magic: când cei veniți de departe mâzgăleau simboluri pe o bucată de hârtie albă și o înmânau altor oameni veniți din afară, însemna că nativii de pe insulă aveau să primească în curând minunate binecuvântări de la zei. Păsări gigantice aveau să lase să cadă mâncare și provizii din cer. Bărci uriașe aveau să aducă containere cu pantofi, haine, pături și corturi.

Indigenii din insule, oameni simpli, au presupus în mod eronat că actele comerciale — propuneri, comenzi,

facturi și altele asemenea — erau *cauza* norocului lor, iar *efectul* erau proviziile. Indigenii s-au gândit că dacă și ei aveau să execute aceleași acțiuni ca și străinii veniți pe insulă, vor putea obține aceleași rezultate. Așa că de-a lungul anilor au pus la punct ceremonii laborioase, mâzgălind semne fără sens pe hârtie și oferindu-le reprezentanților religiei, cu credința greșită că în urma ritualurilor lor vor apărea ca prin farmec mai multe astfel de încărcături.

Poate că oamenii din culturile avansate vor zâmbi auzind de naivitatea oamenilor din insulele Pacificului, și totuși foarte mulți americani fac cam același lucru când cumpără cărți pe care nu le citesc niciodată. Cărțile cumpărate nu vor fi niciodată *cauza* îmbogățirii magice a vieților lor, la fel cum mâzgălirea unor cuvinte fără sens pe hârtie nu va fi *cauza* căderii magice a proviziilor din cer.

Adevărul este că dacă nu faceți decât să cumpărați cărți veți deveni mai sărac. *Lectura cărților este aceea care vă va face mai bogat!*

„Nu am timp să citesc"

Îmi dau seama că oamenii cumpără cărțile cu cele mai bune intenții. Ei *intenționează* sincer să le citească atunci când le achită la casă. Dar să fim serioși, oamenii sunt astăzi mai ocupați ca niciodată. Se întâmplă tot felul de lucruri. Se trăiește intens. Și până să se dezmeticească, se face deja ora de culcare, iar ei sunt complet epuizați.

Pur și simplu, nu au timp pentru citit.

Dar dacă guvernul american ar da o lege potrivit căreia să-i plătească 1 milion de dolari fiecărui american care va citi câte 15 minute pe zi, în fiecare zi, fără excepție, timp de un an întreg? Nu credeți că brusc majoritatea oamenilor și-ar *găsi* timp să citească? Firește că ar găsi! Și-ar restabili prioritățile, astfel încât să includă cititul, datorită recompensei, nu-i așa?

Acum, vă rog să remarcați faptul că am spus că și-ar *găsi* mai mult timp — nu că *și-ar face* mai mult timp — decât înainte. Cu toții avem la dispoziție 24 de ore pe zi. Nici mai mult, nici mai puțin. Prin urmare, nu putem *face* mai mult timp. Dar dacă oamenii ar fi plătiți să citească, și-ar rearanja programul astfel încât să-și *găsească* timp pentru a citi, puteți fi siguri de asta!

15 minute pe zi = o duzină de cărți pe an!

Gata, fantezia s-a terminat! Guvernul nu are de gând să vă îmbogățească, plătindu-vă ca să citiți. Dar cu siguranță, viața dumneavoastră poate deveni mai bogată dacă citiți 15 minute pe zi. În felul acesta, veți citi o carte pe lună — ceea ce înseamnă 12 cărți pe an — cu numai 15 minute pe zi. Iată cum:

Un adolescent mediu de liceu poate citi cam 250 de cuvinte pe minut. Dar cu toții ne oprim să recitim o frază din când în când... sau ne oprim să ne gândim la o idee. Prin urmare, ar fi corect să spunem că viteza medie de citire pentru majoritatea adulților este de 200 de cuvinte pe minut.

Pe această pagină sunt în jur de 400 de cuvinte, prin urmare, un cititor mediu poate citi cu ușurință această pagină în două minute. La această viteză, ați putea citi lejer șapte pagini ca acestea într-un interval de 15 minute.

În această carte sunt 160 de pagini, incluzând introducerea și concluzia. Prin urmare, citind 15 minute pe zi, adică șapte pagini, în fiecare zi, ați putea citi această carte în 23 de zile, nu-i așa? S-ar putea să vă ia mai mult de o lună să citiți o carte mai lungă, dar în medie, citind 15 minute pe zi, ați putea citi o carte pe lună.

Până la finele unui an, ați citi 12 cărți cel puțin, nu-i așa? În zece ani, ați putea citi 120 de cărți. Gândiți-vă numai, acordându-vă 15 minute pe zi, ați putea citi 120 de cărți care să vă ajute să vă îmbogățiți viața sub toate as-

pectele. Dacă intervalul de lectură se dublează, ajungând la o jumătate de oră pe zi, ați putea citi 25 de cărți pe an — adică 250 de cărți în zece ani! Cum ați putea obține într-un alt fel asemenea beneficii, alocând mai puțin timp decât vă ia să spălați vasele?

De aceea nu am prea multă înțelegere pentru oamenii care spun că nu au timp să citească pentru a se dezvolta. E o prostie. Au timp! Pur și simplu, aleg să-și folosească timpul pentru ceva ce prețuiesc mai mult decât lectura. Așa cum am mai spus, micul avantaj poate aduce beneficii IMENSE, dar numai dacă punem la bătaie timpul minim necesar și disciplina de a citi în fiecare zi.

Inventați motive *pentru* a citi

Dar despre dumneavoastră ce se poate spune? Vă găsiți scuze și motive pentru care acceptați să primiți mai puțin decât meritați — așa cum făceam și eu înainte de a citi *Cel mai vestit vânzător din lume*? Sunteți prea obosit? Prea ocupat? Prea epuizat?

Ei bine, în loc să găsiți scuze pentru a NU citi, de ce nu încercați să găsiți motive și scuze PENTRU a citi? De ce nu vă spuneți dumneavoastră înșivă că *meritați să deveniți mai bogat* în toate domeniile vieții dumneavoastră? De ce nu vă spuneți dumneavoastră înșivă că *acum este momentul ideal*?

Spuneți-vă că 15 minute pe zi reprezintă numai 1% din timpul dumneavoastră și că 1% din timpul dumneavoastră este o investiție foarte, foarte mică, în comparație cu beneficiile IMENSE pe care vi le aduce.

Spuneți-vă că veți folosi micul avantaj al citirului pentru a obține dividende mari în viața dumneavoastră.

Convingeți-vă să deschideți una dintre acele cărți pe care le-ați cumpărat cu ceva vreme în urmă... dar de care nu v-ați apucat încă și convingeți-vă să citiți timp de 15 minute.

După ce ați încheiat lectura pentru o zi, convingeți-vă cât de mult s-a îmbogățit viața dumneavoastră în urma lecturii.

Ah, și mai spuneți-vă că nu aveți de gând să pierdeți jocul vieții pentru că nu v-ați oprit să cumpărați o „vocală".

Convingeți-vă că sunteți mai isteț de-atât.

Pentru că într-adevăr sunteți!

4

Cum să citiți o carte

Există o diferență uriașă între omul nerăbdător, care vrea să citească o carte și omul obosit, care vrea o carte de citit.

G.K. Chesterton

Ce părere aveți de această ironie?... Ați citit trei capitole din această carte și acum ajungeți la un capitol care vă învață cum să citiți o carte!

Măi, să fie, ce-și imaginează autorul că am făcut până acum? Am croșetat?

Presupun că ar fi trebuit să intitulez acest capitol „Cum să citiți *eficient* o carte", deoarece este o mare diferență între a citi o carte și *a înțelege mesajul cărții*. Și tocmai acest lucru vă va învăța capitolul de față — cum să citiți o carte astfel încât, nu numai să obțineți informațiile, ci și să înțelegeți pe deplin mesajul.

Cititul e ca jocul de golf

Cea mai bună cale de a vă explica ce vreau să spun prin *lectură eficientă* este să fac o comparație cu o altă pasiune din viața mea — golful. Și eu sunt primul care recunoaște că golful este un joc de care te îndrăgostești ușor, dar pe care îl înveți greu. Sunt membru în trei cluburi de golf și pun pariu că pot număra pe degete jucătorii de golf care reușesc în mod constant să introducă mingea din numărul de lovituri indicat.

Lectura nu face decât să-i furnizeze minții materialul informativ; numai prin gândire ne putem însuși ceea ce citim.

John Locke

Un lucru care le este comun tuturor jucătorilor foarte buni este acela că și-au făcut timp să învețe lucrurile fundamentale și apoi au repetat acele lucruri fundamentale iar și iar. Așa cum obișnuiesc eu să spun întotdeauna, „Nu repetiția este mama învățăturii. Numai repetiția perfectă este mama învățăturii." De aceea există mult mai mulți jucători amatori proști decât jucători care reușesc scoruri bune — jucătorii proști nu și-au făcut niciodată timp să învețe lucrurile de bază, prin urmare, atunci când repetă, nu fac decât să-și întărească metodele greșite.

Mă uimește cât de mulți indivizi se laudă cu faptul că nu au luat niciodată cursuri. „Am învățat singur" spun ei. Apoi ies pe teren și aruncă mingea care-ncotro pe tot terenul, plângându-se tot timpul că „azi nu e ziua mea bună". Nu e — și nu va fi nici mâine, atâta timp cât le lipsesc elementele de bază. Ce vreau să subliniez este faptul că 99% dintre jucătorii amatori de golf și-ar îmbunătăți simțitor stilul de joc dacă ar lua între șase și zece lecții de la un profesionist de la club și apoi ar repeta cu sârguință ceea ce au învățat. Dacă toți amatorii nepricepuți ar avea înțelepciunea ca mai întâi să învețe și apoi să repete *cum să joace golf ca lumea*, ar obține rezultate mult mai bune, nu sunteți de acord cu mine?

Același lucru poate fi spus și despre cititul cărților. Cercetările ne arată că cei care au înțelepciunea de a *învăța cum se citește eficient o carte* obțin rezultate mult mai bune; adică înțeleg materialul mult mai bine și își amintesc mai mult timp ceea ce au citit.

Sistemul de lectură în trei pași

Înainte de a începe, permiteți-mi să fac o analogie care va explica mai bine rolurile scriitorului și cititorului. Pri-

ma dată am întâlnit această analogie într-un *best-seller* clasic, *How to Read a Book* (Cum să citești o carte), de Mortimer Adler și Charles Van Doren, publicată pentru prima dată în 1940.

Gândiți-vă că scriitorul este lansatorul dintr-un joc de baseball, iar cititorul este prinzătorul. Rolul prinzătorului este la fel de activ ca al lansatorului. Pe măsură ce prinzătorul devine mai activ și mai priceput, va reuși să prindă tot felul de mingi — mingi de mare viteză... mingi cu efect... mingi a căror viteză te ia prin surprindere... mingi lente, în zig-zag, din vârful degetelor... mingi care ies în afara terenului... sau chiar mingi de neoprit. „În același fel", scriu Adler și Van Doren, „arta cititului este abilitatea de a prinde sensul oricărei comunicări cât mai bine cu putință."

Am urmat un curs de citire rapidă și am reușit să citesc Război și pace în 20 de minute. Se vorbește despre Rusia.

WOODY ALLEN

În cele ce urmează veți găsi trei pași care, în mod garantat, vă vor ajuta să vă îmbunătățiți abilitatea de a „prinde sensul pasajelor scrise". Urmând acești trei pași, adâncimea înțelegerii voastre va crește și veți deveni un cititor mai eficient. Cei trei pași sunt:

1) lectura preliminară a cărții
2) lectura activă, cu notițe
3) revizuirea notițelor

În paginile care urmează, voi analiza pe scurt fiecare dintre acești pași.

Pasul 1: lectura preliminară a cărții

Permiteți-mi să vă adresez o întrebare. Dacă doriți să vă cumpărați o casă deja construită, veți cumpăra una văzând doar fotografii cu ea, chiar dacă ceea ce vedeți vă place la nebunie? Sper că nu.

Înainte de a încheia înțelegerea pentru cumpărarea casei, veți dori să vizitați împrejurimile. Să vedeți casa pe dinăuntru și pe dinafară. Să măsurați camerele și să vedeți interiorul cămărilor. Să vedeți ce școli sunt prin apropiere. Să mergeți până la cel mai apropiat hipermarket. Să vorbiți cu vecinii. Să comparați prețul casei cu al altora similare din vecinătate. Să verificați cât vă ia să ajungeți până la serviciu. Chestii de genul acesta.

Cu alte cuvinte, dacă v-a plăcut ce ați văzut în fotografii, veți vrea să vedeți cum se potrivește casa cu celelalte coordonate, nu-i așa? Ei bine, același lucru este valabil și când e vorba de lectura unei cărți. Înainte de a vă cufunda în text și de a începe să citiți, trebuie să vă acordați câteva minute, ca să „vedeți imaginea de ansamblu" a unei cărți.

Oricine știe să citească poate învăța să-și aprofundeze lectura și astfel să trăiască mai profund.

NORMAN COUSINS

Iată câteva sugestii care vă vor ajuta să obțineți o imagine de ansamblu asupra unei cărți noi. Primul lucru pe care trebuie să-l faceți este să citiți prima copertă și coperta a patra. Citiți fragmentele de declarații despre carte sau micul rezumat de pe spate. Citiți biografia autorului pentru a vedea în ce fel este autorizat să discute subiectul cărții.

Deschideți cartea la paginile de introducere și treceți-le repede în revistă. Autorul a mai scris și alte cărți pe același subiect? Cui îi este dedicată cartea? Aduce mulțumiri cuiva în mod special? Citiți cuvântul înainte, prefața și introducerea. Mulți cititori sar peste aceste părți, considerând că acestea sunt o pierdere de vreme. Dar acestea vă pot oferi indicii prețioase despre principalele idei ale cărții.

Acordați-vă câteva momente pentru a trece în revistă cuprinsul cărții. Tabla de materii vă va oferi o matrice a cărții și vă va arăta cum a ales autorul să-și prezinte argumentația. Marele autor american Ernest Hemingway remarca odată că „scriitura bună se aseamănă cu arhitectura, nu cu designul de interior". Prin urmare, analizați arhitectura cărții înainte de a începe să citiți. După ce priviți cuprinsul, mergeți la începutul fiecărui capitol și citiți titlurile din interiorul capitolului, explorați paragraful

introductiv. În cazul în care capitolul are subtitluri sau subcapitole, treceți cu privirea peste acestea. Vă vor oferi o idee despre fiecare capitol.

Lectura preliminară poate conta enorm

Acum, acest proces de lectură preliminară poate părea oarecum inutil, dat fiind faptul că oricum veți citi toată cartea. Dar lectura preliminară poate însemna diferența dintre a înțelege pe deplin mesajul autorului și a nu înțelege deloc despre ce este vorba. Iată în continuare o poveste adevărată, care ilustrează pe deplin importanța deosebită a lecturii preliminare.

Psihologul de renume internațional B.F. Skinner a fost un exponent de marcă al behaviorismului, un curent din psihologie, bazat pe ideea că liberul arbitru este o iluzie, că orice comportament uman poate fi prezis prin condiționări negative sau pozitive. Când Skinner i-a fost prezentat lui George Bernard Shaw, marele dramaturg irlandez și critic social, psihologul i-a mulțumit lui Shaw pentru că a scris cartea care i-a schimbat viața.

„Cartea dumneavoastră m-a inspirat în alegerea carierei", a spus Skinner. „M-a convins o dată pentru totdeauna de adevărul care stă la baza behaviorismului."

„Cred că glumiți!", a răspuns uluit Shaw. „Și eu, care credeam că prin cartea mea am dărâmat complet argumentele behavioriste!"

Pe măsură ce cei doi și-au continuat conversația, a ieșit la iveală motivul pentru care Skinner receptase un alt mesaj din cartea lui Shaw. Shaw a păstrat argumentul decisiv pentru ultimul capitol, dar Skinner nu a citit niciodată cartea până la capăt. Întrucât nu citise ultimul capitol, interpretase complet eronat mesajul principal al cărții!

Dacă Skinner ar fi făcut lectura preliminară, ar fi remarcat faptul că Shaw

Arta de a citi este abilitatea de a prinde sensul oricărei comunicări cât mai bine cu putință.
MORTIMER ADLER & CHARLES VAN DOREN

construise în mod intenționat o poziție în favoarea behaviorismului în capitolele de început, numai pentru a o putea desființa în ultimul capitol. Dar o lectură incompletă l-a făcut pe Skinner să-și formeze o perspectivă complet diferită și l-a influențat într-un mod la care autorul nu s-a gândit niciodată.

Lectura preliminară consumă, poate, zece minute în plus, dar este un timp petrecut cu folos, deoarece poate duce la o înțelegere și o decodificare mult mai bună.

Pasul 2: lectura activă, cu notițe

Vă mai amintiți definiția pe care am dat-o lecturii într-un capitol anterior? *Lectura este gândire îndrumată vizual.* Țineți minte această definiție pe măsură ce discutăm „Pasul 2: lectura activă", deoarece lectura activă și „gândirea îndrumată vizual" sunt, de fapt, unul și același lucru.

Lectura activă nu este nimic altceva decât procesul mental al formulării și găsirii răspunsurilor la întrebări, cu scopul de a obține informații și de a ne dezvolta înțelegerea. Este ușor de înțeles faptul că cititorii care formulează întrebări mai multe și mai bune — adică mai profunde, mai scormonitoare — vor fi răsplătiți cu o experiență de lectură mai bogată. Cu alte cuvinte, cu cât devenim cititori mai activi, cu atât mai bogată este răsplata noastră.

Formulați întrebări dificile — cât mai multe!

Pentru a trece de la lectură la bani, trebuie să începem să formulăm mai multe întrebări, iar tipurile de întrebări pe care le formulăm devin din ce în ce mai relevante. La aceasta se referă expresia „a citi printre rânduri". Atunci când citim printre rânduri, nu luăm informațiile scrise în sensul de la prima vedere. Căutăm mai profund. Gândim mai intens. Formulăm întrebări mai dificile. Încercăm să găsim *adevăratul* înțeles. Încercăm să

Scriitura bună se aseamănă cu arhitectura, nu cu designul de interior.
ERNEST HEMINGWAY

înțelegem mai bine textul și, prin aceasta, să ne înțelegem mai bine pe noi înșine și lumea din jur.

Pentru a explica cel mai bine diferența dintre o lectură superficială, în căutare de informații, și o lectură activă, în căutarea sensului, gândiți-vă la *Alice în Țara Minunilor* de Lewis Carroll. Când această carte este citită de copii, ei citesc în principal căutând informații, și se pare că povestea și personajele bizare din carte sunt încântătoare și se distrează de minune.

Dar povestea clasică pentru copii a lui Carroll poate fi citită și la un nivel mult mai profund, după cum dovedește și faptul că *Alice în Țara Minunilor* ocupă locul al treilea în topul celor mai citate cărți în limba engleză, după *Biblie* și piesele și sonetele lui Shakespeare. Atunci când cartea este citită de adulți, care caută sensul, ei se găsesc în fața unei opere de artă literară, cu multe straturi de înțelesuri.

Francis Bacon a spus că „unele cărți sunt menite a fi gustate... altele, a fi înghițite... și altele, câteva, a fi mestecate și digerate." Când citim căutând sensul, mestecăm și digerăm textul.

Luați notițe

Formularea și găsirea de răspunsuri la întrebări pe durata lecturii este unul dintre mijloacele de bază prin care cititorii își însușesc textul.

Eu înțeleg la modul propriu ideea de a-ți însuși o carte, de aceea prefer să-mi cumpăr cărțile, în loc să le împrumut de la o bibliotecă. Când citesc, îmi place să am la îndemână un marker și un creion pentru a însemna pasajele importante și pentru a putea scrie notițe pe margine, pe măsură ce avansez.

De-a lungul anilor, mi-am dezvoltat un sistem propriu de a lua notițe în timpul lecturii. Subliniez sau încercuiesc conceptele-cheie. Însemnez cu o steluță pasajele importante. Subliniez citatele pe care le-aș putea folosi în cărțile mele viitoare sau în discursuri. Și îmi notez paginile care

conțin subiectele-cheie pe interiorul copertei a patra, pentru a le putea folosi în viitor ca referință.

Pe măsură ce vă obișnuiți să luați notițe pe cărțile personale, vă veți dezvolta un sistem propriu. Iar luarea de notițe nu numai că vă va ajuta să rețineți mai bine materialul, dar vă va ajuta să localizați mult mai ușor pasajele importante pe viitor.

Pasul 3: revizuirea notițelor

Ultima etapă din sistemul de lectură în trei pași, care are scopul de a crește gradul de înțelegere a textului, este aceea de revizuire a notițelor. După ce ați terminat o carte, felicitați-vă pentru că ați dus sarcina la bun-sfârșit și puneți cartea deoparte. După aproximativ o săptămână, reluați cartea și acordați-vă zece minute pentru a o trece din nou în revistă.

Unele cărți sunt menite a fi gustate... altele, a fi înghițite... și altele, câteva, a fi mestecate și digerate.

FRANCIS BACON

În acest moment, notițele se dovedesc deja folositoare. Pe măsură ce treceți cartea în revistă, recitiți notițele și pasajele subliniate. Gândiți-vă câteva minute la întrebările și comentariile pe care le-ați scris. Pe măsură ce revedeți cartea, veți fi uimit cât de proaspăt și de nou vi se va părea materialul, chiar dacă ați terminat cartea cu doar câteva zile în urmă. De asemenea, veți fi uimit să descoperiți că adnotările făcute erau bine analizate, că ați făcut o treabă excelentă, subliniind majoritatea temelor, statisticilor și argumentelor.

Cea mai bună cale de a vă demonstra cât de importantă este revizuirea materialului este să vă spun gluma cu fetița și pepenele.

Într-o zi, o fetiță a vizitat o fermă și a vrut să cumpere un pepene mare.

„Cel mare, de colo, pe care ai pus mâna costă trei dolari", a spus fermierul.

„Eu nu am decât 30 de cenți", a răspuns fetița.

„Cu 30 de cenți nu poți cumpăra decât un pepene mic", a răspuns fermierul. „Ce părere ai de acesta?", a spus el, arătându-i un pepene mic din câmp.

„Bine, îl iau pe acesta", a zâmbit fetița. *„Iată cei 30 de cenți. Dar lasă-l pe câmp. O să mă întorc peste o lună să-l iau."*

Isteață fetiță, nu-i așa? Știa că răbdarea ei va fi răsplătită. Dacă aștepta o lună, putea avea un pepene mare și bine copt la prețul unuia mic și verde.

Citiți acum, culegeți mai târziu

Asemenea fetiței, vom primi recompense mari atunci când vom reciti o carte la câteva săptămâni — sau chiar luni sau ani — după ce am citit-o pentru prima oară. Ne uimește să observăm cât de multe am uitat pe măsură ce revedem o carte, iar ideile și sensurile revin în valuri, odată ce trecem prin secțiunile subliniate, amintindu-ne faptul că această nouă lectură a meritat așteptarea.

Recitirea unei cărți îți reamintește de asemenea că timpul și efortul depus pentru a citi ne aduce mari beneficii. Asemenea pieței de acțiuni, nu vedem beneficiile decât după ani și ani.

Dar beneficiile lecturii sunt considerabile... și foarte reale... așa cum veți vedea din următorul capitol, intitulat *Cititori și anticititori* versus *cei care au și cei care n-au*.

5

Cititori și anticititori *versus* cei care au și cei care n-au

Lectura se acumulează în progresie geometrică: fiecare nouă lectură se adaugă la ceea ce lectorul a citit mai înainte.

ALBERTO MANGUEL
A History of Reading (*O istorie a cititului*)

De multe ori spun povestea celor doi băieți care, în timp ce se plimbau prin pădure, ridicând capul, au văzut un urs grizzly care se pregătea să se năpustească asupra lor.

Băieții au luat-o la goană, fugind cât îi ținea puterile. Deodată, unul dintre ei s-a oprit, și-a scos tenișii din rucsac și și-a legat cât de repede a putut.

„Ce faci?!!!", a strigat prietenul lui. „Crezi că tenișii or să te ajute să alergi mai repede decât un urs?!"

„Nu trebuie să alerg mai repede decât ursul", a strigat băiatul celălalt, pornind în goană în tenișii. *„Trebuie doar să alerg mai repede decât tine!"*

Parabola celor care au și a celor care nu au

Povestea ne servește drept parabolă pentru cursa dintre cei care au și cei care nu au, un fenomen care se manifestă cu o frecvență tot mai mare pe măsură ce Era Informației capătă avânt.

Gândiți-vă că acel grizzly pe cale să atace este competiția din ce în ce mai acerbă, iar cei doi băieți sunt lucră-

Omul care nu citește cărți bune nu are nici un fel de avantaj față de cel care nu le poate citi.

MARK TWAIN

tori în Era Informației. Tenișii sunt ceea ce eu numesc „micul avantaj al lecturii"; adică un pas înainte aparent mic, dar vital, care va marca diferența dintre supraviețuire și dezastru.

Băiatul cu tenișii — cel care citește — nu numai că va supraviețui în Era Informației, dar va fi și prosper, deoarece s-a pregătit pentru provocările care îl așteaptă. *Cel care citește va avansa, devenind unul dintre cei care au.*

Băiatul fără tenișii va deveni o victimă a Erei Informației, cu atacurile sale dure. *Cel care nu citește va fi unul dintre cei care nu au.*

Diferențele din ce în ce mai mari între venituri

Prăpastia dintre cei care au și cei care nu au este reală și se adâncește cu fiecare zi. Cu 20 de ani în urmă, un director general câștiga într-o săptămână cât un muncitor obișnuit într-un an. Astăzi, un director general câștigă *într-o singură zi* cât un muncitor de nivel mediu într-un an. Oameni buni, aceasta nu mai este o prăpastie între venituri — este un *adevărat abis* — și se profilează în toate domeniile și la toate nivelurile.

Analizați puțin cifrele privind aceste venituri medii dintr-un studiu din 1995 al Biroului de Evidența Populației din Statele Unite.

Nivelul de educație	*Venit mediu anual*
Fără liceu	11 000 $
Cu diplomă de liceu	17 000 $
Cu colegiul terminat	32 000 $
Cu o diplomă de masterat	41 000 $
Avocat sau doctor	66 000 $

Ce ne spune acest tabel? Ei bine, cifrele ne spun că o investiție în educație aduce recompense considerabile, asta e sigur. Dar pe mine mă interesează mai tare ce *nu* ne spune tabelul. Să vă explic.

Priviți din nou cifrele din partea dreaptă. Acestea reprezintă *venitul anual mediu*. Nu sunt gravate în piatră. Nu fiecare persoană care a absolvit colegiul este automat îndreptățită să primească 32 000 de dolari anual. Personal, cunosc mai multe persoane care au absolvit colegiul și câștigă salariul minim pe economie. Și de asemenea cunosc oameni care au renunțat la școală înainte de a termina liceul și care câștigă mult mai mult decât media celor cu o profesie bine plătită.

Atunci cum se face că unii se descurcă mult peste medie, iar alții mult sub medie? Ei bine, părerea mea este aceea că muncitorii care se folosesc de avantajul lecturii îi vor depăși de fiecare dată pe cei care nu citesc. De aceea le spun oamenilor că avantajul cel mai important în noua economie este vechea tehnologie — cititul!

Și nu mă refer la un avantaj pentru câștigarea puterii. Cititul îți oferă un avantaj pentru a deveni mai bogat în relații... în fericire... în mulțumire de sine... împliniri... satisfacție în carieră... și așa mai departe.

Acest tabel este o mărturie a observației înțelepte a lui Ben Franklin potrivit căreia: „investiția în educație aduce cele mai bune dividende". Când Franklin a făcut această observație, America era în plină Eră a agriculturii, o perioadă a istoriei în care 90% din populația acestei țări trăia și muncea la ferme.

Astăzi, ne aflăm în Era Informației, o perioadă a istoriei în care mai puțin de 2% din populație trăiește la o fermă. Cunoașterea este astăzi de o mie de ori mai importantă decât era pe vremea lui Franklin. Iar lectura este încă cea mai bună cale de a obține cunoștințele de

Cei care știu să citească înțeleg lucrurile de două ori mai bine.

MEANDER

care aveți nevoie pentru a vă afla pe creasta valului în Era Informației — și de a nu vă îneca în golul lăsat de acest val.

Regula 80/20 se aplică și lecturii

Cu toții am auzit de regula 80/20, potrivit căreia 20% dintre lucrătorii din orice profesie fac 80% din muncă. Iată cum li se aplică regula 80/20 americanilor adulți:

20% sunt analfabeți sau citesc prost, citesc rareori sau deloc
60% citesc destul de bine, dar aleg să nu citească
20% pot citi bine și citesc frecvent.

Să începem discuția noastră despre 80/20 cu cei 20% care sunt analfabeți sau citesc prost. În curând, vom vedea cât de relevantă este parabola de la începutul capitolului, deoarece există o corelație evidentă între cei care nu citesc și cei care nu au — și imaginea nu este prea roz pentru cei care nu citesc.

Analfabetismul: o cursă pe nisipuri mișcătoare

Nu cu mult timp în urmă, oamenii care abia puteau citi reușeau să câștige atât cât să ducă o existență destul de bună, ei și familiile lor. Muncitorii de la liniile de asamblare din uzinele Ford sau Caterpillar sau Goodyear puteau să ponteze durata de lucru necesară, indiferent cât de plictisitoare ar fi fost și să-și întrețină familiile, în medie de câte patru membri, ducând chiar un trai bun. Aveau casele lor, conduceau mașini destul de bune. Unii dintre ei reușeau chiar să-și trimită copiii la colegii.

Orice om care știe să citească deține puterea de a se dezvolta, de a-și multiplica fațetele existenței, de a-și face viața mai plină, mai semnificativă, mai interesantă.

Aldous Huxley

Dar pe măsură ce Era Industrială continuă să fie înlocuită de Era Informației, în uzine sunt din ce în ce mai puține slujbe bine plătite. Oamenii cărora le lipsesc abilitățile și cunoștințele au astăzi din ce în ce mai puține șanse de a obține o slujbă, și ele continuă să se micșoreze.

Prin urmare, există o mulțime de oameni furioși și frustrați. Indiferent cât de mult ar munci acești oameni, ei nu fac decât să rămână și mai tare în urmă. Exact așa cum scria pe un abțibild de pe bara de protecție a unei mașini, pe care l-am văzut de curând: „Cu cât alerg mai iute, cu atât rămân mai în urmă!" Oamenii care abia știu să citească probabil că se simt ca și cum ar fi înscriși într-o cursă pe nisipuri mișcătoare — cu cât se luptă mai tare, cu atât se cufundă mai adânc în mânie și frustrare.

!!!

Furioși pe lume

O mulțime de oameni nu-și pot împlini visurile pentru că nu pot citi. Institutul Național pentru Alfabetizare declară că mai mult de 20% dintre adulți citesc la nivel de clasa a cincea sau mai prost — aceasta înseamnă 40 de milioane de americani de peste 16 ani! În plus, 43% dintre oamenii cu nivelurile cele mai scăzute de educație trăiesc în sărăcie. Cei care primesc ajutor social și au vârste cuprinse între 17 și 21 de ani citesc, în medie, la nivel de clasa a șasea. Cum credeți că *se simt ei*? Cum *v-ați simți dumneavoastră* în locul lor? Știu sigur că eu aș fi furios — *foarte furios!*

Închisorile noastre sunt pline de oameni care abia știu să citească sau care sunt complet analfabeți și aleg să-și manifeste furia împotriva lumii, făcându-și rău singuri prin abuzul de droguri... sau chiar mai rău, făcându-le rău celorlalți, furând sau comițând la întâmplare acte de violență. Iată câteva statistici cât se poate de serioase de la Asociația de educație pentru delincvenți, care îmi susțin argumentele:

- Numai 51% dintre persoanele încarcerate au absolvit liceul.
- 70% dintre persoanele încarcerate se încadrează în cele mai scăzute două niveluri de educație.
- Un studiu din Illinois a descoperit faptul că 62% dintre persoanele încarcerate care au doar opt clase sau mai puțin devin recidiviști.

Unii elevi beau din fântâna cunoașterii, alții doar bolborosesc.

E. C. McKenzie

Când privesc aceste statistici, îmi aduc aminte de o veche zicală care spune: „Dacă singura unealtă pe care o ai la îndemână este un ciocan, atunci toate problemele ți se vor părea că seamănă a cuie." Oamenii care nu știu să citească au la dispoziție mai puține instrumente decât cei care citesc, prin urmare, este mai probabil ca aceștia să-și croiască drumul în viață prin forță.

Și, din nefericire, aici este vorba de un număr mare de americani. Centrul Național de Alfabetizarea Familiei estimează că unul din zece absolvenți de liceu nu poate citi suficient de bine pentru a completa un formular în vederea obținerii unei slujbe!

Vestea cea bună este că avem la dispoziție zeci de programe pentru adulții care vor să învețe să citească mai bine. Programele Centrului Național ajută circa 60 000 de familii să citească, iar aceste programe funcționează de minune! Studiile arată că în rândul familiilor care au absolvit cursurile oferite de Centru, nevoia de asistență socială scade cu 50%.

Pot citi, dar nu o fac

Acum să privim la majoritate — la cei 60% care pot citi, dar aleg să NU citească. Aceștia sunt oamenii care au la dispoziție cel mai important instrument pentru a se dezvolta, dar, dintr-un motiv sau altul, aleg să NU îl folosească.

Iată o statistică înfricoșătoare: mai bine de 37% dintre absolvenții de liceu nu mai citesc nici o carte după ce termină școala. Ce fac acești oameni cu timpul lor? Răspunsul ne este dat de două litere — TV.

O carte recentă, *Time for Life* (Timp pentru viață), scrisă de John Robinson și Geoffrey Godbey, spune că americanul de condiție medie are 37 de ore de timp liber pe săptămână — acum treizeci și mai bine de ani erau doar cinci ore. Și cum aleg ei să-și petreacă timpul? Privind la televizor! Televizorul ocupă un uimitor procent de 40% din timpul liber al americanului de rând.

Investiția în cunoaștere aduce cea mai bună dobândă.

Ben Franklin

„Televizorul este, fără discuție, gorila de o tonă a timpului liber", scriu autorii. „Am întâlnit oameni care ne-au spus că ei nu au nici un pic de timp liber, deoarece se uită la televizor." Uluitor! Unii oameni consideră televizorul o necesitate, nu o opțiune!

Biroul de Evidența Populației din Statele Unite ne arată că o persoană obișnuită petrecea, în 1997, 1 595 de ore privind la televizor — sau puțin sub 4,4 ore pe zi. Iată cum își petrec zilnic timpul liber cei mai mulți oameni:

4,4 ore privind la televizor
3 ore ascultând radioul
45 de minute ascultând muzică înregistrată
27 de minute citind un ziar
17 minute citind o carte
14 minute citind reviste

Cu alte cuvinte, americanul obișnuit petrece mai bine de patru ore privind la televizor și mai puțin de o oră citind! Ce credeți că s-ar întâmpla dacă cifrele ar fi repartizate invers? *S-ar trece de la lectură la bani, cred!*

Nu atac televiziunea

Vă rog să mă înțelegeți — nu atac televiziunea. În casa noastră sunt trei televizoare, dintre care unul are un ecran gigantic. Cu toată sinceritatea, consider că televi-

ziunea se îmbunătățește tot mai mult. Astăzi, putem alege dintre sute de canale și există un număr tot mai mare de canale educaționale pentru care putem opta, printre care History Channel sau Discovery Channel, ca să numesc doar două.

Dar mult prea mulți oameni irosesc un timp liber prețios urmărind tot soiul de prostii sau, mai rău, urmărind programe spumoase, care promovează cu nepăsare sexul și violența. Prea mulți americani sunt asemenea băiețelului care a încercat să mănânce întreg tortul primit de ziua lui dintr-odată — americanii încearcă să vadă tot ce e la televizor, în loc să aplice o oarecare disciplină.

Autorii cărții *Time for Life* rezumă situația astfel: „Timpul liber, pentru a fi folosit cu înțelepciune, necesită devotament, imaginație, reflecție și disciplină."

Devotament, imaginație, reflecție și disciplină — hmmm, mi se pare că exact asta facem atunci când citim.

O lume competitivă oferă două posibilități. Poți pierde. Sau, dacă vrei să câștigi, te poți schimba.

LESTER C. THUROW

Nu uitați — totul contează

Toată această discuție despre privitul la toate prostiile de la televizor îmi amintește de gluma despre noul regim de slăbit. Mănânci orice vrei... oricând vrei... oricât vrei. Nu slăbești deloc, dar regimul este foarte ușor de urmat.

Același lucru putem spune și despre timpul nostru liber. Ne putem umple timpul în care nu lucrăm cu activități care nu duc la nimic, iar acest „regim" este cu siguranță ușor de urmat. Dar aceasta nu ne va ajuta să obținem de la viață ceea ce ne dorim cu adevărat, nu-i așa?

Don Shula, marele antrenor al Miami Dolphins, obișnuia să le spună jucătorilor săi că ori deveneau mai buni, ori mai slabi. Nu există cale de mijloc. „Așa că munciți mai mult, ca să deveniți mai buni!", le cerea el jucătorilor.

Același lucru este valabil și pentru viața dumneavoastră. Fie deveniți mai bogați, fie deveniți mai săraci — și nu mă refer numai la bani. Nu există cale de mijloc. Dacă nu vă folosiți timpul liber pentru a citi și a deveni mai bogați, ce credeți că se întâmplă? Vă îndreptați în direcția opusă! Economistul de talie mondială Lester C. Thurow spunea în felul următor:

„O lume competitivă oferă două posibilități. Poți pierde. Sau, dacă vrei să câștigi, te poți schimba."

Eu îi provoc pe toți cei care *pot* citi, dar *aleg să nu citească*, să se schimbe! Nimeni nu trebuie să piardă. Putem câștiga cu toții. Dar dacă oamenii vor să se alăture celor care au, trebuie să-și schimbe activitățile din timpul liber.

Nu le sugerez oamenilor să-și arunce televizoarele pe fereastră. Pur și simplu, nu le mai deschideți atât de des. Și citiți.

Așa cum spune prietenul meu Gary Blair, *totul contează*! Cei care au își valorifică timpul liber. Ei citesc.

Dar *dumneavoastră*?

6

Oricine, inclusiv *dumneavoastră*, poate trece de la lectură la bani

Cărțile înseamnă dintotdeauna pentru mine ceea ce soarele înseamnă pentru pământ.

EARL NIGHTINGALE

Într-o după-amiază târzie, Carol a primit telefonul de care orice partener iubitor se teme: *„Sunt ofițerul Williams de la departamentul de poliție Clearwater. Soțul dumneavoastră a fost rănit grav într-un accident de mașină. A fost dus cu o ambulanță la Bayfront Community Hospital."*

Carol s-a dus într-o fugă la spital, unde a fost întâmpinată de un doctor cu o față sumbră:

„Îmi pare rău", a spus doctorul. „Am încercat să-l salvăm, dar era prea târziu. Îmi pare rău..."

Să vă dau câteva detalii asupra situației înainte de a vă spune cum a făcut Carol față crizei. Când Carol și Bill s-au căsătorit, au căzut de acord că el va fi cel care aduce banii, iar ea va sta acasă cu copiii. Ea nu mai lucrase în afara casei de pe la 20 de ani. Prin urmare, la vârsta de 46 de ani, Carol trebuia să se întoarcă la un serviciu, crescând în același timp singură doi adolescenți.

Carol a pornit să-și reconstruiască viața zguduită. La drept vorbind, nu prea avea de ales — înota sau se îneca. S-a înscris într-un program de educație de un an pentru a deveni asistent juridic. A discutat îndelung cu prietenii și cu preotul ei. A mers la librărie și la bibliotecă în căutarea unor cărți care să o ajute să-și administreze valul de emo-

ții negative care o copleșeau — durere... furie... teama de eșec... stres... grijă... și depresie.

Vindecare prin lectură

Pentru că citise toată viața, Carol a apelat instinctiv la cărți pentru a găsi alinare și îndrumare. Să vedem, pe scurt, câteva dintre cărțile pe care le-a citit Carol ca să-și reconstruiască viața:

Tough Times Don't Last But Tough People Do (Vremurile dure trec, oamenii duri rămân) — această carte a ajutat-o pe Carol să accepte faptul că toți trebuie să facem față realităților dure ale vieții și a încurajat-o să se concentreze asupra numeroaselor aspecte pozitive, nu asupra trecutului.

Peste cinci ani, vei fi același om de astăzi, cu excepția a două lucruri, oamenii pe care-i cunoști și cărțile pe care le citești.

CHARLES E. „T" JONES

Pannic Attacks: What They Are and What to Do About Them (Atacurile de panică — ce sunt și cum să le abordăm) — această carte a ajutat-o pe Carol să-și înțeleagă frecventele atacuri de panică și i-a sugerat să reproducă anumite strategii care să o ajute atunci când se simțea copleșită de teamă și anxietate.

Stress Survival (Cum să supraviețuim stresului) și *Stress Management Handbook* (Manualul de administrare a stresului) — aceste două cărți i-au oferit îndrumare în ce privește felul în care să se descurce cu stresul, lucru de care ea nu se mai lovise în trecut.

Making Change: A Woman's Guide to Designing Her Financial Future (Să creezi schimbarea — ghidul femeii pentru a-și planifica viitorul financiar) — vreme de 20 de ani, Bill fusese cel care câștigase banii și achitase facturile. Această carte i-a oferit lui Carol cunoștințe și încredere în sine. Înainte de accidentul lui Bill, ea nu reușea nici măcar să-și țină sub control contul. Astăzi se ocupă de investirea economiilor pentru pensie.

Reviving Ophelia (Reînvierea Ofeliei) — pe măsură ce fiica lui Carol traversa perioada de adolescență au apărut noi provocări și conflicte. Această carte a învățat-o pe Carol despre cât de fragilă este imaginea de sine a adolescentelor și a ajutat-o să conștientizeze schimbările fizice și emoționale prin care avea să treacă fiica ei.

The English Patient (Pacientul englez) — romanul romantic care a fost transpus într-un film câștigător al mai multor premii Oscar. Cartea i-a reamintit lui Carol că marea literatură, mai mult decât orice alt mijloc, ne poate purta prin timp, stimulându-ne imaginația și dezvăluindu-ne emoțiile.

Memoirs of a Geisha (Amintirile unei gheișe) — acest *best-seller*, foarte frumos scris, i-a înfățișat lui Carol o perioadă din istoria Japoniei în care femeile erau tratate ca niște obiecte de divertisment de către bărbații puternici, amintindu-i astfel că lucrurile ar fi putut sta și mai rău — mult mai rău!

Angela's Ashes (Cenușa Angelei) — povestea emoționantă a unui băiat care a crescut într-o sărăcie teribilă în Limerick, Irlanda; cartea este o incursiune în cele mai negre temeri ale copilăriei și i-a amintit lui Carol că dragostea și simțul umorului pot lumina până și cele mai întunecate momente.

History of Art (Istoria artei) — o trecere în revistă a celor mai mari opere artistice din istorie; această carte i-a ridicat moralul lui Carol și i-a reaprins simțul pentru frumos.

Vă povestesc despre aceste cărți deoarece ele ilustrează felul în care lectura îi poate fi de folos unei persoane, ajutând-o să-și administreze durerea și schimbarea. Vă rog să mă înțelegeți că nu recomand în mod special aceste cărți. Ca să fiu sincer, nu am citit nici măcar o pagină din nici una dintre ele. Dar Carol este prima care vă poate confirma că fiecare dintre aceste cărți a ajutat-o să se îmbogățească cu speranță, spirit, optimism și cunoștințe în momentul cel mai greu din viața ei.

Cu toții avem probleme

Cu siguranță, Carol nu este singura persoană cu probleme din lume. Cei doi soți care locuiesc alături de ea poate că au o căsnicie fericită, dar poate că sunt cu trei luni în urmă la plata ipotecii. Cuplul care locuiește alături de aceștia se poate să aibă o mulțime de bani și o căsnicie fericită, dar poate că se luptă să facă față problemelor provocate de fiul lor mai mare, care s-a apucat de droguri și alcool. Și așa mai departe în tot blocul... în tot cartierul... în toată țara... și în toată lumea.

Dacă ai puls, ai și probleme. Asta înseamnă să trăiești — să localizezi și să rezolvi problemele. Am senzația că mulți oameni cred că persoanele cu bani au mai puține probleme decât restul — și că toate problemele noastre ar dispărea dacă am avea mulți bani.

„Dacă aș avea eu banii lui", îi auzi pe unii oameni spunând, „nu aș avea nici o grijă pe lumea asta." Nu este adevărat. Toată lumea are probleme. Credeți că Bill Gates, președintele multimiliardar al Microsoft, nu are probleme? Tocmai pe când scriu aceste rânduri, guvernul atacă compania lui în mare forță, acuzându-l de conspirație cu scopul de a crea un monopol. Are și el probleme, fiți siguri — ba chiar probleme mari! Și ce credeți că se va întâmpla în continuare — după ce o rezolvă pe aceasta, vor apărea multe altele în locul ei! Este cel mai bogat om din lume și tot are o mulțime de probleme. Pur și simplu nu pot fi evitate.

De aceea spun că a te îmbogăți înseamnă mai mult decât să-ți mărești contul din bancă. Bogăția în sensul deplin al cuvântului înseamnă să detectezi problemele și să le rezolvi. A te îmbogăți înseamnă a deveni o persoană mai bună.

O recentă bandă desenată Ziggy, din ziarul local, ne oferă aceste cuvinte înțelepte despre probleme: *„Nu te evalua în funcție de problemele cu care te confrunți... evaluează-te în funcție de problemele pe care le rezolvi!"* Carol și cu mine

Folosește-ți timpul pentru a te îmbogăți din scrierile altora, astfel încât să obții cu ușurință ceea ce alții au obținut muncind din greu.

SOCRATE

suntem dovada faptului că, beneficiind de ajutorul cărților, nu numai că putem da piept cu problemele, dar găsim în ele înțelepciunea și deschiderea de a le rezolva — și prin rezolvarea lor, devenim mai bogați.

De la lectură la bani... este pentru toată lumea

În restul capitolului vă voi povesti despre oameni care, asemenea lui Carol, au citit și și-au îmbogățit viețile. Oamenii pe care vi-i voi prezenta în continuare provin din toate mediile sociale și reprezintă toate nivelurile societății, de la persoane încarcerate la președinți. Dar cu toții au ceva în comun: viețile lor s-au îmbogățit în urma lecturii, dovedind că lectura poate transforma pe oricine — chiar și pe dumneavoastră — indiferent dacă este vorba de un slujbaș al guvernului sau guvernator... proprietarul unei mici afaceri sau directorul uneia dintre cele mai mari 500 de companii... un funcționar sau un director de birou... o soție casnică sau cel care aduce banii în casă — sau mai știu eu ce. Oricine ați fi sau orice ați face, forța ascunsă a lecturii vă poate îmbogăți viața sub toate aspectele.

Să începem discuția noastră cu niște oameni de la care nu v-ați aștepta să evolueze în urma lecturii — persoane încarcerate dintr-o închisoare din Lincoln, Illinois.

Povești citite în închisori, de adormit copiii

Ca multe alte milioane de mame din lumea întreagă, Erika Gonzales îi citește fiului ei, Jimmy, în vârstă de 2 ani, o poveste la culcare. Diferența este că lectura ei este redată de o casetă înregistrată. Jimmy trăiește cu sora Erikăi, la 200 kilometri distanță. Mama lui, în vârstă de 18 ani, este în închisoare, ispășind o condamnare de un an pentru jaf și violență.

Citește pentru a trăi.

GUSTAVE FLAUBERT

„Mama te iubește și îi lipsești mult de tot", spune ea pe casetă. „O să-ți citesc o carte, ca să știi că sunt eu și că te iubesc." Termină de citit povestea și înmânează cartea și caseta voluntarilor de la Storybook Project, care le vor expedia către Jimmy.

Storybook Project este fondat în jurul unui concept simplu: copiii au nevoie de povești ca să adoarmă, chiar dacă părinții lor sunt în închisoare, iar citirea poveștilor este la fel de importantă și pentru copii, și pentru părinți.

Voluntarii colectează cărți și reportofoane, le duc în închisori și îi încurajează pe prizonieri, bărbați și femei, să înregistreze povești și mesaje personale pentru copii. Voluntarii aranjează o cameră de studiu din închisoare, o umplu cu cărți, iar deținuții se uită peste ele în timpul liber.

Unii prizonieri aleg cărți care vor fi pe placul copiilor lor. Alții aleg cărți religioase sau cărți care oferă îndrumare morală, de exemplu, despre cum să împarți cu ceilalți ceea ce ai. Cărțile pentru copii mici, cum ar fi *Big Bird's Busy Day* (Ziua plină a puiului de pasăre), pot fi citite în doar câteva minute. Lectura cărților pentru copii mai mari durează mai mult, așa că de obicei prizonierii citesc doar primul capitol și își încurajează copiii să termine ei înșiși cartea.

Pașii mici duc la rezultate mari

Deținuții din Centrul de reabilitare de securitate medie din Logan, Illinois, s-au grăbit să ia parte la proiectul Storybook Project. Zeci de deținuți se înscriu zilnic în proiect și tot mai mulți cer permisiunea de a se exprima și de a se adresa copiilor lor prin lectură.

„Acest program nu va rezolva toate problemele de familie", spune unul dintre voluntari. „Dar sper că, din perspectiva unui copil, aceasta va fi amintirea unui moment de iubire."

Eu am ajuns să cred că poate fi mult mai mult decât atât — poate fi un instrument eficient, care să ajute la întreruperea cercului sărăciei și al ilegalităților, întâlnit mult prea frecvent în familiile în care nu se citește. După cum

spune și Abigail Van Buren, bine cunoscută cititorilor ei fideli drept: „Dragă Abby":

Mai bogat decât mine tu niciodată nu vei fi,
pentru că mama pe mine m-a învățat a citi.

Rolling Readers pentru copiii dezavantajați

Rolling Readers, cea mai mare organizație nonprofit pentru educația copiilor, este similară cu Storybook Project prin faptul că misiunea sa este aceea de a încuraja lectura în rândul copiilor dezavantajați. Programul a demarat în 1961, la inițiativa unui tată care s-a oferit voluntar să le citească copiilor din adăposturile pentru cei fără locuință, după ce a remarcat efectul profund al lecturii asupra propriilor săi copii.

În fața necazurilor vieții, oamenii înțelepți își găsesc consolarea în cărți.

Victor Hugo

Voluntarii merg prin școli și adăposturi o dată pe săptămână și citesc cu voce tare în sălile de studiu. De trei ori pe an, ei sponsorizează o donație de carte; copiii primesc cărți noi, care rămân ale lor. Copiilor le place să-i asculte pe voluntarii care le citesc povești, dar și mai mult le place să aibă cărțile lor, primite în dar.

Storybook Program și Rolling Readers sunt pași mărunți pentru oamenii cu probleme grave, dar cel puțin sunt pași făcuți în direcția potrivită. Și să nu uităm nici o clipă că, în timp, pașii mici, făcuți unul după altul, devin o călătorie, care îi poate duce pe oameni foarte departe de originile lor nenorocoase.

Cărțile de după gratii

Lectura îi poate ajuta și pe adulții cu probleme să-și schimbe viața, după cum ne demonstrează un program de lectură instituit prin hotărârea justiției în Lowell, Massachusetts. Zeci de condamnați își ispășesc pedeapsa la o

masă de studiu, și nu după gratii, în baza unui program numit „Transformarea vieții prin literatură".

Aceasta nu este o altă versiune liberală a sloganului „să arătăm clemență criminalilor". Programul „Transformarea vieții prin literatură" dă rezultate! Un studiu întreprins în rândul a 68 de deținuți care au urmat programul în întregime ne arată că infracțiunile de orice tip au scăzut în rândul acestora cu 68%, în vreme ce infracțiunile majore au scăzut cu 80%. Iată cum funcționează acest program:

Nu te evalua după problemele cu care te confrunți, evaluează-te după problemele pe care le înfrunți cu succes!

banda desenată Ziggy

În loc să-și ispășească pedeapsa în închisoare, cei înscriși în program intră într-o perioadă de observare, în care urmează un curs de trei luni. Programul este disponibil numai pentru condamnații și recidiviștii care-și demonstrează dorința de a-și schimba viața. Nu sunt admiși condamnații pentru delicte sexuale sau crimă.

Participanții citesc șase romane, câte unul la două săptămâni. Iată câteva exemple de romane pe care programul „Transformarea vieții prin literatură" le folosește pentru a-i determina pe condamnații bărbați să se reabiliteze: *Bătrânul și marea* de Ernest Hemingway; *Lupul de mare* de Jack London, *Oameni și șoareci* de John Steinbeck și *Sălbăticie* de James Dickey.

„În jurul acelei mese de studiu se petrece ceva magic", spune Robert Waxler, profesor de literatură, cel care a început experimentul în campusul Dartmouth al Universității Massachusetts. „Este o discuție care le permite tuturor să reflecteze asupra personajelor din carte și asupra propriei persoane."

Cărțile te pot face mai bun

Eu cred cu tărie în puterea cărților de a ne transforma în oameni mai buni, chiar dacă persoana în cauză este un deținut dintr-o închisoare. Nu cu mult timp în urmă, am

fost invitat să le vorbesc condamnaților dintr-o închisoare federală din Florida. După discurs, am împărțit exemplare din cartea mea, *Afirmă-te sub propria firmă**. Primesc în continuare scrisori de la deținuți, care îmi spun în ce fel i-a inspirat cartea să-și regândească viața. În aceasta constă frumusețea cărților — ne provoacă să ne evaluăm sistemul de convingeri din perspective noi, diferite.

Vă mai amintiți definiția lecturii din primul capitol? *Lectura este gândire îndrumată vizual.* Această definiție descrie cel mai bine motivele pentru care toată lumea, de la condamnați la judecători, poate avea beneficii de pe urma lecturii, mai ales dacă discuțiile pe marginea cărților sunt ghidate de oameni cu experiență. Când oamenii sunt încurajați să se gândească la ei înșiși și la locul lor în lume, atunci sunt forțați să reflecteze asupra punctelor slabe din viețile lor. Reevaluarea vieților noastre prin regândirea valorilor personale este primul pas către dezvoltarea personală.

Dezvoltarea spirituală

Lectura ne poate ajuta să ne dezvoltăm sub atâtea aspecte — financiar... emoțional... profesional... și, firește, spiritual. Următoarea poveste se referă la Earl Flowers, un preot din Los Angeles, a cărui rugăciune zilnică era aceea de a se îmbogăți cu cuvântul lui Dumnezeu prin citirea Bibliei.

E drept că nu prea pare o rugăciune ieșită din comun, mai ales în condițiile în care vine de la un preot. Dar Earl era diferit de alți preoți. Vedeți dumneavoastră, până pe la 40 de ani, el nu a putut să citească. Știa alfabetul și putea să pară că se descurcă cu o carte ilustrată de clasa a patra. Dar cererile de slujbe, indicațiile simple pentru asamblarea jucăriilor sau poveștile de adormit nepoții depășeau capacitățile lui.

* Apărută la Curtea Veche Publishing, București, 2001. (*N. red.*)

Earl s-a născut în Belize, o țară din America Centrală; el fusese abandonat de părinți în copilărie. A trăit o vreme într-un grajd pentru cai, neavând nimic altceva decât hainele de pe el. Dar era inteligent și ambițios și a pus pe picioare mai multe afaceri de succes înainte de a emigra în Statele Unite.

A devenit un creștin renăscut și a fondat în Los Angeles Centrul creștin pentru noi direcții, bazându-se pe memoria sa excelentă și pe manevrele sale abile pentru a-și conduce enoriașii, fără să citească efectiv nici măcar o dată din amvon. Dar, rămânând analfabet, își refuza una dintre cele mai mari plăceri ale vieții — lectura și studiul Sfintei Scripturi.

Momentul pentru schimbare

Întotdeauna le spun oamenilor că, atunci când le va fi mai greu să îndure suferința decât schimbarea, se vor schimba. Într-o bună zi, Earl a obosit să mai sufere umilința de a fi analfabet, s-a dus la Biblioteca Publică din Los Angeles și a cerut ajutor. I s-a oferit un voluntar din Proiectul de Lectură pentru Adulți.

Earl și voluntarul s-au întâlnit de două ori pe săptămână vreme de mai multe luni, muncind din greu pentru ca preotul să stăpânească abilitățile de citire pe care majoritatea oamenilor le consideră venind de la sine, cum ar fi pronunția sau identificarea rădăcinilor cuvintelor.

Mai bogat decât mine tu niciodată nu vei fi, pentru că mama pe mine m-a învățat a citi.

ABIGAIL VAN BUREN

Într-o zi, Earl și-a deschis servieta neagră și i-a înmânat meditatorului său două bilete la banchetul aniversar anual al bisericii sale. Earl fusese desemnat să citească declarația de misiune a bisericii sale și voia ca meditatorul să-l ajute să se pregătească pentru eveniment. Era o singură problemă — limbajul din declarația de misiune era mult

mai elaborat decât nivelul clasei a patra, la care ajunsese Earl, iar banchetul era peste două săptămâni.

Earl a citit discursul în vreme ce meditatorul nota zonele în care era nevoie de atenție specială. După prima lectură a lui Earl, meditatorul notase peste 40 de cuvinte sau formulări pe care Earl nu le putea citi. Meditatorul se îndoia serios că Earl putea rezolva problema într-un timp atât de scurt. Dar preotul era hotărât.

În noaptea banchetului, când a venit rândul lui Earl să citească, soția lui s-a aplecat spre el și i-a șoptit: „Ești sigur că vrei să faci asta? Pot să citesc eu în locul tău."

„Pot să mă descurc. Slăvit fie Domnul, sunt sigur că pot."

Și chiar a putut citi. Fiecare cuvânt. Fără nici o ezitare.

Pentru cei din asistență, era ca oricare alt om care citea un discurs ca oricare altul. Dar nu și pentru Earl Flowers și soția lui. Pentru ei, era un miracol.

Nu la mult timp după citirea discusului, Earl a apărut la bibliotecă să-i spună mentorului său o veste excelentă — trecuse testul pentru a deveni cetățean american.

„Am trăit aici atâția ani și nu am putut să dau testul pentru că nu puteam citi", i-a explicat Earl. „Ce ciudat, pentru că de fapt testul era ușor, am luat 24 de puncte din 25!"

Dumnezeu îi ajută pe cei care se ajută singuri

Îmi place această poveste, deoarece Earl Flowers nu s-a temut să pună totul la bătaie. A înțeles că nu și-ar putea realiza niciodată pe deplin potențialul în calitate de creștin practicant, cu atât mai puțin în calitate de preot, dacă nu învăța să citească. El și-a înfruntat neajunsurile și a luat măsuri pentru a remedia situația.

Acești Earl Flowers ai lumii sunt dovada vie a axiomei: „Dumnezeu îi ajută pe cei care se ajută singuri."

Aveți vreo îndoială că Earl citește acum Biblia și se îmbogățește cu fiecare zi din ea? Eu cu siguranță nu am. În

mintea mea, Earl este un erou. A renunțat să-și mai suporte limitările și a decis, în schimb, să le elimine. Dacă aceasta nu este însăși definiția îmbogățirii, atunci nu știu ce este!

Dacă l-ați întreba pe Earl în ce măsură este posibil să treci de la lectură la îmbogățire, ce credeți că v-ar răspunde?

Pun pariu că v-ar răspunde citindu-vă un pasaj din Biblie.

Lectura este cea mai bună răzbunare

Până acum am vorbit despre felul în care cărțile au ajutat oameni din categorii speciale — oameni precum Earl Flowers, un analfabet imigrant din America Centrală — să își îmbogățească viețile.

Citești despre viața altcuiva, dar asta te face să te gândești la propria-ți viață. În asta constă frumusețea. De aceea îmi plac cărțile.

OPRAH WINFREY

Acum să vedem cum l-a ajutat lectura pe un alt om special împreună cu familia lui să se dezvolte. Dar această poveste are o întorsătură. Acest defavorizat nu numai că și-a îmbogățit viața personală și profesională, dar contribuțiile sale au influențat viețile a milioane de oameni din lumea întreagă!

Numele bărbatului este Michael DeBakey, iar viața lui este dovada faptului că lectura are puterea de a ne ridica pe cele mai înalte culmi ale reușitei. Iată povestea lui remarcabilă:

Părinții lui DeBakey au emigrat din Liban în America pe când erau copii și s-au stabilit în Louisiana, deoarece franceza era cea de-a doua limbă pentru ei. Mama și tatăl nu au avut șansa de a merge la colegiu, dar au prețuit cititul mai mult decât orice altceva și au transmis dragostea lor pentru lectură copiilor. Michael DeBakey își amintește că, în copilărie, el, fratele lui și cele două surori erau „puși să meargă la bibliotecă în fiecare săptămână, să împrumute o carte și să o citească".

Într-o săptămână, a venit acasă foarte necăjit, pentru că bibliotecarul nu l-a lăsat să ia acasă ceea ce el credea că e cea mai bună carte din bibliotecă. „Cartea" era *Enciclopedia Britanică*. Tatăl lui DeBakey a cumpărat toată seria, iar copiii se grăbeau să-și termine temele, ca să poată citi din ea înainte de culcare. Până să intre la colegiu, DeBakey o citise pe toată.

DeBakey și-a continuat studiile, devenind doctorul DeBakey, chirurgul cardiac renumit în lumea întreagă. Astăzi, doctorul DeBakey are 90 de ani, dar nu dă semne că ar vrea să încetinească ritmul — programul său zilnic încă include operații, predare și cercetare. Iată câteva dintre realizările lui DeBakey: a inventat proceduri de a „repara" inimile bolnave, a pus la punct primele vase de sânge sintetice, a operat personal peste 60 000 de oameni de-a lungul anilor și, practic, este cel care a inventat operația de bypass, o procedură care salvează sute de mii de vieți în fiecare an!

În paranteză fie spus, DeBakey este pentru mine mai mult decât un exemplu de așezat într-o carte. Devotamentul lui de-o viață față de dezvoltarea personală și profesională prin lectură mi-a influențat viața în mod direct. Vedeți, în 1976, tatăl meu a aflat că are nevoie de o operație pe cord deschis. A căutat cel mai bun chirurg din lume pentru a efectua operația. Sunt sigur că ați ghicit pe cine a ales — pe nimeni altcineva decât legendarul Michael DeBakey.

Lectură și cercetare

Evident, lectura a pavat drumul către excelența în viață pentru copiii familiei DeBakey — fratele lui Michael este, la rândul lui, chirurg, iar cele două surori sunt autoare respectate în domeniul medicinii. Dar ceea ce mi se pare deosebit de interesant la doctorul DeBakey este felul în care a folosit lectura pentru a trece dincolo de granițele a ceea ce era cunoscut pentru a descoperi necunoscutul. Permiteți-mi să vă explic:

În 1932, pe când DeBakey avea 24 de ani și era student la medicină, supraveghetorul lui de laborator i-a cerut să găsească o pompă care să mimeze pulsul uman. În acele vremuri, operația pe cord deschis era foarte rară, dacă nu chiar imposibilă, deoarece nu exista nici o modalitate de a se continua să se pompeze sânge în corp câtă vreme se opera pe cord.

DeBakey nu a găsit informații despre pompe în biblioteca medicală, așa că a decis să adopte o abordare creativă — a căutat în biblioteca tehnică. A renunțat la toate prejudecățile și a citit despre pompe, a căutat toate informațiile începând de acum 2 000 de ani. În sfârșit, a descoperit o pompă din secolul al XIX-lea care putea fi adaptată pentru a se crea prima mașinărie inimă-plămâni reușită. Și astfel s-a născut chirurgia modernă.

Acum, să nu credeți că sunt atât de naiv încât să vă spun că prin lecturile din copilărie veți deveni al doilea doctor Michael DeBakey. Pentru cei mai mulți dintre noi, acesta este un lucru imposibil. Dar cu toții putem învăța câteva lecții importante despre lectură din experiența familiei DeBakey.

Nivelarea terenului

Lecția numărul unu: lectura este marele egalizator. Cu toții am trecut prin situații în care, într-un grup, ne simțeam pe dinafară. Este un sentiment neplăcut, cu siguranță. Nu e nici o îndoială că oamenii care vorbesc diferit sau arată diferit se descurcă mai greu în această lume. Dar unul dintre lucrurile bune din America este acela că excelența este recompensată. Dacă îți faci treaba bine și obții rezultate, nu vei fi exclus prea multă vreme, asta este sigur.

Oamenii care sunt cititori avizi, indiferent de mediul lor de proveniență, au un avantaj în fața celor care nu citesc, simplu. Și într-o lume din ce în ce mai competitivă, oamenii sunt din ce în ce mai preocupați de *ceea ce* știi, de-

cât *pe cine* știi, iar lucrurile nu stăteau așa acum 50 de ani, când relațiile familiei aveau o mare greutate.

Lecția numărul doi: cei care citesc au la vârful degetelor o lume de informații, cu un minim de efort. De fiecare dată când mă duc la bibliotecă, sunt uimit de amabilitatea personalului și de cantitatea de informație GRATUITĂ aflată la dispoziția celor interesați.

Același lucru este valabil și pentru Internet. Rețeaua mondială ne pune lumea la vârful degetelor pentru câțiva dolari pe lună. Și este din ce în ce mai ieftin... mai rapid... și mai ușor de folosit, cu fiecare oră care trece. De necrezut!

Televiziunea care îți schimbă viața

Oricine a deschis vreodată televizorul la unul dintre programele de divertisment de după-amiază știe exact la ce se referă expresia „te prostește în față". Mult prea multe astfel de programe exploatează părțile urâte ale naturii umane, anunțând subiecte de tipul „mame care se întâlnesc cu iubiții fiicelor lor".

Cred că ați înțeles ce vreau să spun. Oprah Winfrey, regina moderatorilor de *talk-show*, ar fi prima care ar admite faptul că televiziunea este un mediu puternic și o sursă importantă de divertisment și că doar o mică parte a televiziunii te poate duce departe. Spre deosebire de lectură, televiziunea, în general, nu promovează dezvoltarea personală.

„Televiziunea promovează false valori", admite ea cu candoare.

De aceea hotărârea ei de a termina cu circul ieftin de după-amiază și de a pune bazele emisiunii Oprah's Book Club (Clubul de carte Oprah) — o discuție despre o carte de succes — a fost o hotărâre novatoare și încurajatoare. Cărțile ocupă un loc special în inima ei, pentru că Oprah susține că succesul său fenomenal se datorează cărților, mai presus de orice altă influență.

Născută în Mississippi, fiind fiica unei mame sărace, necăsătorite, Oprah a fost lăsată în grija unei bunici fără nici o pregătire — un mediu care nu se poate numi propice pentru crearea celei mai puternice personalități de televiziune. La vârsta de 6 ani, Oprah a fost trimisă să locuiască cu tatăl și cu mama sa vitregă în Nashville, unde s-a petrecut un eveniment care i-a schimbat viața. Și-a făcut primul permis de bibliotecă. Tatăl și mama sa vitregă i-au inoculat valoarea de neprețuit a lecturii. Au mers până la a-i cere să scrie rezumate ale cărților pe care le citea.

Când un admirator tânăr a întrebat-o cum a devenit gazda unui *show* de televiziune, ea a răspuns: „Totul a început cu pasiunea de a citi."

În adolescență, Oprah avea voie să privească la televizor doar o oră pe zi, prin urmare, recurgea la cărți pentru divertisment... pentru companie și pentru reconfortare. Nu de puține ori, a spus Oprah, că aceste cărți erau singurii ei prieteni. Când Oprah vorbește cu pasiune despre „puterea transformatoare a lecturii", vorbește din experiență. Vorbește din inimă. Ea caracterizează astfel puterea lecturii:

„Citești despre viața altcuiva, dar asta te face să te gândești la propria-ți viață. În asta constă frumusețea. De aceea îmi plac cărțile."

Scopul: să-i facem pe oameni să citească din nou

Oprah este probabil cea mai influentă persoană din lume când vine vorba de citit. Programul ei ajunge la 20 de milioane de telespectatori în fiecare zi, în peste 130 de țări. Și scopul ei, declarat în repetate rânduri, este „de a determina întreaga țară să se întoarcă la lectură". Ea recunoaște deschis că adevărata satisfacție a succesului clubului de carte o resimte atunci când îi determină pe oameni să citească din nou, pentru prima dată în viața de adulți.

Este atât de încântată de succesul clubului ei de carte, încât a decis să extindă formatul emisiunii *The Oprah Winfrey Show* pentru a include discuții pe larg, săptămânale cu autori de romane și de cărți de dezvoltare personală, care i s-au părut deosebit de importante, cum ar fi cartea lui John Gray, *Bărbații sunt de pe Marte, femeile de pe Venus*.

„Vreau să ajut oamenii să-și creeze o viziune cât mai înaltă pentru viețile lor", spune ea. Întrucât cărțile i-au transformat viața într-un mod atât de radical, ea nu se teme să se folosească de influența proprie pentru a convinge milioane de telespectatori să-i urmeze exemplul și să citească! Și cel mai important lucru pentru Winfrey este acela că oamenii nu doar citesc — ci *încep să se gândească la ceea ce au citit!*

„Una este să câștigi un premiu Emmy", spune ea, „și alta este să determini pe cineva care nu a mai pus mâna pe o carte din liceu, când era obligat, să înceapă să gândească altfel despre propria viață, ca urmare a acestui fapt."

Comentariul ei seamănă foarte mult cu... o trecere de la lectură la bogăție, nu vi se pare? Iar viața ei este o dovadă a faptului că oamenii se pot îmbogăți prin lectură. Și în prezent, Oprah citește cu sârguință, în fiecare zi. De obicei, are două cărți începute în același timp — un roman și o carte de dezvoltare personală. Când găsește timp ca să mai și citească o femeie care reprezintă una dintre primele 500 de averi din Statele Unite? Spre deosebire de mulți dintre noi, ea citește, în loc să se uite la televizor.

Dacă ei pot, și dumneavoastră puteți

Tocmai ați citit câteva exemple despre oameni din toate mediile sociale care și-au transformat viețile prin intermediul lecturii.

Ați citit despre Carol, o tânără văduvă, care a apelat la citit pentru a-și vindeca suferința și a se ocupa de sine și de cei doi copii adolescenți ai săi.

Ați citit despre condamnați care au folosit cărțile pentru a întrerupe cercul ilegalităților și a începe o viață nouă, productivă, responsabilă.

Ați citit despre o familie de imigranți care au folosit lectura ca pe o cale de a compensa faptul că erau „excluși" și, prin urmare, au atins excelența, devenind chirurgi și distinși autori în domeniul medical.

Ați citit despre preotul analfabet de 40 de ani care a reușit să se îmbogățească spiritual, învățând să citească singur *Biblia*.

Ați citit despre gazda unui *show* de televiziune, faimoasă în lumea întreagă, care a folosit lectura pentru a se ridica deasupra copilăriei ei nefericite și care își folosește emisiunea de televiziune, atât de îndrăgită, pentru „a determina America să citească din nou".

Deși unii dintre acești oameni sunt astăzi celebri și bogați, în interior nu sunt, de fapt, deloc diferiți de dumneavoastră sau de mine. Din când în când, am trăit, fiecare, emoțiile pe care le-au simțit oamenii din aceste povestiri. Cu toții am simțit ce a simțit Earl Flowers, cu toții ne-am simțit excluși, ca Michael DeBakey, cu toții ne-am simțit inferiori, cu toții am simțit mânie, îndoială de sine, neajutorare, grijă, teamă, depresie și durere.

Dar vestea bună este că acești oameni nu au renunțat în fața disperării, provocate de aceste emoții negative. Ei recunosc că s-au confruntat cu provocări în viața lor și au apelat la lectură pentru a le face față.

Dacă lectura i-a ajutat pe ei să-și îmbogățească viețile, este logic că poate face același lucru și pentru dumneavoastră.

Lectura eliberează un suflet chinuit

Aș vrea să închei acest capitol cu încă o relatare despre puterea de transformare a lecturii. Această poveste se referă la o fetiță care a pornit cu dezavantaje mari în viață. Când avea numai un an și jumătate, din cauza unei boli, și-a pierdut vederea și auzul.

Fetița era prinsă în capcana propriei minți. Nu învățase să vorbească, prin urmare, nu scotea decât sunete nearticulate. Mârâia când mânca, precum un animal salbatic. Mai mulți doctori au diagnosticat-o ca fiind bolnavă psihic. Au recomandat închiderea ei într-un azil de boli mentale pentru tot restul vieții. Dar părinții ei au refuzat să facă asta.

Când fetița a ajuns la vârsta de 7 ani, familia a angajat o tânără care să-i fie instructor. Săptămâni la rând, tânăra a încercat să comunice cu fetița scriind cuvinte, pe litere, în palma ei. Fetița simțea degetele instructoarei în palma ei, dar simbolurile nu aveau nici un sens pentru ea.

Încă era prinsă în capcana propriei minți.

Cititul oferă o evadare

Apoi, într-o zi, s-a ivit ocazia evadării. Fetița ținea o cană sub un jet de apă. Instructoarea îi tot scria în palmă cuvântul „a-p-ă".

Deodată, fetița a înțeles că literele reprezentau un obiect. Într-o scânteiere de recunoaștere, ușa lumii s-a deschis larg pentru fetiță. A început să alerge prin curte, apucând obiecte la întâmplare și rugând-o pe instructoare să-i scrie în palmă numele obiectului. După cum scria fetița, ani mai târziu, „Scânteie după scânteie de sens țâșneau din palmă în palmă." Din acea zi, fetița nu a mai fost prinsă în capcana propriei minți, se simțea liberă.

Povestea aceasta reprezintă o metaforă perfectă pentru viețile noastre, ale tuturor. Au existat momente în care fiecare dintre noi s-a simțit prins în capcana propriei minți, fiind incapabili să înțelegem sau să ne exprimăm propriile sentimente. În aceste momente, ne simțim singuri, speriați, furioși.

Dar nu trebuie să rămânem în această stare. Ca și în cazul fetiței, și pe noi cititul ne poate ajuta să evadăm din închisoarea propriei minți. Lectura are puterea de a ne transforma, punându-ne în contact cu ceilalți și cu noi înșine.

Este un instrument pe care oricine, inclusiv dumneavoastră, îl poate folosi pentru a-și folosi la maximum potențialul.

Și, în treacăt fie spus, fetița chiar a reușit să-și folosească pe deplin potențialul, iar ceea ce i-a permis să se remodeleze a fost tehnologia cititului. După ce a înțeles conceptul de citit și scris, a devenit un elev pasionat. Până la vârsta de 10 ani, scria deja scrisori în franceză unor personalități din Europa!

A hotărât să meargă la colegiu, iar instructoarea ei devotată i-a stat alături, scriindu-i pe litere în palmă cuvintele din cursuri. Și-a luat diploma de merit la Radcliff și a continuat, devenind o autoare de succes, care a fost onorată de regi și președinți.

Gândiți-vă numai — viața fetiței a început atunci când a învățat să citească.

Numele ei este Helen.

Helen Keller.

Zece scrieri care au clădit lumea

În acest capitol, am descoperit oameni care au avut înțelepciunea și rigurozitatea de a citi pentru a-și îmbogăți existența în toate etapele vieților lor. Aceste persoane reprezintă mărturii ale faptului că oamenii își pot transforma viețile, dacă fac alegerea conștientă de a citi cărți mari.

Și mai uluitor este faptul că unele dintre aceste cărți sunt atât de mari, atât de influente, încât au transformat culturi întregi și pe toți oamenii din cadrul acestora — *chiar dacă majoritatea nu le-au citit*! Eu spun despre acestea, indiferent dacă sunt piese, poezii sau documente oficiale, că reprezintă cele zece scrieri care au fondat lumea.

Aceste scrieri revoluționare au determinat cine suntem și cum gândim noi, americanii — chiar dacă unii nu le-au citit niciodată.

În capitolul următor nu veți citi doar despre zece scrieri — veți citi despre noi!

7

Zece scrieri care au clădit lumea

În cele mai bune cărți, marii oameni ne vorbesc,
ne transmit cele mai prețioase gânduri ale lor și își strecoară
trăirile proprii în sufletele noastre.

WILLIAM ELLERY CHANNING

Am încheiat capitolul precedent cu o afirmație provocatoare, care merită repetată: și mai uluitor este faptul că unele dintre aceste cărți sunt atât de mari, atât de influente, încât au transformat culturi întregi și pe toți oamenii din cadrul acestora — *chiar dacă majoritatea nu le-au citit*!

S-ar putea să vă întrebați cum este posibil așa ceva. „Cum poate o carte să transforme o întreagă cultură, dacă ea a fost citită doar de câteva persoane? Așa ceva este imposibil!"

Nu numai că este posibil, dar este un fapt dovedit. Constituția Statelor Unite este un exemplu perfect.

Cunoașteți pe cineva care să fi citit întreaga constituție? Eu nu. Și mă îndoiesc că măcar jumătate dintre oamenii care lucrează pentru Congres au citit Constituția din scoarță-n scoarță. Dar eu și fiecare persoană din această țară ne conducem viața în fiecare zi în conformitate cu legile stabilite prin Constituție.

Când ești în Cuba, fă cum fac cubanezii — sau va fi vai de tine!

Ce credeți că s-ar întâmpla dacă un om de afaceri american ar sta într-o cafenea din Havana și ar critica deschis

guvernul cubanez? Vă spun eu ce s-ar întâmpla — poliția l-ar aresta înainte să-și termine *espresso*-ul.

„Nu mi-ați citit drepturile!" ar striga probabil omul de afaceri, în vreme ce polițiștii l-ar arunca în închisoare.

„Am dreptul să mă consult cu avocatul meu înainte de a vă răspunde la întrebări!" — se va plânge el, probabil, în timpul interogatoriului. Și în vreme ce-ar fi aruncat într-o celulă mizerabilă, este foarte probabil să se plângă:

„Hei, nu puteți face asta — nu am avut un proces cu jurați!"

Problema este că omul de afaceri își cunoaște drepturile în conformitate cu Constituția Statelor Unite. Iar aceste drepturi nu sunt valabile în Cuba.

„Păi, Fidel, să știi că glumeam când spuneam de drepturi. Pot să mă duc acasă acum?"

Pot să aud răspunsul de aici, din Tampa — ZDRANG!

Influențat de două Constituții

Am inventat povestea despre omul de afaceri american aflat în Cuba pentru a ilustra diferența dintre două scrieri care au avut un impact dramatic asupra lumii — Constituția Statelor Unite și *Manifestul Partidului Comunist*! Nu am citit-o niciodată pe nici una dintre acestea, dar credeți-mă, *mi-au schimbat radical viața*.

Vedeți dumneavoastră, acum 40 de ani, părinții mei trăiau în Cuba. Aveau vreo zece afaceri care valorau peste 40 de milioane de dolari! Apoi, Castro a preluat puterea, iar părinții mei au fost nevoiți să fugă în toiul nopții, lăsându-și în urmă toată munca de până atunci. Eu m-am născut patru ani mai târziu, în Puerto Rico și am fost crescut în Statele Unite.

Pot spune că viața mea a fost influențată de două constituții — Constituția Statelor Unite și Constituția Cubei. Dar cuvântul *influențat* este departe de a descrie impactul pe care l-au avut acestea asupra vieții mele.

Clădit este mai aproape de adevăr.

De aceea folosesc expresia „scrieri revoluționare care au clădit lumea" pentru a descrie scrierile novatoare care au avut un impact dramatic asupra vieților noastre, indiferent dacă am citit personal acele scrieri sau nu. Aceste scrieri nu numai că ne-au influențat, ele ne-au format atitudinile... ne-au modelat credințele... ne-au definit valorile... ne-au determinat gândurile... și ne-au motivat acțiunile. Dacă aceasta nu înseamnă a clădi, atunci nu știu ce ar putea fi!

Scrierile determină cine ești și felul cum gândești

După cum spuneam, viața mea s-a format în funcție de două scrieri foarte diferite. Dar, la drept vorbind, eu am fost format de mult mai mult decât de două scrieri — *și la fel și dumneavoastră!*

Pentru a-mi dovedi punctul de vedere, imaginați-vă o clipă că v-ați fi născut în China continentală. Dacă lucrurile ar sta așa, atunci lumea dumneavoastră s-ar clădi pe scrierile lui Confucius... ale lui Buddha... și ale lui Mao Tse-Toung. Prin urmare, ați gândi diferit... ați acționa diferit... ba chiar ați visa altfel decât acum. Dacă v-ați fi născut chinez, ați fi o cu totul altă persoană decât sunteți acum.

Iată de ce: vreme de secole, cultura chineză a admirat și încurajat conformismul. „Dacă o unghie iese în afară, taie-o" este filozofia culturii lor. De ce? Deoarece cu 2 500 de ani în urmă, un filozof strălucit, pe nume Confucius, a încercat să promoveze pacea și unificarea țării, învățând oamenii să se conformeze grupului, în loc să-și susțină individualitatea. A inventat un sistem de bune maniere, proverbe și obiceiuri, menite a pune interesele societății mai presus de interesele indivizilor.

Un strop de cerneală poate face 1 milion de oameni să gândească.

LORD BYRON

Discipolii lui Confucius au transcris învățăturile lui și le-au făcut să circule în întreaga Chină, care mai apoi au fost transmise din generație în generație. Scrierile lui Confucius sunt încă un motiv important pentru care chinezii continuă să-și nege individualitatea. Ei admiră conformismul... umilința... modestia... răbdarea... tradiția... și ritualurile. Uimitor, la 25 de secole după ce învățăturile revoluționare ale lui Confucius au fost scrise pentru prima oară, ele continuă încă să clădească cultura chineză.

Pe de altă parte, cultura noastră a fost clădită pe scrieri complet diferite, cum ar fi Declarația de Independență și Declarația Drepturilor. Aceste scrieri revoluționare se concentrează asupra individului, în raport cu societatea ca întreg. Prin urmare, cultura noastră valorizează individualitatea. Admirăm oamenii care sunt diferiți... care au curajul să-și creeze propriul destin... să-și găsească propria cale. De ce? Pentru că scrierile care au clădit lumea noastră ne spun că individualismul este un lucru bun.

Scrieri diferite.
Culturi diferite.
Personalități diferite.

Metoda este mesajul

Credeți că învățăturile lui Confucius și principiile trasate în Declarația de Independență ar fi avut același impact cultural dacă nu ar fi fost scrise?

Firește că nu!

Dar pentru că au fost înregistrate în scris, au putut fi citite... copiate... transmise... studiate... cântărite... discutate... dezbătute... adăugite... amendate... și adaptate, astfel încât astăzi ele au încă puterea de a sprijini lumea.

Vă puteți gândi la un alt mijloc decât scrisul care să aibă puterea de a transforma continente întregi? A existat vreodată vreun film... sau vreo simfonie... sau vreo pictură... care să aibă puterea de a schimba cursul istoriei asemeni cuvântului scris? În nici un caz.

Nu spun că alte mijloace de comunicare nu au avut un impact major asupra oamenilor. Firește că au avut. Dar impactul unui film impresionant precum *Lista lui Schindler* sau al unui program de televiziune precum *Rădăcini* nu se poate compara cu impactul unui text scris.

Gândiți-vă la acest lucru. Pentru ca un film sau un program de televiziune să influențeze în mod semnificativ o cultură, trebuie să fie văzut de un procent mare din populație, așa cum a fost cazul cu *Lista lui Schindler*. Dar nu la fel stau lucrurile cu scrierile importante, care sunt asimilate în conștiința colectivă a unei culturi, chiar dacă foarte puțini oameni s-au obosit să citească acele scrieri.

Scrieri care au clădit lumea

În restul capitolului, vom discuta pe scurt despre zece scrieri care au clădit lumea. Aceste scrieri au trasat cursul civilizației occidentale. La fel cum un traseu însemnat pe o hartă dirijează ruta unui vas de croazieră uriaș, pentru toți pasagerii de la bord, aceste scrieri au determinat direcția vieții noastre, indiferent dacă le-am citit sau nu.

Pentru o viață fericită este nevoie numai de trei lucruri: binecuvântarea lui Dumnezeu, cărți și un prieten.

LACORDAIRE

Unele dintre aceste documente sunt vechi de mii de ani. Altele numără doar câteva decenii. Indiferent dacă sunt antice sau recente, toate au schimbat atât de radical cursul vieții noastre dintr-un singur motiv — *au fost scrise*! Dacă nu ar fi fost scrise, conținutul lor s-ar fi pierdut în timp.

Dar deoarece aceste scrieri au fost păstrate în scris, fiecare generație a putut să le citească, să le studieze și apoi să le transmită generației următoare, fapt care le-a permis unora dintre ele să modeleze istoria... și să modeleze felul în care gândim și acționăm zi de zi.

1. Biblia
(4000 î.Hr.–100 d.Hr.)

Să începem cu o colecție de scrieri care au clădit lumea mai mult decât orice alte scrieri din istorie — *Biblia*.

Această discuție nu se referă la religie ca atare. Nu are nici o importanță aici dacă sunteți creștin... evreu... musulman... sau hindus... sau ateu. Aspectul care ne interesează îl reprezintă impactul *Bibliei* asupra formării civilizației occidentale și, prin urmare, felul în care a determinat ea *cine suntem... cum gândim... și cum acționăm.*

Biblia este izvorul civilizației occidentale. Vreme de mii de ani, ne-a modelat valorile, ne-a ghidat legile. Ne spune cum să ne comportăm. Definește binele și răul. Ne dă lecții. Ne spune povești nemuritoare. Stabilește reguli de comportament. Ne spune cum s-a format lumea... de unde vin oamenii... și unde ne ducem după ce murim. Continuă să domine an după an lista celor mai bine vândute cărți. Nici o altă carte nu este nici măcar pe aproape.

Citind pildele din *Biblie*, care ne oferă lecții nemuritoare, căpătăm puterea de a face alegeri mai bune și, prin urmare, de a deveni persoane mai bune. Când citim despre Cain și Abel, învățăm să ne ferim de eroarea invidiei. Când am citit povestea lui Iov, am învățat despre valoarea speranței și a încrederii. Când am citit povestea lui David, ne-am reamintit de puterea pe care ți-o dau marile visuri și înfruntarea marilor obstacole.

De aceea *Biblia* are o importanță la fel de mare astăzi ca și acum 1 000 de ani — este o rețetă a unei vieți corecte. Cele zece porunci sunt la fel de valabile astăzi ca și în ziua în care Moise le-a adus de pe Muntele Sinai, acum 3 500 de ani.

2. Filozofii antici greci
(450–350 î.Hr.)

Într-o după-amiază, un tânăr poet pe nume Platon mergea pe o stradă din cetatea Atena, când a început o

Cărțile care te ajută cel mai mult sunt cele care te fac să gândești cel mai profund.

THEODORE PARKER

conversație cu un filozof excentric, care mergea în picioarele goale, pe nume Socrate. Platon s-a întors acasă alt om. Și-a rupt toate poeziile și a decis pe loc să urmeze drumul lui Socrate și să devină filozof.

Ani mai târziu, Platon a deschis o școală pentru a forma alți tineri filozofi strălucițți, printre care s-a numărat unul sclipitor, pe nume Aristotel, care la rândul său a devenit mentorul lui Alexandru cel Mare. În mod uimitor, într-o perioadă de 100 de ani, trei filozofi-titani ai Greciei și alți câțiva dramaturgi greci geniali au produs scrieri care vor forma unul dintre cei doi piloni ai civilizației occidentale, celălalt fiind *Biblia*.

Cât de importante au fost scrierile filozofilor greci? Să vă explic: gândiți-vă că civilizația occidentală este o grădină. Acum gândiți-vă că filozofii greci au fost solul. Scrierile lor au pus bazele instituțiilor noastre juridice, politice, de guvernare, de educație, de știință, de comerț și pentru arte. (Și dacă mi-a scăpat ceva important, probabil că s-ar putea adăuga acestei liste.)

3. *Magna Carta* (1215)

Cu aproape opt secole în urmă, în Evul Mediu, cel mai influent document juridic din civilizația occidentală a fost semnat, de nevoie, de regele Ioan, un monarh absolutist, care a abuzat de putere și și-a exploatat fără milă supușii.

Într-un final, nobilimea s-a reunit și a spus „De-ajuns!" Regele Ioan a fost silit să semneze un document scris, prin care nobililor li se garantau unele „drepturi". Documentul este cunoscut sub numele de *Magna Carta*, denumirea latină pentru „Marea Cartă".

Și a fost într-adevăr o mare cartă, deoarece *Magna Carta* a reprezentat prima încercare scrisă a unor cetățeni dintr-un teritoriu (cu excepția grecilor antici) de a-și lărgi drepturile civile și de a limita puterea guvernanților. Acest

document a devenit înaintașul Constituției Statelor Unite (și prin urmare, înaintașul constituției fiecărui stat important din lume) și a stabilit în scris legile-cheie și libertățile de care ne bucurăm astăzi, inclusiv dreptul la un proces cu juriu și drepturi civile.

Când fac rost de ceva bani, întâi cumpăr cărți; dacă mai rămâne ceva, cumpăr haine și mâncare.

ERASMUS

Dacă ne gândim la puterea de care dispuneau regii în Evul Mediu, *Magna Carta* a fost documentul inițiator, ce a stabilit drepturi care mai târziu le-au fost garantate și cetățenilor obișnuiți, ca dumneavoastră și ca mine. Dumnezeu să binecuvânteze *Magna Carta*!

4. Biblia Gutenberg (1440)

Johannes Gutenberg nu ar fi putut anticipa cum va revoluționa lumea invenția sa. Tot ce își dorea el era să tipărească câteva *Biblii* și să scoată ceva bani. Dar inventarea tiparului, poate mai mult decât orice altă invenție, cu excepția scrisului însuși, a deschis drumul oamenilor obișnuiți (ăștia suntem noi, dumneavoastră și cu mine) către aceleași informații care mai înainte le erau rezervate celor câțiva puternici. Extinderea în masă a cărților a dus la trezirea conștiinței maselor, care a avut drept urmare răspândirea cunoașterii și a informațiilor.

Datorită tiparului lui Gutenberg, ideea de a citi pentru a te îmbogăți nu mai era privilegiul special al celor bogați și puternici. Un om simplu putea citi aceeași literatură ca și un nobil... putea citi aceeași *Biblie* ca și oficialii Bisericii... putea studia aceleași texte antice ca și copiii aristocraților. Pe scurt, tiparul a nivelat terenul de joc între bogați și săraci.

5. Cele 95 de teze ale lui Martin Luther (1517)

Nimeni nu i-a acordat prea mare atenție călugărului de 34 de ani care urca scările bisericii catolice a castelului din

Wittenberg, Germania, în 1517, până când acesta nu a început să-și bată-n cui pe ușa bisericii cele 95 de teze. Cine ar fi crezut că bătutul acelui singur cui va avea ecou în întreaga lume, multe secole de-atunci încoace?

Ceea ce a început ca un protest (cuvântul „protestant" provine de la cuvântul „protest") împotriva politicilor Papei Leon al X-lea a sfârșit prin a declanșa una dintre cele mai mari mutații de putere din istorie. Luther a încurajat pe toată lumea, nu numai figurile bisericești, să citească și să înțeleagă *Biblia*, fiecare pentru sine, iar învățăturile sale „eretice" au dus la formarea protestantismului.

Am căutat pretutindeni fericirea, dar nu am găsit-o decât într-un colțișor, cu o cărticică.
THOMAS À KEMPIS

Americanii, în special, îi datorează mult lui Luther, deoarece la 103 ani după ce el și-a afișat cele 95 de teze pe ușa unei biserici, o mică comunitate de credincioși, autointitulați „puritani", a decis să fugă în America, unde membrii săi să poată fi liberi să-și practice modelul unic de protestantism.

Iar restul, după cum se spune, *este istorie!*

6. Piesele și sonetele lui Shakespeare (1564–1616)

Piesele și sonetele lui Shakespeare sunt pe locul al doilea în topul celor mai citite scrieri din lume, după *Biblie*.

Până în acest moment, au fost publicate 250 000 de cărți despre Shakespeare și piesele sale, iar numărul eseurilor și al lucrărilor pe această temă depășește cu mult 1 milion.

Nu există nici un autor care măcar să se apropie de impactul și de popularitatea lui William Shakespeare. Fiecare american care a făcut liceul își amintește că a învățat despre *Romeo și Julieta*, *Macbeth* sau *Iulius Caesar*, iar dacă ați fost suficient de norocos pentru a avea un profesor de engleză care să dea viață metaforelor geniale ale autorului, atunci înțelegeți de ce este încă considerat cel mai mare scriitor al lumii.

Scrierile lui Shakespeare continuă să influențeze lumea, deoarece oricine citește Shakespeare — indiferent cât de mulți sau de puțini bani ar avea în bancă — va deveni mai bogat în înțelepciune și va ști să aprecieze mai bine măiestria folosirii limbii engleze.

Scrierile importante se înscriu în conștiința colectivă a unei culturi, chiar dacă prea puțini s-au obosit să le citească.
BURKE HEDGES

7. Declarația de Independență (1776)

La 4 iulie 1776, 56 de bărbați s-au adunat într-o încăpere, în care era prea cald și prea umed, în Philadelphia, pentru a ratifica un document care avea să transmită un mesaj de mult timp necesar, că de atunci înainte *guvernanții aveau să conducă cu consimțământul guvernaților.* Era începutul sfârșitului pentru monarhii și dictatorii din toată lumea.

Declarația de Independență era în bună măsură opera unui singur om, Thomas Jefferson, care a scris mare parte din document în numai două zile, fără bibliografie sau note. Elocvența lui era atât de mare, încât fraza de deschidere rezumă esența filozofiei fiecărui cetățean american:

„Considerăm aceste adevăruri ca fiind de la sine evidente, că toți oamenii s-au născut egali și au fost înzestrați de Creatorul lor cu anumite drepturi inalienabile, printre care dreptul la viață, la libertate și la căutarea fericirii."

8. Constituția Statelor Unite și Declarația Drepturilor (1787–1791)

Iată un fapt prea puțin cunoscut, dar care mie mi se pare formidabil: Constituția Statelor Unite este cea mai veche constituție scrisă dintre cele ale tuturor țărilor importante ale lumii.

Nu vi se pare uluitor? Are numai 200 de ani și este cea mai veche constituție din lume. *Măi, să fie — și vorbeam despre schimbări de paradigmă!*

Înaintea ratificării Constituției Statelor Unite din 1787, lumea era guvernată după mofturile regilor, dictatorilor, războinicilor și șefilor de trib. În cei 200 de ani care au trecut de atunci, fiecare națiune de pe glob a adoptat o constituție scrisă, mai devreme sau mai târziu, și nu este deloc o coincidență faptul că majoritatea națiunilor — și fiecare dintre națiunile democratice — a folosit Constituția Statelor Unite ca model pentru crearea propriei guvernări.

9. *Manifestul Partidului Comunist* (1848)

Scrierile despre care ați citit până acum au revoluționat lumea în sensul cel mai bun al cuvântului — pentru a folosi cuvintele președintelui Bush, au făcut ca lumea să fie „un loc mai bun, mai blând".

Din păcate, nu același lucru se poate spune și despre ultimele două scrieri despre care veți citi. Este vorba de *Manifestul Partidului Comunist* și de *Mein Kampf*. Aceste două scrieri au provocat suferință... distrugere... și moarte la o scară nemaiîntâlnită înainte, dovedind că scrierile pot avea și forța de a afecta lumea în sensul rău, negativ al cuvântului.

Karl Marx și Friedrich Engels au pus bazele platformei de punere în practică a teoriilor lor într-o cărțulie intitulată *Manifestul Partidului Comunist*. Documentul susține renunțarea la proprietatea privată și sfârșitul tuturor instituțiilor existente. Comunismul s-a răspândit ca o epidemie, iar dictatori fără suflet, precum Stalin în Rusia... Mao în China... și Pol Pot în Cambodgia au asasinat nu mai puțin de 100 de milioane de oameni nevinovați de-a lungul secolului XX și au închis după gratii multe alte milioane — iar teroarea continuă încă.

10. *Mein Kampf* (1927)

Mein Kampf înseamnă „lupta mea", iar Adolf Hitler și-a scris cea mai mare parte din filozofia lui sucită despre

superioritatea rasei ariene în timpul cât a fost închis pentru că a condus o revoltă împotriva guvernului german.

Hitler s-a folosit de *Mein Kampf* pentru a împrăștia mesajul că oamenii se pot ajuta pe ei înșiși urându-i pe alții și, din nefericire, majoritatea germanilor s-au lăsat furați de teoriile lui de doi bani, cu rezultate dezastruoase: 6 milioane de evrei au murit în lagărele de concentrare, alături de alte milioane de catolici, țigani, artiști, bolnavi mental (și, practic, alături de oricine nu se potrivea cu profilul lui Hitler despre „germanul ideal"). În total, în timpul celui de-al doilea Război Mondial, și-au pierdut viața 55 de milioane de oameni.

Mein Kampf dovedește faptul că puterea cuvântului scris de a-i corupe și de a-i sărăci pe cei care citesc este la fel de mare ca puterea lui de a ne îmbogăți viețile și de a ne ajuta să ne dezvoltăm. După cum voi sublinia într-unul dintre capitolele care urmează, *ești ceea ce citești — prin urmare, fii atent ce citești!*

Iată, acestea au fost cele zece scrieri care au clădit lumea... zece scrieri atât de puternice, încât au modelat culturi întregi — *indiferent dacă majoritatea oamenilor le-au citit sau nu!*

După cum subliniam mai devreme, nu se poate spune același lucru despre un program de televiziune, sau despre un film, sau despre o casetă.

Dacă scrierile au puterea de a schimba culturi întregi, gândiți-vă ce poate face o carte pentru o singură persoană... *gândiți-vă ce poate face o carte pentru dumneavoastră!*

De aceea le spun oamenilor că avantajul lor cel mai mare în noua economie este vechea tehnologie — cărțile!

8

Scrisul și cititul: cea mai măreață tehnologie inventată vreodată

A nu ști să citești este asemenea unei lumi cu o singură ușă, dincolo de care nu se află nimic... grație cititului, m-am eliberat din această lume a întunericului. Grație cititului, am acum de ales între o mie de uși pe care să intru.

ERNEST CARR,
fost elev al Consiliului de Alfabetizare din Memphis

Încercați să vă imaginați cum ar arăta lumea fără scris și citit.

Nu ar exista nici o carte, nici un ziar și nici o revistă — se înțelege de la sine. Dar acesta este numai începutul.

Dacă nu ar exista scrisul și cititul, nu ar exista nici televiziune, nici filme, nici creioane sau pixuri, nici hârtie, nici semne de circulație, nici adrese, nici contracte, nici piață de acțiuni, nici dicționare, nici liste de cumpărături, nici poștă, nici biblioteci, nici mașini, nici biciclete, nici fabrici, nici semne, nici cărți de telefon, nici telefoane, nici primării, nici sporturi profesioniste, nici magazine de alimente (nici un fel de magazine și gata), nici bănci, nici cecuri, nici bani tipăriți, nici cărți, nici școli, nici calendare, nici ceasuri, de mână sau de alt fel, nici avioane, nici mașini de scris, nici calculatoare.

Pe scurt, nimic din civilizația pe care o cunoaștem noi. Și nici un fel de progres.

Fără scris și citit, am fi în epoca de piatră.

Activarea potențialului uman

Eu numesc scrisul și cititul cele mai importante tehnologii inventate vreodată, deoarece acestea ne-au dat nouă, oamenilor, posibilitatea de a ne descătușa potențialul. Dacă nu credeți că am dreptate, mai uitați-vă o dată la lista de la început. Dacă genii recunoscute precum Einstein... Mozart... sau Shakespeare... s-ar fi născut înainte de inventarea scrisului, și-ar mai fi realizat ei potențialul de geniu? În nici un caz. Ar fi fost mult prea preocupați încercând să supraviețuiască pentru a mai sta să framânte gânduri geniale sau să creeze opere de artă măreațe. Tot acel potențial uriaș ar fi fost irosit, iar lumea ar fi fost mai săracă.

Scrisul și cititul ne eliberează potențialul și ne activează mințile adormite așa cum un catalizator activează o soluție chimică inertă. Fără catalizator, substanțele ar zăcea acolo. Dacă adăugăm catalizatorul — BOOM! — se produce o explozie de activitate.

Cizelarea marginilor prea dure

Pentru a ilustra mai bine ideea, aș vrea să vă spun o poveste adevărată, care s-a petrecut acum câteva sute de ani. Un tânăr sculptor italian, pe nume Agostino, a primit la atelier un bloc de marmură. Avea planuri măreațe, voia să sculpteze din acel bloc o minunată statuie, dar marmura s-a dovedit prea dură pentru lucru. Frustrat, a cerut să fie luată de acolo marmura, pentru a face loc altui proiect.

40 de ani mai târziu, un alt sculptor italian, pe nume Michelangelo, a descoperit blocul de marmură, ascuns printre buruienile dintr-o grămadă de gunoi. A cerut ca blocul să-i fie adus în atelier.

Dacă o carte pe care o citim nu ne trezește brusc, asemenea unei lovituri în cap, la ce bun să ne mai străduim să o citim?

FRANZ KAFKA

Michelangelo a studiat blocul de marmură mai multe săptămâni, cântărindu-i potențialul. L-a măsurat iar și iar. I-a testat duritatea cu dălțile. Și a făcut nenumărate schițe. Apoi s-a apucat de lucru. Trei ani mai târziu, a îndepărtat ultima bucățică din blocul de marmură și și-a netezit atent statuia acum terminată.

Era statuia lui David.

Vedeți dumneavoastră, Michelangelo a făcut ceea ce Agostino nu a reușit — a văzut potențialul blocului de marmură și a eliberat acel potențial cu ajutorul talentului și al dălților sale.

Povestea se aplică în aceeași măsură și oamenilor, și blocului de marmură. La început, suntem necioplițți, aspri, nerafinați, dar avem un potențial atât de mare! Cititul este dalta care scoate la iveală întregul nostru potențial. Cititul ne ajută să îndepărtăm marginile colțuroase și să scoatem la iveală opera de artă din interior. Fără dălți, Michelangelo nu ar fi putut să-și creeze capodopera, iar fără citit și scris, noi nu am fi reușit niciodată să ne realizăm pe deplin potențialul ca oameni.

Ce e atât de mirific în a scrie și a citi?

„Ce e atât de mirific în a scrie și a citi?", s-ar putea să vă întrebați dumneavoastră. „Nu există nici o diferență între a privi un program la televizor despre Winston Churchill și a citi o carte despre el — informația o obțin în ambele cazuri, nu-i așa?"

Nu e așa.

Uitați cum stă treaba — nu mi-am intitulat această carte *De la privitul la televizor la bani... sau de la ascultat la bani... sau de la vorbit la bani* dintr-un motiv foarte bun. Cele cinci simțuri ale noastre — mirosul, văzul, auzul, pipăitul și gustul — ne permit să explorăm și să ne înțelegem pe noi înșine și lumea noastră *fizică*. Dar lectura ne permite să explorăm și să ne înțelegem pe noi și lumea noastră *la nivel intelectual*. Și acest aspect este foarte important.

Vedeți dumneavoastră, când citim, se întâmplă ceva ce nu se întâmplă atunci când obținem informații pe vreo altă cale. Subtitlul acestei cărți este:

Forța ascunsă a lecturii vă poate îmbogăți viața sub toate aspectele.

Expresia „forța ascunsă a lecturii" este esențială pentru a înțelege prin ce se diferențiază cititul de toate celelalte activități umane. Acea „forță ascunsă" ne poate schimba așa cum nimic altceva nu e în stare. Și ne poate ajuta să ne îmbogățim viața sub toate aspectele.

În paginile care urmează mă voi strădui să explic în ce constă această „forță ascunsă" și de ce ea și numai ea poate ajuta la realizarea deplină a potențialului uman. Un avertisment: unele dintre informațiile pe care sunteți pe cale să le citiți sunt ușor condescendente — prin urmare, vă rog să aveți răbdare, dacă pe alocuri vi se pare că sună „ca o carte de morală".

Culturile care nu cunosc scrierea sunt blocate în timp

Cea mai bună metodă de a aprecia la justa sa valoare această uimitoare tehnologie numită scris și citit este să urmărim puțin cum a apărut alfabetizarea și cum a schimbat ea mersul civilizației.

Cuvintele sunt, firește, cel mai puternic drog folosit de omenire.

RUDYARD KIPLING

Înainte de apariția cuvântului scris, culturile erau blocate în timp. Culturile care nu cunosc scrierea, cunoscute adesea sub numele de „culturi orale", rămân neschimbate vreme de mii de ani, după cum se știe și după cum ne demonstrează câteva triburi mici de vânători și culegători, care își duc existența în pădurile amazoniene.

Doctorul Walter Ong, un expert în culturile scrise și orale, ce se bucură de o recunoaștere internațională, estimează că de-a lungul istoriei au existat zeci de mii de limbi diferite, dar dintre acestea numai 106 au fost și scrise. Dintre cele 3 000 de limbi vorbite astăzi, numai 78 au dezvoltat o literatură scrisă, adică povești, poezii și teatru.

Dr. Ong continuă prin a spune că fiecare cultură orală despre care are cunoștință vrea să învețe să scrie și să citească cât mai repede posibil. Se pare că toate culturile orale înțeleg cât de important este să-și înregistreze în scris limba, recunoscând astfel că tot ceea ce nu este scris, oricât de înțelept sau de profund ar fi, se pierde în cele din urmă, prin folosiri eronate sau prin modificări.

De aceea spun că scrierea este cea mai importantă tehnologie inventată vreodată. Tehnologia scrisului și a cititului le-a oferit culturilor un instrument puternic prin care își pot valorifica limba vorbită, făcând-o de o mie de ori mai productivă. Scrisul și cititul au permis oamenilor să facă un salt către lumea modernă.

Punerea în valoare a potențialului uman prin citit

Majoritatea experților sunt de acord cu faptul că scrierea a fost inventată cu aproximativ 6 000 de ani în urmă, fie în Egipt, fie în regiunea statelor cunoscute acum sub numele de Iran și Irak. Undeva în jurul anului 700 î.Hr. grecii și-au format sistemul de scriere, organizându-l în 24 de simboluri, pe care noi îl numim astăzi alfabet (cuvântul „alfabet" provine de la primele două litere din alfabetul grecesc, *alfa* și *beta*).

La început, scrierea era folosită pentru a păstra mai bine datele. Scrirea le-a permis comercianților să țină socoteala grânelor și a vitelor, le-a permis cetățenilor să încheie contracte și le-a permis guvernanților să țină socoteala taxelor și să noteze legile.

De-a lungul a câtorva secole, grecii au descoperit tot mai multe utilizări pentru scris și citit, iar în cele din urmă oamenii politici și comercianții bogați au folosit scrierea ca pe un mijloc de a crea și păstra discursurile. Și grecilor chiar le plăcea să țină discursuri.

Prin intermediul discursurilor, grecii comunicau idei... guvernau orașe... rezolvau diferende... și se distrau. Concursul de discursuri chiar făcea parte din Jocurile lor Olimpice. În Grecia antică, una dintre cele mai mari realizări era aceea de a fi recunoscut ca un bun orator.

Până prin 350 î.Hr., practic toți marii gânditori și oameni politici din Atena știau să scrie și să citească. Scrisul și cititul le-a permis să-și alcătuiască și să-și cizeleze materialul, să repete și să-și memoreze discursurile înainte de a apărea în public. În cele din urmă, toți cetățenii de vază, precum și mulți sclavi, învățaseră să scrie și să citească. Și cu cât alfabetizarea se răspândea, cu atât grecii își foloseau mai bine potențialul. Nu este deloc o coincidență faptul că toți marii gânditori, filozofi și dramaturgi din Grecia antică puteau să scrie și să citească.

În mod ironic, grecii antici nu înțelegeau forța eliberatoare a scrisului și a cititului, deși scrierile lor au pus bazele eliberării lumii. Socrate și Platon, de exemplu, au susținut că oratoria este superioară textului scris, deoarece o scriere nu se putea apăra sau nu se putea dezvolta atunci când cititorul ridica întrebări. Dar Socrate și Platon, oricât de mari gânditori au fost, nu au reușit să înțeleagă puterea ascunsă a cititului și a scrisului — nu au înțeles că scrisul și cititul aveau puterea de a extinde potențialul uman, *transformând felul în care gândim*!

Scrisul și cititul ne extind puterile mentale

Acum știm că anumite tipare de gândire puternice rămân latente în oameni până când aceștia asimilează intern procesul complex de citire și de scriere. Este ca și cum al-

fabetizarea ar fi un hormon puternic, care ar putea activa în mod miraculos mințile noastre, astfel încât să ne *dezvoltăm* întregul potențial intelectual.

Dr. Ong spune în felul următor:

Fără scriere, o minte educată nu ar putea gândi așa cum gândește... nici chiar atunci când își formează gândurile pe cale orală. Scrisul a transformat conștiința umană mai mult decât orice altă invenție.

Potrivit spuselor doctorului Ong, traseele de gândire ale culturilor orale sunt mai puțin rafinate decât ale celor scrise. Oamenii din culturile orale nu își ordonează gândurile conform unor trasee mentale fundamentale, pe care oamenii din culturile scrise au ajuns să se bazeze.

Culturile orale, de exemplu, nu își ordonează gândurile în termeni de comparație sau opoziție, nici după cauză sau efect. Ei nu gândesc în termeni de definiții sau categorii. Nu își petrec timpul analizându-se pe sine. Nu formează modele geometrice în minte, nu urmează raționamente logice. Ei nu gândesc în termeni de descoperire prin intermediul „cercetărilor pas cu pas". Nu caută să confirme cunoștințe deja existente sau să descopere cunoștințe noi „căutând ceva"... „cercetând faptele"... „analizând faptele și prioritățile"... și nu caută „să gândească deschis"... așa cum fac oamenii din culturile scrise.

Culturile orale și *status-quo*-ul

Prin însăși natura lor, culturile orale sunt conservatoare și se opun schimbării, deoarece scopul lor nu este acela de a căuta noi adevăruri sau de a pune la îndoială tradițiile, ci de a le conserva. Culturile orale au învățat să se bazeze pe mecanisme mentale care îi ajută să-și amintească și să transmită cultura de la o generație la alta. De aceea o parte atât de mare din discursul culturilor orale se configurează în jurul listelor... repetițiilor... rimelor... proverbelor... vechilor zicale... și poveștilor populare despre strămoși viteji.

Limbajul *Vechiului Testament* este un exemplu perfect în acest sens. O mare marte a materialului cuprins în *Vechiul Testament* a fost transmis pe cale orală timp de mii de ani, înainte ca scribii evrei culți să le scrie. Când citim în *Cartea Întâi a Cronicilor* (1, 37–38) că „Fiii lui Raguel sunt: Nahat, Zerah, Șama și Miza. Fiii lui Seir sunt: Lotan, Șobal, Țibeon, Ana, Dișon, Ețer și Dișan..." și așa mai departe, putem observa felul în care membrii unei culturi orale folosesc ascultarea și repetiția pentru a se ajuta să-și amintească genealogia, astfel încât să o transmită mai departe urmașilor.

Când citesc o carte, indiferent dacă este înțeleaptă sau stupidă, mi se pare că este vie și că îmi vorbește.
JONATHAN SWIFT

Liber-cugetătorii asemănători lui Socrate, care au tot pus la îndoială valorile și supozițiile fundamentale ale oamenilor, sunt destul de rari în culturile orale. Și chiar dacă în culturile orale există oameni ca Socrate, ei sunt uciși sau alungați, deoarece sunt o amenințare la adresa tradiției orale. Nici nu e de mirare că Socrate a fost găsit vinovat de „coruperea tinerilor Atenei" și condamnat la moarte. Abordarea lui cultivată față de gândire și rezolvarea problemelor era mult prea amenințătoare pentru politicienii greci, deoarece majoritatea acestora erau încă tributari mental unei culturi orale.

Ce întrebări formulăm atunci când citim

Cei mai mari filozofi, scriitori și matematicieni greci au descoperit o manieră complet nouă de a analiza lumea, deoarece scrisul și cititul le-au dezvoltat mintea și le-au oferit o perspectivă novatoare asupra lumii. Deși de acești mari cugetători ne despart 2 000 de ani, cititul are încă puterea de a ne transforma, activându-ne potențialul.

Acordați-vă un moment pentru a vă trece în revistă procesele de gândire folosite în lectura acestei cărți. În vreme ce citeați paragraful de mai sus, mintea trecea de la acord la dezacord față de ceea ce am spus... evaluând...

apărând... comparând... contestând... clarificând... cântărind... testând... dezavuând... și așa mai departe. Culturile în care cititul nu este cunoscut nu își pierd vremea cu acest gen de gimnastică mentală.

Dar noi considerăm că aceste funcții mentale sofisticate vin de la sine. Nu ne străduim în mod conștient să gândim într-un anumit fel atunci când citim. Este ca o a doua natură pentru noi. Mecanismele sunt nevăzute până când ceva ne face să ne concentrăm asupra lor. Putem privi un mesaj scris în maniere în care oamenii provenind din culturi orale nu ar putea privi un mesaj oral, deoarece cititul eliberează puterile ascunse din mintea noastră. Pe scurt, atunci când scriem și citim, deschidem uși care ne dau puterea de a pune în mișcare funcțiile mentale pe care nu le-am fi folosit înainte și care, la rândul lor, ne permit să pătrundem mai adânc în descoperirea potențialului nostru. Și atunci când folosim tot mai mult din potențialul nostru înnăscut, dăruit de Dumnezeu, ne dezvoltăm.

Acum ați început să înțelegeți oarecum ce înseamnă „De la lectură la bani"? Nu este vorba de *ascultat*, nici de *vorbit*, ci de CITIT.

Japonia feudală: blocată în timp

Când am început acest capitol, am afirmat că o cultură orală rămâne blocată în timp. Cel mai bun exemplu este Japonia feudală. Transformarea extraordinară a Japoniei, de la un stat feudal, static, izolat la o superputere internațională, dinamică este mărturia puterii cititului și a scrisului.

Asemenea Europei, Japonia provine dintr-o tradiție feudală. Europa avea regi, Japonia avea împărați. Europa avea baroni, Japonia avea șoguni. Europa avea cavaleri, Japonia avea samurai. La începutul secolului al XVI-lea, Japonia a decis să-și conserve cultura, eliminând toate influențele străine. Toate invențiile occidentale, inclusiv armele, erau refuzate. Toți străinii, inclusiv misionarii creștini, erau alungați. Câțiva șoguni bogați și cultivați conduceau

milioanele de țărani analfabeți cu o mână de fier. Și vreme de 250 de ani acest sistem a rămas neschimbat.

Japonia era blocată în timp.

Commodore Perry sparge gheața

În 1853, escadrila de patru vase cu aburi a lui Commodore Perry și-a făcut auzită prezența în golful Tokyo și i-a cerut Japoniei izolaționiste să facă comerț cu lumea exterioară. Japonezii, șocați, nu mai văzuseră niciodată ceva asemănător flotei lui Perry și numeau vasele cu aburi „vulcani plutitori". Etalarea superiorității tehnice a Marinei Statelor Unite i-a șocat atât de tare pe șogunii japonezi, încât au fost nevoiți să admită faptul că Japonia trebuie să se alăture secolului XX sau să rămână în urmă. La puțin timp după vizita lui Perry, Japonia și-a deschis porturile și a început să se modernizeze, consolidând țara și eliminând privilegiile nobilimii feudale.

Până la sfârșitul secolului XIX, a adoptat o constituție scrisă și a impus educația pentru mase. Până în 1905, 95% dintre copiii japonezi erau înscriși în școli administrate de stat, iar în decursul unei generații, rata de alfabetizare din Japonia a devenit una dintre cele mai ridicate din lume. Până în 1915, la numai 60 de ani după ce Commodore Perry i-a obligat să deschidă ușile culturii lor închise, Japonia era recunoscută în Occident ca una dintre marile puteri ale lumii.

Japonia citește și se dezvoltă

Acum, permiteți-mi să vă adresez o întrebare. Dacă Japonia nu ar fi făcut un efort național pentru a învăța milioane de copii de țărani să scrie și să citească, credeți că s-ar fi metamorfozat dintr-o cultură antică, izolată, într-o superputere internațională, modernă în numai 60 de ani?

În nici un caz!

Da, firește, Japonia și-a folosit țăranii *analfabeți* pentru a-și realiza infrastructura modernă, făcând drumuri... instalând rețele de telefonie și construind sistemul de căi ferate. Dar cei care au trecut de la lectură la putere au fost *copiii educați* ai țăranilor. Copiii educați au crescut devenind apoi contabili, directori, oameni de afaceri, politicieni, pedagogi și bancheri; și aceștia sunt cei care au adus Japonia în secolul XX. Dacă Japonia nu ar fi avut înțelepciunea vizionară de a educa masele să scrie și să citească, s-ar fi dezvoltat mai mult după modelul Chinei decât al Statelor Unite și al altor țări industrializate.

Sunteți blocat în timp?

„Ce are de-a face cu mine o lecție despre istoria Japoniei?", s-ar putea să vă întrebați.

Multe.

Iată ce vreau să dovedesc: dacă *o întreagă cultură* se poate transforma în decursul a numai câteva decenii cu ajutorul tehnologiei cititului și scrisului, gândiți-vă ce poate face aceasta pentru *un singur individ*.

Dacă Japonia s-a dezvoltat prin citit, nu e logic că același lucru se poate întâmpla și cu dumneavoastră?

Japonia a ales să rămână blocată în timp până când Commodore Perry a topit gheața mulțumirii lor de sine. Le-a deschis ochii asupra realității faptului că restul lumii naviga către secolul XX — iar ei aveau de ales între a face singuri schimbarea sau a le fi impusă.

Spre lauda Japoniei, oamenii ei au avut înțelepciunea și disciplina de a folosi în avantajul lor cea mai măreață tehnologie inventată vreodată. Au ales să citească și să se dezvolte.

Ei bine, există un Commodore Perry „virtual" care intră în viața voastră chiar acum. Dar cele care vin spre noi nu sunt vasele Marinei americane, ci „vasele" Erei Informației, care aduc cu sine „șocul viitorului" și schimbări rapide pentru viețile noastre. Putem ignora (sau mai rău, nega) „vulcanii plutitori", pretinzând că și ei vor trece. Sau putem proceda așa cum a procedat Japonia — ne putem folosi la maximum potențialul, citind și dezvoltându-ne.

Scrisul a transformat conștiința umană mai mult decât orice altă invenție.

DR. WALTER ONG

Asemenea Japoniei, avem de ales între a ne schimba și a fi schimbați. Alegerea ne aparține. Putem refuza să ne îmbogățim, petrecându-ne timpul în fața televizorului și ascultând radioul, alegând să rămânem blocați în stadiul de cultură orală al dezvoltării noastre.

Sau ne putem îmbogăți, petrecându-ne timpul cu lecturi care ne pun în funcțiune întregul potențial mental, alegând astfel să folosim avantajele „lumii electronice", care abundă în informații și oportunități.

În ce mă privește, în urmă cu 12 ani, când cumnata mea mi-a oferit un exemplar din *Cel mai vestit vânzător din lume*, mi-am luat un angajament pe viață să citesc pentru a mă îmbogăți.

Nu am regretat niciodată, nici măcar un moment, acea decizie.

Și nici dumneavoastră nu veți regreta.

9

În mintea cititorului

O carte trebuie să fie dalta
ce sparge marea de gheață din noi.

FRANZ KAFKA

Se consideră că vinul alb acidulat, pe care noi îl numim șampanie, a fost descoperit accidental de un călugăr catolic, numit Dom Perignon.

Când prima înghițitură de vin acidulat a „explodat" în gura lui Dom Perignon, el a fost atât de uimit de gustul cel nou, încât a strigat către frații săi călugări:

„Frații mei, veniți repede — gust din stele!"

Oricine a gustat vreodată șampanie pentru a celebra o ocazie specială va fi de acord că „gustul stelelor" este o metaforă potrivită pentru a descrie această experiență. Este de asemenea o metaforă potrivită pentru ceea ce se petrece în mințile cititorilor atunci când descoperă o frază bine ticluită sau un mare adevăr dintr-o carte.

Descoperirea unei imagini deosebite este echivalentul mental al „gustului stelelor".

De la a vedea la interiorizare

Ați citit vreodată vreo frază sau vreun paragraf ce conține un sâmbure de adevăr atât de profund, încât pur și simplu sare din foaie și te lovește drept între ochi — BUM!?

„Exact asta gândesc și eu, dar nu am fost în stare să exprim în cuvinte!", s-ar putea să vă spuneți.

Când am golit sertarul de sus al minții mele, am găsit o carte.

GEORGE JESSEL

„Nu m-am gândit niciodată la asta din această perspectivă. Dar este atât de adevărat! Exact așa este!"

Fiecare cititor a trăit astfel de momente speciale, în care te simți transformat subit de cuvântul scris. Aceste momente de interiorizare ne trezesc din somnul mulțumirii de sine și ne împing să ne îmbogățim, să creștem asemenea unei plante care țâșnește din întunericul solului și se avântă către soare.

Dorothea Brande descrie această experiență astfel:

Am găsit ideea eliberatoare. Nu o căutam în mod conștient. Făceam cercetări într-un domeniu diferit. Dar într-o carte am dat peste o frază care m-a iluminat atât de tare, încât am pus cartea deoparte pentru a mă putea gândi la toate ideile sugerate de acea [unică frază]. Când am luat din nou cartea în mână, eram o cu totul altă persoană.

„Eram o cu totul altă persoană." Cât de importantă este această propoziție! Știu exact la ce se referă Dorothea Brande, pentru că exact același lucru mi s-a întâmplat și mie după ce am terminat de citit *Cel mai vestit vânzător din lume* — eram o altă persoană.

Remarca Dorotheei Brande surprinde esența acestei cărți. Cu toții am citit ceva care ni s-a părut atât de emoționant, de mobilizator, încât ne-a schimbat instantaneu perspectiva asupra lumii. Mie mi s-a întâmplat de multe ori.

Iată una dintre puterile ascunse ale lecturii. Ne poate transforma, ne poate face să fim altfel — mai buni — decât eram cu câteva minute mai devreme. Și atunci când suntem mai buni, devenim mai bogați, nu-i așa?

Cititul: miracolul minții

Lui Mark Twain i s-a cerut odată să explice conceptul de miracol. Înainte de a răspunde, a făcut o pauză și a

spus apoi: „Este un miracol că nu mă topesc de fiecare dată când fac baie." Răspunsul său amuzant nu-i va aduce lui Mark Twain nici un premiu științific, dar scoate în evidență un adevăr universal. Unele lucruri sunt atât de complexe și de misterioase, încât sunt mult mai ușor de trăit decât de explicat.

Cititul este pentru minte ceea ce exercițiul fizic este pentru corp.
Anonim

La fel este și lectura. Procesul prin care privești la micile simboluri negre de pe o pagină albă și le transformi în sens este incredibil de complex și nu se poate conforma unei simple explicații.

V-ați oprit vreodată să vă gândiți ce se întâmplă în interiorul dumneavoastră atunci când citiți? Eu sunt un cititor avid de 12 ani și nu m-am gândit niciodată prea atent la această problemă până când nu am început cercetările pentru această carte. Ceea ce am descoperit m-a uimit și m-a fascinat, m-a ajutat să descopăr respectul pentru complexitatea procesului fizic și mental pe care îl numim citit.

În restul acestui capitol, ne vom ocupa de puterile ascunse ale lecturii. Veți afla răspunsuri la unele întrebări-cheie, printre care:

Ce se întâmplă în mintea noastră atunci când citim?

Prin ce anume reușește lectura să ne determine să ne schimbăm viețile?

Prin ce diferă lectura de privitul la televizor sau de ascultarea unui discurs sau a unei casete audio?

Ce se întâmplă din punct de vedere fizic atunci când citim?

Să începem prin a examina pe scurt ce se întâmplă în plan fizic atunci când citim. Înainte de a-mi începe cercetările, credeam că ochii mei trec lent de pe pagina din stânga pe pagina din dreapta. Nu este adevărat.

În mod uimitor, atunci când citim, ochii noștri sar cu între 100 și 200 de grade pe pagină, de trei, patru ori pe secundă. Aceste mișcări sunt atât de rapide, încât nici nu ne dăm seama de ele. Cititul efectiv se petrece în scurtele pauze dintre acele mișcări, deoarece în timpul pauzelor imaginile simbolurilor tipărite sunt transmise către creier, acolo unde sunt decodificate și transformate în sens.

Acest proces de decodificare este incredibil de complex și are viteza luminii. De fapt, cititul este exact la fel de complex ca și gânditul, de aceea cartea clasică *The Psychology of Reading* (Psihologia cititului) definește cititul drept „gândire îndrumată vizual". Gândiți-vă numai la câteva dintre funcțiile mentale declanșate aproape simultan, pe măsură ce citiți aceste fraze.

Vedeți semne pe o pagină și descifrați tipare (cuvinte sau construcții formate din mai multe cuvinte), stocate în memorie. Decodificați aceste semne... le alăturați imagini mentale... și apoi stocați acele imagini în memoria pe termen scurt în timpul cât v-ar lua să pocniți din degete. Apoi treceți rapid prin memoria pe termen scurt și lung, căutând experiențe sau asocieri pe care le puteți relaționa cu aceste imagini mentale.

Adevăratul scop al cărții este să forțeze mintea să gândească.
Christopher Morley

Când citiți cuvântul Z-Ă-R-I din această frază, de exemplu, cercetați contextul pentru a vă da seama dacă cuvântul se referă la „alte zări de cercetat" sau la „a zări pe cineva". În timpul celor câteva secunde cât vă ia să citiți fraza de introducere din acest paragraf, neuronii din creierul dumneavoastră explodează precum boabele de porumb într-un aparat de floricele, punând în mișcare cu viteza luminii funcții mentale complexe, printre care a ne aminti... a imagina... a raționa... a relaționa... a revedea... a presupune... a testa prin încercare și greșeală... toate acestea în timp ce confruntăm simbolurile scrise cu cunoștințele noastre de scriere și de gramatică, cu experiența personală, cu amintirile, cu interpretările posibile, cu ipoteze eronate, cu reinterpretările.

Uau!

Și dacă ne gândim că toate acestea se întâmplă cât ai clipi! Miraculos!

Însușirea textului scris

Ceea ce am descris mai sus reprezintă numai un nivel al procesului de citire. Pe măsură ce experiența noastră de lectură crește, repertoriul nostru mental se extinde, incluzând „o gândire îndrumată vizual" mai sofisticată. Pe măsură ce citim, s-ar putea să aprobăm sau să dezaprobăm... să empatizăm... să criticăm... să râdem... să memorăm... să repetăm... să primim... să disprețuim... să cercetăm... să adoptăm... să atacăm și așa mai departe. Cu alte cuvinte, testăm ceea ce citim pentru a vedea care dintre mesajele scrise se vor adăuga propriei noastre filozofii și care vor fi eliminate. În acest moment nu se mai poate spune că citim doar cuvintele pentru a le conferi sens; ne însușim textul.

Dacă toată această gimnastică mentală vi se pare destul de solicitantă, ei bine, aveți dreptate. Atunci când citiți faceți o investiție considerabilă, constând în timp și efort. Și tocmai datorită acestei investiții, lecura este o activitate atât de valoroasă.

Vedeți dumneavoastră, spre deosebire de a privi la televizor sau de a asculta pe cineva care vorbește, cititul implică un grad mai mare de participare cerebrală, deoarece trebuie să recreăm activ sensul. Atunci când ne uităm la televizor, nu trebuie să ne folosim prea mult imaginația. Imaginile în mișcare și sunetul ne umplu simțurile și reduc participarea mentală. Televiziunea este un instrument care încurajează pasivitatea.

Pe de altă parte, atunci când citim, trebuie să ne creăm propriile imagini mentale. Noi controlăm ritmul. Ne oprim și recitim. Selectăm și verificăm orice informație

nouă, confruntând-o cu ceea ce știm deja. Asemenea unui sculptor care modelează argila, noi modelăm textul pe care îl citim — apăsăm mai puternic în unele părți, netezim în altele. Asta vreau să spun atunci când afirm că ne însușim textul.

Punem preț pe ceea ce câștigăm prin efort propriu

Un lucru curios în legătură cu natura umană — cu toții căutăm scurtături și vrem să găsim un drum mai ușor, dar lucrurile pe care le prețuim cel mai mult sunt cele pentru care muncim cel mai mult. Ați observat vreodată că jucăriile pe care *vi le-au oferit părinții* sunt cele pe care le uitați prin casa unui prieten sau le lăsați afară în ploaie, în vreme ce jucăriile pe care *le cumpărați dumneavoastră înșivă, cu bani câștigați din propria muncă* sunt cele de care aveți grijă? Putem spune același lucru și despre citit.

Este ca în povestirea despre fetița bogată și răsfățată care voia o mașină Corvette nouă pentru aniversarea de 16 ani. I-a tot repetat tatălui ei — un milionar conservator, ajuns bogat prin forțe proprii — că nimic altceva nu o va mulțumi de aniversarea ei decât o Corvette. Avea să MOARĂ dacă nu primea mașina.

Când fetița bogată s-a întors de la școală de ziua ei, tatăl a întâmpinat-o la ușă, a îmbrățișat-o și i-a spus: „Draga mea, ți-am luat ceva foarte special de ziua ta. Este în garaj. Du-te să te uiți!"

Fetița s-a repezit în garaj, a deschis larg ușa și s-a oprit brusc, cu o expresie de șoc pe față. În garaj se afla o Corvette roșie, nouă, strălucitoare. Dar fusese dezasamblată complet, inclusiv motorul. Părțile componente fuseseră împrăștiate prin tot garajul.

Pe capota mașinii era un set de chei de la mașină, cartea de vizită a unui mecanic și un bilețel scris de tatăl ei:

„La mulți ani! Sună acest mecanic să te ajute să reasamblezi mașina. Când termini, este a ta! Cu dragoste, tati!"

Și iată cea mai frumoasă parte a poveștii: fetița și mecanicul au muncit nopțile și *weekend*-urile vreme de trei luni pentru a reasambla automobilul. Când în sfârșit a fost gata, fetița bogată, cu un zâmbet înfloritor pe chip, a scos încet din garaj noua ei Corvette roșie, strălucitoare. Nimeni nu fusese vreodată mai mândru de o mașină decât ea.

Nu a fost deloc o surpriză faptul că fetița cea bogată a avut o grijă extraordinară de prima ei mașină. Era fără cusur. Nu o conducea nimeni altcineva. Și când a crescut, s-a căsătorit, a avut la rândul ei copii și ghiciți ce mașină conduce? Ei bine, da, o Corvette roșie, veche de 15 ani, păstrată în perfectă stare.

Acumularea de cunoștințe pe vechea cale bătută

Această istorisire scoate în evidență un adevăr universal — prețuim lucrurile pentru care ne străduim. Același lucru se întâmplă și atunci când obținem informațiile din cărți — le prețuim. Spre deosebire de programele TV sau casetele video, pentru citit este nevoie de muncă. Trebuie să ne concentrăm, să ne folosim imaginația, trebuie să facem un efort. Prin urmare, prețuim mai mult ceea ce am învățat citind, deoarece investiția cerebrală este mai mare.

Acum, vă rog să nu mă înțelegeți greșit. Nu spun că nu învățăm nimic din discursuri, din casetele video sau audio sau chiar de la televizor. Toate sunt surse importante de informații. Dar ați observat că rețineți mult mai mult dacă *luați notițe* în timpul unui discurs și apoi *citiți notițele* câteva zile mai târziu? De ce? Deoarece scriind și recitind mai apoi însemnările efectuați mental o operațiune echivalentă cu dezasamblarea unei mașini și reasamblarea ei. Cu alte cuvinte, vă însușiți textul.

Cum vă însușiți conținutul unei cărți

Cu ani în urmă, marele scriitor american Ernest Hemingway recunoștea faptul că citirea unor cărți importante naște în cititor un sentiment de proprietate asupra lor. Iată ce spunea el:

Toate cărțile se aseamănă între ele prin aceea că sunt mult mai adevărate decât dacă s-ar fi întâmplat cu adevărat, iar atunci când ai terminat de citit o astfel de carte, te simți ca și cum toate acele lucruri ți s-ar fi întâmplat ție, iar după aceea îți aparțin.

De aceea sentimentul de împlinire este mult mai mare după ce am citit o carte decât după ce am privit un program la televizor sau după ce am ascultat o casetă. Când citim o carte, aceasta „ne aparține", pentru că am câștigat-o. Eu am o satisfacție mult mai profundă după ce termin o carte decât în urma vizionării unui film sau a unei emisiuni, iar mesajul ei îmi rămâne în minte mult mai mult timp.

Citim pentru a formula întrebări.
FRANZ KAFKA

Este evident că întreaga noastră cultură prețuiește cititul ca mijloc de obținere a informațiilor mai mult decât orice altă modalitate. Lectura a devenit într-o măsură atât de mare o parte integrantă a felului nostru de a gândi, încât a dat naștere la zeci de expresii, pe care le folosim zilnic. Iată doar câteva dintre ele, cele care îmi vin acum în minte:

Te citesc ca pe o carte deschisă.
A citi printre rânduri.
A citi strategia cuiva.
A citi în palmă.
Viața ta e o carte deschisă.
Cartea iubirii.
A citi expresia feței cuiva.
A citi în stele.

Aceste expresii dovedesc faptul că lectura a fost asimilată și ridicată la un rang înalt în cultura noastră, devenind parte din gândirea subconștientă. Cu alte cuvinte, cititul este o componentă atât de importantă a vieții noastre, încât nu putem gândi fără să ne gândim la a citi.

Marele comic George Jessel spune în felul următor: „Când am golit sertarul de sus al minții mele, am găsit o carte."

Remarcați că nu a găsit un film, un cântec sau un discurs. A găsit o carte.

10

Ești ceea ce citești (deci, fii atent ce anume citești)

Cititul este războiul pe care se țes veșmintele interioare. Lecturile proaste sau neatente îmbracă mintea și sufletul în veșminte proaste.

A.P. GOUTHEY

Privesc desenul animat *Family Circus* (Circ de familie) de Bill Keane și cred că el spune foarte multe despre cea mai mare provocare cu care ne confruntăm în Era Informației. Permiteți-mi să-l descriu pentru dumneavoastră:

Dolly, în vârstă de 3 ani, stă îngenuncheată lângă pat, pentru a-și spune rugăciunea de seară. Are mâinile împreunate sub bărbie. Are ochii închiși, fața îi este îndreptată în sus, către cer. Rugăciunea ei continuă: *„...și nu ne duce pe noi în inspită, ci ne izbăvește de virus..."*

Am chicotit văzând că Dolly nu înțelege Tatăl Nostru, pentru că a încurcat „cel rău" cu „virus". Dar cu cât mă uit mai atent la desen, cu atât îmi dau seama că mai poate exista și o altă interpretare. Aceste desen animat aparent nevinovat captează esența unei probleme cât se poate de serioase pentru adulți în Era Informației — excesul de informație. Cu toții ne plângem că primim prea multe *e-mail*-uri nesolicitate. Iar mesajele electronice sunt deja de zece ori mai frecvente decât poșta tradițională, și Internetul este abia la început. Tot ce știm deocamdată este că viitorul ne va aduce mai multă, nu mai puțină informație.

În paginile care urmează, vom privi mai îndeaproape la excesul de informație — ce este, ce îl provoacă și ce in-

fluențe are asupra noastră. Apoi vom discuta despre câteva strategii de filtrare a informațiilor dăunătoare sau inutile, păstrând în același timp informațiile care ne ajută să ne dezvoltăm.

Excesul de informație: o provocare a secolului al XXI-lea

„Ci ne izbăvește de virus" ar putea deveni sloganul secolului al XXI-lea. Nu vreau să spun că schimbul pe Internet este un lucru rău. Comunicarea electronică este extraordinară! Doar că simbolizează valul din ce în ce mai mare de informație cu care ne confruntăm.

Aveți idee câte *e-mail*-uri se trimit în fiecare an? Ați fi zis 10 milioane? Poate 1 miliard? Sau 100 de miliarde? Răspunsul vă va uimi. *În prezent, se trimit și se primesc în fiecare an peste 1 000 de miliarde de* e-mail-*uri... iar acest număr se estimează că se va mări de patru ori în următorii câțiva ani, în condițiile în care șapte oameni pe secundă capătă acces la Internet.*

Să fim realiști — ne luptăm din răsputeri să nu ne înecăm în valul uriaș de informații. Pășim într-o mare de mesaje nesolicitate... cataloage (sunt 37 000 de cataloage în Statele Unite)... documente legale... memorii și rapoarte... reclame radio și TV... prezentări de produse... faxuri... telefoane celulare... căsuțe de mesagerie vocală... panouri publicitare... *e-mail*-uri și site-uri pe Internet... peste 100 de canale TV (iar numărul lor tot crește)... și așa mai departe.

Chiar am inventat și câțiva termeni pentru a descrie acest fenomen al excesului de informație și al lipsei de timp pentru a o procesa. Iată câteva dintre cele mai folosite:

Exces de informație;
Infomanie;
Anxietate informațională;
Explozie de informații;
Poluare cu date.

Toate aceste expresii apărute de curând ne indică faptul că în prezent suntem de-a dreptul copleșiți de atâtea informații — o afirmație destul de ironică, ținând cont de faptul că, în secolul XX, *lipsa informației* era o problemă mult mai spinoasă decât excesul de informații. Experții ne spun că ediția de *weekend* a publicației *New York Times* conține mai multe informații decât ar fi cunoscut o persoană din secolul al XVII-lea în întreaga sa viață.

> *Alegerea cărților, la fel ca alegerea prietenilor, este o obligație serioasă. Suntem la fel de responsabili față de ceea ce citim ca și față de ceea ce facem.*
>
> JOHN LUBBOCK

Este un fapt uimitor, asta până să-ți dai seama că aceasta nu înseamnă decât că Era Informației este de-abia la început de drum. Nu este nici măcar la vârsta adolescenței. De fapt, este un copil în fașă... și crește chiar mai repede decât puiul de Godzilla!

Explozie pe Internet

Analizați următoarele: radioul a avut nevoie de 38 de ani pentru a ajunge la 50 de milioane de ascultători. Televiziunea a avut nevoie de 13 ani pentru a atinge același prag. Dar Internetul a avut nevoie de numai patru ani pentru a număra 50 de milioane de utilizatori.

Exact în momentul în care eu scriu acestea, pe Internet sunt conectați 175 de milioane de utilizatori, dintre care 100 de milioane numai în Statele Unite și Canada. IDC, o firmă de cercetare în domeniul Internetului, prevede că până în anul 2002 vor fi 320 de milioane de utilizatori conectați, iar până în 2010, Internetul va deveni elementul central în viața unui miliard de oameni — adică unul din șase locuitori ai planetei.

Aceasta înseamnă că o șesime din populația globului va avea acces imediat, ieftin la bibliotecile... muzeele... site-urile... afacerile... cercetările... și persoanele din lu-

mea întreagă — și acesta este numai vârful aisbergului! Cantitatea de informații de pe Internet *se dublează la fiecare șase luni*!

Și mai vorbim de explozia de informație. Suntem martori ai detonării bombei Internetului. Bomba electronică este pentru Era Informației ceea ce a fost bomba atomică pentru al doilea Război Mondial — cel mai important lucru. Și înainte de a se sfârși, rămășițele „norului radioactiv" de la bomba elecronică va atinge miliarde de oameni de pe întreg globul.

Prostirea media

Explozia de informații înseamnă următoarele: *cantitatea de informații* crește cu o rată astronomică. Dar ce putem spune despre *calitatea informației*? Dacă obținem mai multe informații, aceasta înseamnă și că ele sunt de o calitate din ce în ce mai bună?

Într-un cuvânt, nu. Mai bine zis, NU (cu litere mari și semnul exclamării)!

Dacă am întâlnit un om cu un intelect deosebit, ar trebui să-l întrebăm ce cărți a citit.

EMERSON

Deși este un aspect tragic, calitatea informației și cantitatea informației disponibile în prezent sunt invers proporționale. Iată de ce.

Internetul a apărut ca din senin și a atras 175 de milioane de utilizatori în numai câțiva ani. Ca urmare a popularității din ce în ce mai mari a Internetului, cele trei mari industrii media — televiziunea, radioul și ziarele — își pierd clienții cu mare repeziciune. Audiența TV a scăzut cu până la 28% pe unele piețe. Audiența radioului a scăzut cu 18%. Circulația cotidienelor a scăzut cu 66% din 1950 încoace, iar cota veniturilor din reclame, care constituie o parte importantă a veniturilor ziarelor, se micșorează în ritm alarmant.

Acum să vă pun o întrebare: chiar credeți că mai-marii de la ABC, Turner Broadcasting sau *New York Times* or să

se dea la o parte și or s-o facă pe adormitul în vreme ce Internetul le fură prada?

În nici un caz.

Luptă și ei la rândul lor, cu singurele arme pe care le cunosc — apelând la instinctele noastre primare. Își imaginează că singura cale de a câștiga este să devină mai zgomotoși, mai obsceni și mai mitocani decât cel de alături. Așa că „prostesc" permanent programele, coborând din ce în ce mai mult standardele. Rezultatul este gunoiul TV simbolizat de *The Jerry Springer Show*... crainici teribiliști precum Howard Stern... jurnalism de scandal... venerarea celebrităților... exploatarea sexului și filme cu crime violente... nuditate extinsă, reclame controversate... și excentricități publicitare.

Chiar îi pasă cuiva că Dennis Rodman se îmbracă în rochie de mireasă și se căsătorește cu el însuși? Atunci de ce ocupă prima pagină a tuturor ziarelor din țară? De ce Barbara Walters îl intervievează la TV? De ce Hollywood-ul îi dă milioane de dolari ca să apară într-un film? De ce o editură de primă mărime îi dă milioane de dolari avans pentru „autobiografia" lui (pe care, că tot veni vorba, a declarat că nici nu a citit-o, deși se presupune că a scris-o. Ca să vezi!). De ce toată această atenție din partea mass-media? Pentru că Dennis Rodman este gălăgios, obscen și mitocan, iar media știu că tot ceea ce este gălăgios, obscen și mitocan se vinde.

Se vinde dacă oamenii cumpără.

Iar eu, oameni buni, nu cumpăr.

Este o mizerie. Și nu aleg să cumpăr mizerii. Aleg să arunc mizeria la coș.

Gunoi intră, gunoi iese

Există o expresie care provine din lumea calculatoarelor — „gunoi intră, gunoi iese" — și care se aplică și oamenilor, atunci când încercăm să sortăm avalanșa de in-

formații și să vedem care dintre ele ne pot fi de folos. „Gunoi intră, gunoi iese" înseamnă că rezultatul va fi atât de bun pe cât a fost aportul inițial. Dacă cineva introduce date eronate în computer, atunci rezultatul va indica greșeala. „Gunoi, intră, gunoi iese".

Un om învață numai prin două metode; una este lectura, cealaltă este asocierea cu oameni mai inteligenți.

WILL ROGERS

Același lucru este valabil și la oameni. Oamenii care citesc săptămânale de scandal pentru a afla ultimele bârfe despre celebritățile de la Hollywood sau care stau ore în șir să privească reluări la TV își umplu mințile și inimile cu gunoaie. „Gunoi intră, gunoi iese" înseamnă că oamenii vor gândi și se vor comporta în conformitate cu informațiile pe care le primesc. Dacă primești un limbaj negativist, răutăcios și o perspectivă cinică asupra lumii, te vei comporta și vei vorbi în consecință. Pe scurt, ești ceea ce privești... ești ceea ce asculți... ești ceea ce citești.

Eliminarea informațiilor proaste

Pericolul prezentat de Era Informației este acela că ne petrecem prea mult timp adunând informații inutile sau dăunătoare, în locul informațiilor care ne pot ajuta să ne dezvoltăm. Dacă doriți într-adevăr să vă îmbogățiți viața sub toate aspectele, trebuie să începeți prin a elimina gunoiul informațional și să vă hrăniți cu mesaje pozitive, care vă ridică moralul. Nu puteți citi orice și să deveniți bogat.

Atunci, care este soluția? Primul pas este să deveniți conștient. Trebuie să fim atenți la problema poluării informaționale și să facem un efort conștient de a distinge informațiile proaste de cele bune. Trebuie să fim vigilenți, să nu cădem în capcana strălucirii... a bârfei... a nepăsării... și a gunoaielor. David Shenk, autorul cărții *Data Smog* — *Surviving the Information Glut* (Poluarea informațională — cum să supraviețuiești avalanșei de informații), ne sugerează o soluție pentru problema eliminării mesajelor negative, permițându-le în același timp celor pozitive să ajungă la noi:

Radioul a avut nevoie de 38 de ani pentru a ajunge la 50 de milioane de ascultători. Televiziunea a avut nevoie de 13 ani pentru a atinge același prag. Dar Internetul a avut nevoie de numai patru ani pentru a număra 50 de milioane de utilizatori.

„Anulează-ți abonamentul la serviciul de televiziune prin cablu [...] și alocă aceeași sumă de bani lunar pentru o carte bună sau mai multe. Cărțile sunt opusul televiziunii: sunt lente, participative, solicită intelectul și provoacă creativitatea. De asemenea, ați putea limita numărul de ore petrecute pe Internet săptămânal, sau cel puțin să contrabalansați timpul petrecut *online* cu un număr egal de ore de lectură."

Shenk formulează corect problema, dar cred că soluția propusă de el pentru poluarea informațională este nerealistă. Așa cum am mai spus, televiziunea nu este complet negativă. (Și, în plus, fiecare televizor pe care l-am văzut eu are un buton de închidere și deschidere. Mulți oameni trebuie doar să folosească butonul de stingere ceva mai des.) În loc să ne anulăm abonamentul la televiziunea prin cablu, trebuie să ne disciplinăm să urmărim numai programe care ne ajută să ne dezvoltăm, și nu pe acelea care ne demoralizează.

Cât despre reducerea timpului petrecut pe Internet, eu spun că totul depinde de ceea ce faci pe Internet. Asemenea televiziunii, nici Internetul nu este total negativ. E bun sau rău în funcție de felul în care îl folosim. Dacă folosim Internetul pentru a ne dezvolta, sincer, nu cred că există metodă mai bună, deoarece informațiile existente pe Internet chiar te pot îmbogăți — la propriu și la figurat!

Pledoarie pentru lectura sub îndrumare

Eu chiar cred că majoritatea oamenilor vor să-și schimbe viața. Vor să-și îmbogățească existența sub toate aspectele. Dar pur și simplu nu știu de unde să înceapă. Cred că majoritatea oamenilor ar citi cărți motivatoare, pozitive, dacă ar ști ce cărți să citească și unde să le găsească.

Dacă aș putea da oamenilor tineri un singur sfat, acela ar fi citiți, citiți, citiți! Prin citit, vi se deschid noi lumi, reale sau imaginare. Citiți pentru informații, citiți de plăcere. Bibliotecile noastre sunt pline de cunoștințe și bucurie, și sunt toate la dispoziție — gata pentru a fi luate.

Abigail Van Buren

Acesta este avantajul de a face parte dintr-un club de lectură sau de tipul „cartea lunii". Cineva care deține cunoștințele și experiența necesare vă va ghida prin avalanșa de informații, selectând cărțile pe care trebuie să le citiți. La rândul dumneavoastră, aveți acces la informații care vă îmbunătățesc viața — pe scurt, informații care vă îmbogățesc.

Sunt zeci de cluburi de carte, alcătuite în funcție de diferitele nevoi. Există cel puțin o duzină de cluburi de genul o carte pe lună și probabil zeci de altele mai mici. Există cluburi de tip cartea de istorie a lunii. Cluburi de religie... de sport... de artă... de biografii... de literatură... despre al doilea Război Mondial... despre gătit... de dezvoltare personală — pe orice subiect — și sunt sigur că măcar unul vă este la îndemână. Marile corporații se alătură modei cluburilor de carte. IBM a pus bazele unui club de carte pe bază de voluntariat, numit North American Sales Center Book Club. „Vrem să fim o organizație care se educă, iar clubul de carte este un pas înainte către acest scop", spune un manager de la IBM.

Poate cel mai faimos club de carte din America — Oprah Winfrey's Book Club — nu este de fapt chiar un club de carte. Este mai mult o emisiune de recomandări de lectură. Dar când Oprah recomandă audienței ei fidele

de 20 de milioane de oameni în lumea întreagă să cumpere o carte, o jumătate de milion de exemplare zboară de pe rafturi în numai câteva zile. Cititoare împătimită de o viață, Oprah este dovada vie a puterii lecturii, iar clubul ei de carte face parte din viziunea sa mai largă, care urmărește ridicarea standardelor pentru emisiunile TV de după-amiază. Ea numește cel mai recent concept de emisiune „Change Your Life TV" („Televiziunea care îți schimbă viața"), iar conceptul de o carte pe lună se potrivește perfect cu filozofia ei de viață, aceea de a reuși prin propriile forțe.

Cărțile sunt opusul televiziunii. Sunt lente, motivatoare, îți stimulează intelectul și-ți activează creativitatea.

David Shenk

Citește și schimbă-ți viața

Abigail Van Buren, cunoscută majorității oamenilor drept „Dear Abby", a început să-și scrie rubrica de sfaturi practice atunci când Oprah Winfrey avea numai doi ani. În vremurile în care mai puțin de un american din zece avea televizor, „Dear Abby" apărea în ziarele din întreaga țară și le spunea deja oamenilor să aleagă mai puțin televizorul și mai mult cititul.

Iată ce sfat le oferea ea tinerilor cititori în ce privește importanța cititului. Iar cuvintele ei sunt extraordinare pentru oamenii de toate vârstele.

> *Dacă le-aș putea da oamenilor tineri un singur sfat, acela ar fi citiți, citiți, citiți! Prin citit, vi se deschid noi lumi, reale sau imaginare. Citiți pentru informații, citiți de plăcere. Bibliotecile noastre sunt pline de cunoștințe și bucurie și sunt toate la dispoziție — gata pentru a fi luate. Persoana care nu citește nu este cu nimic mai bună decât persoana care nu poate citi.*

„Citiți! Citiți! Citiți!" — cuvinte înțelepte, de la o femeie înțeleaptă. Nici nu e de mirare că rubrica ei durează de mai bine de 40 de ani...

11

Explozia lecturii

O cameră fără cărți este ca un trup fără suflet.

Cicero

Ați intrat vreodată într-o librărie Barnes & Noble sau Borders? *Sunt enorme!* Ar cuprinde zece librării de dimensiuni normale și ar rămâne loc și de o sală de gimnastică.

Barnes & Noble și Borders au construit aproape 1 000 de astfel de megalibrării pe cuprinsul Statelor Unite și Canadei și ambele companii sunt încă în plină expansiune. Acești doi giganți în industria lor plănuiesc să-și dubleze spațiul de vânzare în următoarea decadă; Barnes & Noble plănuiește deschiderea a 90 de noi mari librării pe an, iar Borders, a 40.

De unde acest avânt spre extindere? Atât Barnes & Noble, cât și Borders înțeleg că multe cărți echivalează cu mulți bani. Construind magazine-gigant și preluând rețele mai mici, acești doi rivali își dispută o industrie de 30 de miliarde de dolari anual, cu o rată de creștere de 8% pe an.

Potrivit Asociației Americane a Librarilor, vânzarea de carte în Statele Unite a crescut de la 18 miliarde de dolari în 1992... la 27 miliarde în 1997 (pentru 2,1 miliarde de cărți)... și se prevedea că va atinge 35 miliarde de dolari în anul 2002. *Aceasta înseamnă o creștere de 100% în numai zece ani, oameni buni!...* și aceasta înseamnă o industrie importantă — și oportunități importante... indiferent de etalon!

În acest capitol vom analiza mai îndeaproape explozia lecturii... pentru a vedea cine sunt participanții... cum se vând cărțile... cine le cumpără... cum ne modifică tehnologia obiceiurile de lectură... și de ce aceia care nu pot sau nu vor să citească sunt sortiți să rămână în urmă.

Să începem cu câteva statistici care în mod sigur vă vor surprinde.

Vânzări uimitoare prin cluburile de carte

S-ar putea să vă gândiți că dacă superlibrăriile vor domina vânzările de carte, ele vor controla inclusiv reducerile și selecțiile de carte (unele dintre acestea au peste 250 000 de titluri diferite disponibile). Dar nu este cazul. Potrivit Grupului de Studiu asupra Industriei Cărții, marile lanțuri de magazine acoperă numai 25% din vânzarea de carte. Librăriile independente vând 15%. Aceasta înseamnă că numai 40% din cărțile vândute în America de Nord se vând prin librării.

Nu există sfârșit în facerea cărților.

ECLEZIASTUL

O aritmetică elementară ne spune că 60% din cărțile vândute în fiecare an se distribuie în afara librăriilor. Ghiciți care este cel mai important mijloc de distribuție pentru cărțile vândute în afara sistemului de librării? Iată un indiciu: una din șase cărți vândute în Statele Unite este manevrată prin intermediul acestui lanț de distribuție. Renunțați?

Răspunsul este *clubul de carte*!

Cine ar fi ghicit că 20% dintre toate cărțile vândute în afara sistemului de librării s-ar vinde prin cluburile de carte? Eu nu, asta e sigur. Înainte de a deveni un cititor împătimit, credeam că membrii cluburilor de lectură sunt fie tocilari, fie pensionari care au prea mult timp liber. Nimic mai greșit.

Salvat de o „carte a lunii"

Cluburile de carte sunt alcătuite în majoritate din oameni de toate vârstele și mediile sociale, dornici să citească și să se îmbogățească sau aflați în căutarea unor răspunsuri.

Unul dintre cele mai importante servicii pe care le oferă cluburile de lectură este acela de a da „îndrumări de lectură". De fapt, cluburile de lectură au aceeași funcție ca motoarele de căutare pe Internet — ele sortează materialele în plus și selectează ceea ce-i poate ajuta pe cititori să se dezvolte în plan personal... profesional... și spiritual.

Aș vrea să vă împărtășesc câteva povestiri adevărate despre doi prieteni de-ai mei care și-au schimbat viața fundamental datorită lecturilor sub îndrumarea unui club specializat. Prima istorisire este despre un tip pe nume Pat. Pat era tată a trei copii, ambițios, muncitor și care părea să aibă tot ce-i trebuie. Trăia într-o casă mare și scotea bani frumoși muncind 70 de ore pe săptămână, ca director de service la o reprezentanță Nissan. Din afară, părea să aibă de toate. Dar din interior, ezita. Ceva lipsea din viața lui. Nu era fericit, dar nici nu putea spune cu precizie care era sursa nemulțumirii lui.

Noua sursă de putere nu sunt banii în mâinile câtorva, ci informația în mâinile multora.

JOHN NAISBITT

Pat s-a alăturat unei afaceri care avea un club de lectură, unde existau și cărți de dezvoltare personală. Prima carte care i-a fost recomandată a fost *Alegerea** de Og Mandino. Pat a deschis cartea și a început să citească. Două ore mai târziu, stătea cu cartea terminată în brațe, privind fix înainte, în gol.

„Cartea asta este despre mine", s-a gândit el. „Casa aceea e ca un hotel. Viața mea e munca. Nu-mi văd niciodată copiii. Prioritățile mele sunt complet eronate. E o nebunie!"

O singură carte i-a deschis lui Pat ochii asupra realităților din viața lui. Și nu i-a plăcut ce a văzut. La numai câteva luni, Pat a demisionat din slujba pe care o avea de 17 ani pentru a-și urma un vis demult renegat — acela de a

* Apărută la Curtea Veche Publishing, București, 2001. (*N. red.*)

avea propria afacere. A devenit un cititor înfocat al literaturii de dezvoltare personală, trecând prin majoritatea cărților lui Mandino, plus multe altele. Cu cât citea mai multe cărți, cu atât se lumina. Prin urmare, Pat și-a reorganizat prioritățile, astfel încât să-și așeze familia pe primul plan și și-a extins viziunea asupra persoanei care era și care putea să devină. Astăzi, este proprietarul unei afaceri în plin avânt și „întâmpină fiecare zi cu iubire în inimă", pentru a-l parafraza pe mentorul său, Mandino.

Un amărât devenit autor

Cea de-a doua povestire este despre Jim și va ilustra minunata putere a lecturii de a ne transforma, și va face aceasta chiar mai bine decât povestea lui Pat. Dacă l-ați fi cunoscut pe Jim în urmă cu zece ani, astăzi ați fi uimiți de cât de mult a avansat în viață. Ba chiar ați fi uimiți de faptul că Jim este încă în viață.

Vedeți dumneavoastră, acum zece ani, Jim trăia într-un adăpost ieftin pentru săraci, din New York, mânca sandvișuri cu maioneză, fuma două pachete de țigări pe zi și bea o litră de votcă ieftină. Mergea pe străzi cu capul în jos, scrutând trotuarul în căutare de mărunțiș pierdut sau de țigări fumate pe jumătate. Respectul de sine al lui Jim era la limită. Era pe calea autodistrugerii și continua să se critice, spunându-și că merita durerile de cap de la mahmureală... că merita tusea de la țigări, că merita să-i sângereze gingiile din cauza alimentației proaste.

Analfabetul viitorului nu va fi persoana care nu știe să citească. Ci persoana care nu știe cum să învețe.

ALVIN TOFFLER

Acum, am să întrerup povestea pentru a vă spune că Jim pe care îl știu eu nu merita nici unul dintre aceste calificative. Este una dintre cele mai amabile, drăguțe și sincere persoane pe care le cunosc. Și sunt sigur că nu era cu mult diferit nici acum zece ani. Dar când respectul de sine

al unui om este la pământ, el nu vede și partea bună din sine. Tot ce vedea Jim în el însuși era un bețivan fără scăpare. Se ura pentru slăbiciunile lui, așa că se autoflagela, bând cât era ziua de lungă.

Într-o noapte târzie, se uita la un film prost într-un hotel cu cinci dolari pe noapte patul, când a ajuns la fundul sacului. Autodistrugerea era completă. Știa că mai jos de atât nu se putea scufunda. Cu lacrimi curgându-i pe obraji, l-a implorat pe Dumnezeu să-l ajute să iasă din prăpastia autodistrugerii. În acea noapte, Jim și-a început lunga și anevoiasa călătorie cât mai departe de pragul disperării. În ziua următoare s-a dus la o întâlnire a Alcoolicilor Anonimi. În numai o săptămână și-a găsit prima slujbă cu normă întreagă.

În următorii ani, Jim a citit toate cărțile de gândire pozitivă pe care le-a găsit. S-a alăturat unui club de carte specializat în cărți de dezvoltare personală și, în decurs de câțiva ani, a citit cu aviditate cărțile marilor maeștri, precum Dr. Norman Vincent Peale, Dr. Robert Schuller, Napoleon Hill și Dale Carnegie. Jim a început să țină un jurnal, în care își nota cele mai adânci sentimente, gândurile zilnice despre ceea ce citea.

Gutenberg a făcut din toți cititori. Xerox a făcut din toți editori.

Marshall McLuhan

Treptat, a început să se vindece. Prin lecturile și reflecțiile sale zilnice, furia a început să i se topească, disprețul de sine s-a risipit. Au rămas temerile și dubiile. A început să-și recunoască propria valoare. A început să comunice cu alți oameni care se luptau pentru propria lor viață, prin intermediul discursurilor și scrisului.

Cu numai zece ani în urmă, Jim era la fundul prăpastiei. Dar a ieșit din ea pe o scară făcută din cărți. Nu era prima persoană care se salva prin citit. Și nu va fi nici ultima. Viața lui este dovada faptului că lectura sub îndrumare ne poate lumina și ne poate arăta calea spre conștientizare... mulțumire... împlinire... și fericire.

Cine citește și de ce?

Nu este o surpriză pentru nimeni faptul că adulții care au terminat un colegiu sunt cititorii cei mai avizi. Cunoscând aceste date, Barnes & Noble nici nu s-ar gândi să deschidă un magazin într-o zonă în care nu există cel puțin 25 000 de absolvenți de colegiu, pe o rază de 15–25 kilometri în jur.

Pe de altă parte, e mai puțin probabil ca absolvenții de liceu să devină cititori înfocați. De fapt, 37% dintre absolvenții de liceu nu mai citesc nici o carte după absolvire, iar jumătate dintre americani citesc o carte la zece ani, indiferent de nivelul de educație. Segmentul de vârstă care citește cel mai intens este cel cuprins între 45 și 55 de ani, urmat de cel cuprins între 30 și 44 de ani, ceea ce este de înțeles, având în vedere faptul că între 30 și 55 de ani este perioada de maximă dezvoltare și acumulare.

Deci, ce ne spun nouă aceste statistici? Nu pot vorbi în numele dumneavoastră, dar mie ele îmi spun că cititul este mai mult o problemă de alegere decât de noroc. Cu alte cuvinte, există o mare diferență între a *fi capabil să citești* și a *alege să citești*! Adevărul este că statisticile nu sunt de mare folos când iei în calcul fiecare individ în parte.

Doar pentru că o persoană citește în medie o carte la zece ani în America nu înseamnă că dumneavoastră nu puteți citi mai multe cărți, nu-i așa? (Așa cum am arătat mai devreme, dacă ați citi numai 15 minute pe zi, tot ați citi 120 de cărți într-un interval de zece ani.)

Faptul că aveți o diplomă de liceu sau de colegiu nu vă va *face* să citiți mai mult sau mai puțin — numai dumneavoastră vă puteți determina să citiți mai mult sau mai puțin. Ceea ce vă pot spune cu certitudine este că oamenii care vor să se dezvolte, indiferent de educație, vârstă, mediu de proveniență, vor găsi scuze PENTRU A CITI, în loc să-și găsească scuze PENTRU A NU CITI. Puteți alege să fiți excepția și să deveniți un cititor pasionat sau puteți alege să urmați regula și să nu citiți.

Adevărul este că există mii de oameni, aparținând fiecărui segment de vârstă și nivel de educație, care *aleg să citească*. Și există mii de alți oameni aparținând acelorași categorii de vârstă și de nivel de educație care *aleg să nu citească*. La urma urmei, nu categoria demografică vă alege pe dumneavoastră, *dumneavoastră vă alegeți categoria demografică din care faceți parte!*

Așa cum le spun mereu oamenilor care participă la seminariile mele: „Dacă vreți să aveți succes, trebuie să faceți ce fac oamenii care se bucură de succes." Și unul dintre lucrurile pe care le fac oamenii de succes este să citească pentru a se dezvolta.

Înapoi în viitorul cărților

Până în acest moment, am vorbit mai mult despre schimbările din industria cărții, mai ales despre schimbările în ce privește felul în care se publică și se vând cărțile. Dar una dintre constantele acestui proces al schimbărilor a fost formatul cărții însăși. În cea mai mare parte, cărțile arată astăzi cam la fel cum arătau cu secole în urmă, când au fost inventate. Dar acest lucru este pe cale să se schimbe. Pe piață este pe cale să se introducă un nou tip de carte, numit carte electronică — iar în anii care urmează aceasta ar putea modifica radical felul în care cumpărăm și citim cărțile.

Pentru a înțelege mai bine viitorul cărților, să vorbim deocamdată despre cum au apărut cărțile. Cărțile așa cum le știm noi astăzi — adică file legate, tipărite pe ambele fețe — au apărut la câteva secole după inventarea scrisului. Majoritatea documentelor vechi sunt scrise pe pergamente uriașe, făcute din piele de animal, sau pe papirus.

Cărțile au apărut o dată cu primii creștini care voiau să studieze Sfânta Scriptură, dar care nu puteau să-și practice religia în mod deschis, de teama persecuției. Ei nu puteau să-și asume riscul de a avea asupra lor pergamente uriașe, prin urmare, au căutat metode de a purta cu ei

scrisori și învățături din *Noul Testament*. Vreun suflet inventiv o fi venit cu ideea de a tăia pergamentele mari în bucăți mai mici, sau pagini, și de a le împături apoi pe fiecare de două ori în două. Tăind apoi marginea, pagina îndoită devenea o cărțulie cu opt pagini, față-verso. Acestea puteau fi ușor ascunse sub haine.

Avansați din acest punct cu vreo 2 000 de ani și ajungem la ecranul monitorului. Comparați tehnologia sofisticată a computerului cu primele cărțulii. Un ecran plat înlocuiește astăzi papirusul. Imaginile electronice înlocuiesc scrisorile copiate de mână. Iar derularea înlocuiește datul paginilor cărții.

CE? Ați spus derulare? Credeam că a fost eliminată acum câteva secole, o dată cu apariția cărților cu pagini! Ce ironie — după 20 de secole de progres, revenim la vechea metodă bizară, pe care credeam că am eliminat-o definitiv — accesăm textele de pe calculator printr-o derulare!

Cartea electronică

Cea mai nouă apariție în tehnologia cititului este cartea electronică — sau *e-book*, pe scurt. Cartea electronică este un hibrid între cartea tradițională și computer, iar modelele disponibile în prezent, pe bază de baterie, cântăresc câteva sute de grame și arată ca niște laptopuri micuțe, mai puțin tastatura. Prețurile variază de la 300 la 2 000 de dolari, pentru obiect în sine, iar clienții vor plăti și costul adițional al conținutului.

Pentru a cumpăra conținutul, cum ar fi o carte sau o revistă, conectezi această *e-book* la un calculator legat la Internet, accesezi o librărie virtuală, care îți descarcă conținutul solicitat pe calculator, contra unei taxe. După ce ai plătit conținutul, acesta îți aparține. În arhiva vânzătorului va rămâne înregistrată cumpărarea, pentru cazul în care ai vrea să mai descarci conținutul pe viitor.

America Online a făcut 35 de milioane de înscrieri în mai puțin de șase ani — adică mai multe înscrieri decât abonamentele pentru Newsweek, Time *și* US News & World Report *la un loc!*

Pe termen lung, problema nu o reprezintă formatul cărții. Problema este *cât de mult* vor citi oamenii și *ce* anume aleg să citească. Datorită dezvoltării dinamice a Internetului, putem trage concluzia că o bună parte din lectura noastră se va efectua pe monitor.

De exemplu, în timpul cât vă ia să citiți acest paragraf, pe Internet se trimit circa 1 milion de mesaje — și numărul este în creștere. America Online a făcut 35 de milioane de înscrieri în mai puțin de șase ani — adică mai multe înscrieri decât abonamentele pentru *Newsweek, Time* și *US News & World Report* la un loc! Nu e nici o îndoială că lectura electronică este noua tendință. E o realitate. Dar așa cum spuneam, problema nu este mijlocul folosit pentru vehicularea cuvântului scris. Problema este dacă alegeți să faceți parte dintre cei care citesc sau dintre cei care nu citesc.

Urcați în autobuzul celor care citesc

Când vorbesc despre faptul că a citi sau a nu citi este o chestiune de alegere, îmi amintesc de un manager al unei echipe de baseball, care se simțea din ce în ce mai frustrat din cauza pasei proaste prelungite a echipei sale. Performanța celor mai buni jucători la bătaie era în cădere, majoritatea jucătorilor din teren făceau greșeli importante, toți se certau între ei și fiecare îi arăta cu degetul pe ceilalți.

Managerul se săturase. Era momentul ca jucătorii să revină la muncă și să se pregătească mai serios. A decis să le ofere șansa de a alege. Puteau să meargă pe teren mai devreme și să se antreneze mai mult sau puteau să stea la hotel până la ora meciului. Iată cum le-a dat el jucătorilor această veste:

Mâine vor pleca de la hotel la stadion două autobuze. Autobuzul de ora două este pentru cei care au nevoie de ceva antrenament în plus. Autobuzul gol va pleca la ora cinci.

Jucătorii au înțeles ideea. Toți au ajuns la timp pentru autobuzul de ora două.

Această povestioară haioasă subliniază, de fapt, un lucru important. Dacă vrem rezultate mai bune, trebuie să alegem să „ne urcăm în autobuz", ca să ne putem antrena în lucruri care ne ajută. De asemenea, putem alege să NU exersăm, dar această alegere va atrage consecințe severe, care pot duce la eșecuri. De aceea le spun mereu oamenilor: „Dacă vreți ca lucrurile să meargă mai bine, DUMNEAVOASTRĂ trebuie să faceți lucrurile mai bine. Dacă vreți ca lucrurile să se schimbe, DUMNEAVOASTRĂ trebuie să vă schimbați."

Pentru jucătorii de baseball, primul pas către a face lucrurile mai bine este să se urce în autobuzul celor care vor să se antreneze. Pentru noi, ceilalți, primul pas către a face lucrurile mai bine este să „ne urcăm în autobuzul celor care citesc".

Pasagerii „autobuzului celor care citesc" sunt pe drumul spre abundență, împlinire, fericire, pe scurt, spre tot ceea ce-și doresc de la viață. Pe de altă parte, cei care nu citesc, vor rămâne în urmă, în stația de autobuz, furioși și nelămuriți, întrebându-se de ce au rămas blocați.

Eu am ales cu ani în urmă să urc în autobuzul celor care citesc.

Și alături de mine sunt mulți alții.

Dar mi-aș dori să nu fie atât de multe locuri goale.

12

Galeria marilor cărți de dezvoltare personală, cu cea mai mare influență de-a lungul vremii

Există un singur colț din univers pe care știi sigur că-l poți face mai bun — și acela ești tu însuți.

ALDOUS HUXLEY

Ați văzut filmul de succes *You've Got Mail* (Mesaj pentru tine), cu Tom Hanks și Meg Ryan în rolurile principale? Este o poveste drăguță, care surprinde tensiunea dintre lanțurile de librării gigantice, de tipul Barnes & Noble, și micuții librari independenți.

Personajul feminin principal, interpretat de Meg Ryan, are o mică librărie cu cărți pentru copii, în vreme ce familia lui Tom Hanks are un supermagazin, situat în apropiere, care o împinge pe Ryan la faliment. Pentru Hanks, cărțile reprezintă o afacere. Pentru Ryan, cărțile reprezintă un mod de viață. La un moment dat, Ryan spune că adoră ceea ce face, iar Hanks o întreabă ce e atât de special în a le vinde cărți copiilor.

Îmi place ceea ce fac pentru că aceste cărți le spun copiilor cine sunt cu mult înainte ca ei să devină acel cineva, răspunde ea cu sinceritate.

Nu vi se pare o replică minunată? Cred că rezumă foarte bine puterea lecturii de a ne modela viețile tinere. De fapt, rezumă puterea lecturii de a ne modela viețile la orice vârstă. După cum văd eu lucrurile, comentariul lui Meg Ryan se aplică în aceeași măsură cărților de dezvoltare personală, ca și cărților pentru copii. Cărțile de dezvoltare personală ne spun cine suntem înainte de a deveni acel cineva. Ne dau speranță. Ne înflăcărează imaginația. Ne inspiră să acționăm. Ne fac să ne extindem. Ele sădesc sămânța care crește și înflorește sub forma visurilor noastre. Ne provoacă să trăim la capacitatea maximă a potențialului nostru. Pe scurt, dezvoltă în noi puterea de a ne schimba, ...de a deveni mai buni, ...de a ne îmbogăți.

Cărțile de dezvoltare personală sunt în fruntea listelor de vânzări

Cărțile de dezvoltare personală sunt cunoscute sub mai multe nume — cărți motivaționale... cărți inspiratoare... cărți de psihologie aplicată, cărți de gândire pozitivă, cărți despre succes, în sfârșit, înțelegeți ce vreau să spun. Eu prefer să folosesc termenul de cărți de dezvoltare personală deoarece scopul lor este acela de a ajuta oamenii să se îmbogățească, în sensul cel mai larg al cuvântului — să aibă relații mai fructuoase... mai mulți bani... să fie mai fericiți... să se simtă mai împliniți... să își găsească scopurile și așa mai departe.

Indiferent ce motiv ai avut pentru a nu deveni cineva, există cineva care a avut aceeași problemă și a depășit-o.

BARBARA REYNOLDS

Acum 50 de ani nu existau pe piață decât câteva cărți de dezvoltare personală. Dar astăzi industria dezvoltării personale a explodat într-o afacere de jumătate de miliard de dolari pe an. Majoritatea oamenilor nu se mai mulțumesc cu puțin în ziua de azi. Ei înțeleg că „a căuta fericirea" înseamnă să încerci să-ți realizezi pe deplin potențialul și milioane de nord-americani caută să-și îmbogățească viața prin intermediul lecturii.

Un articol din 1999 din *USA Today* dădea o listă a celor mai bine vândute cărți din ultimii cinci ani. Ghiciți câte

dintre primele zece erau cărți de dezvoltare personală? Una? Două? CE ZICEȚI DE NOUĂ?

Exact acesta este adevărul — nouă dintre cel mai bine vândute zece cărți pe o perioadă de cinci ani erau cărți de dezvoltare personală, dintre care pe primul loc se afla *Bărbații sunt de pe Marte, femeile de pe Venus*, urmată de *Don't Sweat Over Small Stuff* (Nu te agita pentru lucruri mărunte), pe locul doi, și *Supă de pui pentru suflet* pe locul trei. Singura carte de ficțiune care a reușit să intre în topul primelor zece a fost cartea lui John Grisham, *Camera*, pe locul zece. Mai mult, o treime din primele 100 de cel mai bine vândute cărți erau cele de dezvoltare personală. Dintre serii, *Supă de pui pentru suflet* se afla pe locul întâi, cu șase titluri diferite în primele 100. Americanii au cheltuit 538 de milioane de dolari pe cărți de dezvoltare personală în 1997, potrivit Simba, o companie de cercetare din Connecticut, iar consumatorii cheltuiesc în fiecare an mai mulți bani pe cărți decât pe CD-uri, cotidiene sau reviste.

Oameni faimoși care au trecut de la lectură la bani

Eu sunt unul dintre susținătorii cărților de dezvoltare personală, pentru că știu din experiență proprie cum pot schimba acestea viața oamenilor. „Eu sunt un produs al produsului", cum se spune. O carte de dezvoltare personală m-a inspirat să-mi schimb viața cu 180 de grade — și cărțile continuă să-mi îmbogățească viața zi după zi.

Dar nu sunt singura persoană a cărei viață s-a schimbat radical în urma citirii cărților de dezvoltare personală, fiți siguri de asta! Zeci de oameni de succes au o anume carte de dezvoltare personală care a reprezentat pentru ei punctul de cotitură în viață, printre care și aceste nume celebre:

- **Lou Holtz**, unul dintre cei mai titrați antrenori de fotbal american la nivel de colegiu, consideră că *Puterea magică a gândului* a marcat punctul de cotitură al carierei sale.
- **W. Clement Stone**, om de afaceri multimilionar și autor de *best-seller*-uri, spune că *De la idee la bani*, cartea lui Napoleon Hill, „mi-a schimbat cursul vieții". Cartea lui Hill l-a inspirat pe Stone să își formeze un obicei de viață din a-i ajuta pe ceilalți prin oferirea de cărți de dezvoltare personală, un obicei pe care îl urmează cu religiozitate de 50 de ani.
- **Donna Reed**, deținătoarea unui premiu al Academiei Americane de Film și vedetă de televiziune de la o vârstă fragedă, era o fetiță timidă și nesigură la începerea liceului, când a descoperit cartea *Secretele succesului*. După ce a încheiat lectura cărții, a obținut un rol principal într-o piesă montată la școală, punând bazele unei cariere de 40 de ani în film și televiziune.
- **J.W. Marriott**, președintele Marriott Hotels, a fost atât de puternic impresionat de mesajul cărții *Cel mai vestit vânzător din lume*, încât oferă câte un exemplar din aceasta fiecărui director de marketing al său.
- **Les Brown** era etichetat drept „handicapat mental" în școala gimnazială și era pe punctul de a renunța la studii, când a ascultat din întâmplare o înregistrare cu *The Strangest Secret* (Cel mai ciudat secret) al lui Earl Nightingale. Mesajul l-a inspirat pe Brown să muncească mai mult și să gândească mai pozitiv, iar astăzi este unul dintre cei mai solicitați oratori motivaționali din țară.
- **Phyllis Diller**, faimoasa actriță de comedie, era doar o soție casnică frustrată și nesigură când a citit *The Magic of Believing* (Puterea magică a credinței). Cartea i-a dat încredere să-și încerce norocul în lumea di-

vertismentului, devenind apoi una dintre cele mai cunoscute actrițe de comedie din țară.

- **Archie Moore**, fost campion de box la categoria semiușoară, care a învins prin *knock-out* un număr record de 141 de adversari în 228 de meciuri, nu era un cititor prea înfocat înainte de a fi distribuit în varianta ecranizată a *Aventurilor lui Huckleberry Finn*. Moore a citit cartea pentru a se pregăti pentru rol și din acel moment a devenit pasionat de lectură, susținând că: „acum, după ce am descoperit cărțile, simt că trăiesc cu adevărat".
- **Dave Thomas**, fondatorul lanțului de restaurante Wendy's, renunțase la școală și avea o imagine de sine deplorabilă când a citit întâmplător *Forța gândirii pozitive*. Astăzi, el conduce un imperiu fast-food, cu mii de restaurante în întreaga lume.
- **Oprah Winfrey**, moderator de televiziune, actriță și producătoare, consideră că succesul ei se datorează cărților: „Nu pot să-mi imaginez că aș fi devenit persoana care sunt acum fără cărți. Cum altfel aș fi știut că mai există și o altă lume dincolo de lumea mea mică, izolată, a sentimentului de abandon? Cărțile au devenit sinonime cu libertatea. Ele mi-au arătat că pot deschide uși și că pot intra prin ele."

Acestea sunt doar câteva dintre miile de povestiri ale bărbaților și femeilor care au fost motivați, de o carte, să caute niveluri mai înalte de împlinire, dovedind că Roy L. Smith a pus punctul pe i, remarcând că „De obicei, la baza succesului oricărui om mare se află o carte bună."

Ce înseamnă să fii clasic

Mișcarea de dezvoltare personală a prins avânt de-a lungul ultimului deceniu și mai bine, iar astăzi avem la dispoziție zeci de cărți de primă mână care pot ajuta oamenii să se îmbogățească prin lectură. Dar trebuie să recu-

noaștem faptul că numai câteva merită să fie numite clasice. La fel cum au existat mii de bărbați talentați care au jucat baseball în liga profesionistă, dar numai cei mai buni dintre cei buni au intrat în analele ligii profesioniste de baseball. Cartea de onoare le este rezervată legendelor — Babe Ruth... Mickey Mantle... Hank Aaron. Jucătorii din această categorie și-au câștigat acest drept jucând în mod constant la o valoare mult peste medie. Au inovat, au redefinit jocul. Și prin jocul lor excepțional, au stabilit noi standarde pentru jucătorii care le-au urmat.

Același lucru se poate spune și despre câteva dintre cărțile de dezvoltare personală. Au deschis drumuri noi. Au redefinit felul în care gândim despre noi înșine și despre lume. Și au inspirat generații întregi de cititori să aspire la niveluri mai înalte de reușită. Acestea sunt cărțile clasice — cărțile de dezvoltare personală care au trecut testul timpului... care au inspirat milioane de oameni din întreaga lume să-și schimbe viețile în bine.

Programul de lectură al unui om ar trebui plănuit la fel de atent ca și dieta zilnică, pentru că și aceasta constituie o hrană fără de care nu poate crește mental.

ANDREW CARNEGIE

Toate scrierile din cartea de onoare a cărților de dezvoltare personală sunt încă pe piață, deși cinci dintre ele au fost publicate pentru prima dată cu mai mult de un secol în urmă. Toate, cu excepția a două dintre ele, sunt scrise de americani, lucru explicabil, de altfel, date fiind spiritul tineresc și atitudinea pozitivă ce caracterizează această țară. Toate au fost vândute în peste 1 milion de exemplare și au fost traduse în zeci de limbi (câteva titluri au fost traduse în peste 50 de limbi). Aproape toate aceste cărți continuă să se vândă în peste 100 000 de exemplare pe an, în fiecare an.

În cele ce urmează, vă prezint cartea de onoare întocmită de mine a celor mai importante cărți de dezvoltare personală. Am ales să vi le prezint în ordinea apari-

ției, pentru a înțelege mai bine rolul pe care l-a jucat fiecare în istoria mișcării de dezvoltare personală.

Cartea de onoare a scrierilor de dezvoltare personală

1. *Pilgrim's Progress* (*Întâmplările pelerinului în călătoria sa*) de John Bunyan (1670)

John Bunyan, un preot entuziast și critic deschis la adresa Bisericii Angliei, a scris *Pilgrim's Progress* în timpul uneia dintre lungile sale perioade de ședere în închisoare. Precursor al romanului englez, alegoria lui Bunyan, extrem de antrenantă, poate fi considerată prima carte de dezvoltare personală, în afara *Bibliei*. Povestea lui Bunyan relatează aventurile unui tânăr erou, Christian, aflat pe drumul spre salvare. Christian întâlnește multe obstacole în cale, printre care Dealul Dificultății... Valea Umilinței... și Gigantul Disperării din Castelul Îndoielii. *Pilgrim's Progress* îi învață pe cititori multe dintre principiile-cheie necesare succesului și dezvoltării personale, cum ar fi perseverența, disciplina, integritatea, concentrarea, credința și devotamentul. *Pilgrim's Progress* a modelat valorile a numeroși lideri importanți, printre care Benjamin Franklin și Abraham Lincoln.

2. *Autobiografia* lui Benjamin Franklin (1793)

Franklin a întruchipat una dintre primele povești despre succes ale Americii — un băiat sărman, cu prea puțină educație instituționalizată, care a devenit un om de succes „prin forțe proprii", datorită muncii sale asidue, ajungând să aibă propria afacere. Franklin a fost un promotor neobosit al autodepășirii, iar una dintre primele sale lucrări publicate, *Poor Richard's Almanack*, oferea povești motivaționale, proverbe inteligente și sfaturi de bun-simț despre cum să evoluezi în viață. Deși Franklin nu a făcut decât doi ani de școală, a devenit unul dintre cei mai culți oameni ai vremii sale, citind literatură clasică, știință, politică și filozofie. A înființat prima bibliotecă din țară ce dădea cărți cu împrumut pentru a le oferi oamenilor săraci o metodă ieftină de a se educa și evolua, la fel cum făcuse și el. Autobiografia lui este încă la fel de ușor de citit și la fel de plăcută cum era și acum mai bine de 200 de ani, când a fost scrisă; ea ne oferă detalii minunate despre povestea unuia dintre cei mai rafinați și inovatori gânditori.

3. Eseurile lui Ralph Waldo Emerson și Henry David Thoreau (anii 1840)

Eseul lui Emerson, *Încrederea în sine*, și eseul lui Thoreau, *Walden*, sunt lecturi obligatorii în fiecare liceu din America — și nu fără motiv. Emerson și Thoreau sunt întruchiparea perfectă a spiritului american al individualismului și încrederii în sine. Eseurile lor sunt pline de optimism, cerându-le cititorilor să aibă încredere în intuiția lor... să-și modeleze destinul... să-și urmeze visurile... să-și realizeze potențialul... să-și descopere menirea în viață. Scrierile lor percutante, originale promovează concepte care reprezintă structura de bază a mișcării de dezvoltare personală, cum ar fi gândirea pozitivă... ideea că poți face orice... mersul împotriva curentului... dreptul de a fi tu însuți... și punerea gândului în aplicare. Pe scurt, scrierile lui Emerson și ale lui Thoreau ne-au modelat caracterul național și au definit ce înseamnă să fii american.

4. Poveștile lui Horatio Alger (1860–1899)

Horatio Alger a scris peste 100 de cărți, dintre care unele se găsesc încă pe piață, pentru copii și adulți în formare; acestea sunt povești în care eroii ajung de la sărăcie la prosperitate cu ajutorul disciplinei, integrității, faptelor bune și muncii asidue. Astăzi, termenul de „poveste *a la* Horatio Alger" face parte din vocabularul nostru, folosit adesea pentru a descrie o poveste ca-n viață, de trecere de la sărăcie la bogăție, despre cineva care învinge o soartă extrem de potrivnică pentru a ajunge la succes. Se esti-

mează că titlurile lui Alger, inclusiv seriile *Dick răpciugosul* și *Tom zdrențărosul* s-au vândut în peste 20 de milioane de exemplare în timpul vieții lui, făcând ca milioane de copii defavorizați să aspire la stele.

5. *Hectare de diamante* de Russell Conwell* (pe la 1890)

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Russell Conwell, preot și fondator al Universității Temple, a călătorit prin țară pentru a strânge fonduri pentru universitate și diverse alte cauze, ținând un discurs public care se numea *Hectare de diamante*; aceasta era povestea unui tânăr ambițios din Persia care își vinde ferma și călătorește pe continent în căutare de diamante. Omul caută în zadar, ani de-a rândul, fără nici un rezultat. Bolnav, falit și deziluzionat, se înecă. Între timp, noul proprietar al fermei descoperă din întâmplare că pământul fermei sale cuprinde „hectare de diamante"! Povestea ne arată că fiecare bărbat și fiecare femeie poate obține bogăția dacă știe să caute oportunitățile chiar în propria curte. Calea către bogăție stă în a afla de ce anume au nevoie oamenii din jurul nostru și în a le oferi acele lucruri. Reverendul Conwell și-a citit discursul de mai bine de 6 000 de ori în fața unor săli pline în decursul vieții. Apoi, povestea a fost tipărită și înregistrată și astfel a ajuns la milioane de oameni din întreaga lume de-a lungul ultimului secol.

6. *După cum gândește omul* de James Allen (1910)

James Allen era, la vârsta de 38 de ani, un director oarecare într-o fabrică, când a decis să se pensioneze pentru a descoperi secretul fericirii, pe care l-a arătat apoi și altora prin scrierile sale. Allen a scris 19 cărți în ultimii nouă ani ai vieții sale, dintre care cea mai faimoasă este *După cum gândește omul*, care își împrumută titlul de la pilda regelui Solomon, care spune că „după cum gândește omul

* Scriere apărută în volumul *Clasici ai literaturii motivaționale*, Curtea Veche Publishing, București, 2003. (*N. red.*).

în inima lui, așa este". Allen este considerat „bunicul" literaturii motivaționale moderne, iar ipoteza sa potrivit căreia „înainte de a-ți schimba viața trebuie să-ți schimbi gândurile" rămâne una dintre temele principale ale mișcării de dezvoltare personală.

7. *Secretele succesului* de Dale Carnegie (1937)

Înainte de a-și aduna scrierile în unul dintre cele mai mari succese ale literaturii de dezvoltare personală din istorie, Dale Carnegie a predat vreme de 25 de ani cursuri despre cum să vorbești în public și despre arta de a te înțelege bine cu ceilalți. Până în acest moment, cartea s-a vândut în aproape 20 de milioane de exemplare în întreaga lume și a fost tradusă în toate limbile importante de pe glob. Carnegie scrie într-un stil neconvențional, aproape oral și ne oferă sfaturi de bun-simț, valabile în orice epocă, despre cum să câștigi oamenii de partea ta, inclusiv capitole despre cum să-i faci cuiva o primă impresie bună, cum să întreții o conversație plăcută fără efort, cum să critici fără a fi detestat pentru aceasta și cum să încurajezi oamenii pe drumul lor spre succes. *Secretele succesului* face parte din categoria excelenței.

8. *De la idee la bani* de Napoleon Hill (1937)

Napoleon Hill a intervievat peste 500 dintre cei mai de succes oameni de afaceri din țară în încercarea sa de a găsi o formulă a succesului pe care să o poată aplica oricine. El a distilat înțelepciunea legendelor Erei Industriale — printre care Ford, Carnegie, Rockefeller, Edison, Wrigley, Firestone și Woolworth, ca să numim numai câțiva — în principii esențiale pentru crearea averii. Cartea a avut un succes imediat la vremea primei sale apariții, în plină epocă a Marii Depresii și s-a vândut în 20 de milioane de exemplare de-a lungul anilor. La peste 60 de ani de la publicarea sa, *De la idee la bani* este încă cea mai importantă și cea mai completă carte scrisă vreodată despre secretele obținerii independenței financiare. Pentru oamenii care își

doresc în mod serios să aducă mai multă bunăstare în viețile lor și ale familiilor lor, această carte de dezvoltare personală este o lectură obligatorie.

9. *Forța gândirii pozitive* de Dr. Norman Vincent Peale (1952)

Cartea doctorului Norman Vincent Peale este probabil cea mai faimoasă carte de dezvoltare personală din istorie, iar expresia „forța gândirii pozitive" a devenit o expresie uzuală și o chemare la unire a tuturor optimiștilor din întreaga lume. Cartea oferă sfaturi practice pentru oamenii simpli, încercând să-i ajute să facă față problemelor și să meargă mai departe, pentru a duce o viață fericită, meritorie și plină de satisfacții. Un amestec de înțelepciune populară, știință, psihologie și învățături biblice, *Forța gândirii pozitive* oferă sfaturi practice despre cum să rezolvi cu succes problemele de zi cu zi — cum să scapi de boala îngrijorării... să-i faci pe oameni să te placă... să te relaxezi... să ai rezerve de energie... să-ți clădești propria fericire. Dr. Peale ținea săptămânal câteva discursuri prin țară, ținea trei predici în fiecare duminică la Marble Collegiate Church din New York, și asta până la peste 90 de ani, dovedind fără putință de tăgadă adevărul filozofiei sale de viață, o filozofie simplă și totuși atât de profundă.

10. *The Strangest Secret* (*Cel mai ciudat secret*) de Earl Nightingale (1956)

Scrisă inițial sub forma unui eseu, înregistrarea lui Earl Nightingale la *Strangest Secret* a devenit prima înregistrare non-muzicală din istorie, care s-a vândut în peste 1 milion de exemplare. Nightingale a avut o carieră înfloritoare ca orator și crainic la radio și televiziune, care a durat vreo 40 de ani, și a fost gazda a peste 7 000 de ediții ale popularei sale emisiuni de radio *Our Changing World* (Lumea noastră schimbătoare), în care citea povestiri motivaționale și poezii, pe un fundal de muzică clasică. Totuși, piesa de rezistență a lui Nightingale a rămas *The Strangest Secret*,

iar mesajul-cheie al acesteia — „ești suma tuturor lucrurilor la care te gândești de-a lungul unei zile" — a devenit una dintre temele majore ale aproape oricărei cărți de dezvoltare personală scrise în decursul ultimilor 50 de ani, un tribut în timp adus eseului devenit clasic al lui Nightingale.

11. *Puterea magică a gândului* de Dr. David J. Schwartz (1959)

Cartea doctorului David J. Schwartz transmite mesajul că succesul unei persoane este direct proporțional cu măsura în care gândește. Folosind cuvintele lui Schwartz, „caz după caz, ni se dovedește că mărimea contului din bancă, mărimea contului de fericire, mărimea contului de satifacție generală în viață depinde de ponderea gândirii". *Puterea magică a gândului* este, probabil, cartea de dezvoltare personală cel mai ușor de citit care s-a scris vreodată. Limbajul este simplu, familiar, informațiile sunt la obiect, anecdotele și exemplele sunt presărate în fiecare pagină, făcând lectura mai ușoară și mai plăcută.

12. *Psiho-cibernetica** de Maxwell Maltz (1960)

Nu vă lăsați speriați de titlul cu tentă academică — *Psiho-cibernetica* este orice, numai un manual de facultate nu! Dr. Maltz a fost un chirurg plastician care a devenit interesat de felul în care imaginea de sine a unora dintre pacienții săi s-a îmbunătățit după anumite operații estetice, în vreme ce alții continuau să se simtă inferiori sau chiar „urâți", în ciuda faptului că imaginea lor fizică se îmbunătățise. Dr. Maltz a bănuit că și imaginea de sine a fiecăruia are o „față" și că dacă modificăm fața imaginii de sine, ne putem modifica întreaga personalitate și comportamentul. Imaginea de sine impune limitele a ceea ce crede fiecare despre sine că poate realiza, prin urmare, dacă ne modificăm imaginea de sine, ne putem extinde „ariile de posibilități". *Psiho-cibernetica* ne oferă numeroase tehnici

* Apărută la Curtea Veche Publishing, București, 1999. (*N. red.*)

care ne ajută să ne îmbunătățim imaginea de sine, în capitole despre cum să ajungem la fericire... cum să îndepărtăm cicatricele emoționale... și cum să transformăm crizele în oportunități creative.

13. *Cel mai vestit vânzător din lume* de Og Mandino (1968)

Mandino reușește în chip magistral să reconfere vechii profesii de vânzător demnitate și respect, lucruri înlocuite de răutate și neînțelegere în ochii multora. Parabola extinsă a lui Mandino pare simplă și la obiect, dar povestea se dovedește în mod subtil profundă, întrucât autorul folosește mai multe răsturnări de situație pentru a-i arăta cititorului cele zece principii care îl vor ajuta să aibă succes în vânzări și în viață. Cartea vă va aduce suprize... bună dispoziție... inspirație... lecții... și încântare. Este suficient de scurtă pentru a fi citită într-o oră sau două, dar mesajul cărții vă va însoți o viață întreagă. *Cel mai vestit vânzător din lume* este dovada faptului că marile gânduri vin în ambalaje subțiri.

O lume mai bună

Sunt sigur că le-am omis pe unele dintre cărțile importante care au avut un impact major asupra vieții oamenilor și îmi cer scuze dacă am trecut cu vederea vreuna dintre favoritele dumneavoastră. Dar cred că această listă însumează vedetele cărților de dezvoltare personală. Probabil că însumate, au intrat în viața a aproximativ 100 de milioane de cititori, iar indirect, în viața a mult mai multor milioane. Și am ajuns să cred că lumea este „mai drăguță, mai amabilă" deoarece oamenii au citit aceste cărți.

Dacă nu ați citit nici una dintre cărțile de pe această listă, vă sugerez să alegeți o carte și să vă hotărâți să o citiți. Așa cum am mai spus, cunoștințele din aceste cărți au îmbunătățit viețile a milioane de oameni din întreaga lume — și poate face același lucru și cu viața dumneavoastră. Informația din ele nu are vârstă. Tehnicile conținute au fost dovedite. Principiile sunt solide. Pentru a vă îmbogăți viața, nu trebuie decât să investiți câteva ore și ceva bănuți pentru a cumpăra și a citi una sau toate aceste cărți. Nu există timp mai bun decât prezentul pentru a începe să vă formați propria carte de onoare a literaturii motivaționale.

Și iată un stimulent — toată această înțelepciune, cercetare și experiență este la dispoziția dumneavoastră în SUA cu echivalentul a mai puțin de zece dolari pe carte! În opinia mea, o investiție de zece dolari într-o carte care vă poate ajuta să vă îmbogățiți este cea mai sigură valoare din lume. Gândiți-vă numai, milioane de vieți transformate pentru numai zece dolari de persoană, *când costă 10 000 de dolari pe an să trimiți un copil la o universitate cu pretenții*. E mai mult decât un chilipir, e pomană curată!

De la lectură la bani

Ross Perot, miliardarul irascibil, care a candidat la președinția Statelor Unite în 1992, era celebru pentru zicalele sale amuzante. Una dintre favoritele mele era: „Doar pentru că te expui în garaj nu înseamnă că ești mașină". Aceasta era felul lui Perot de a spune că există o mare diferență între a *pretinde* că faci ceva și a *face*. Unele lucruri pur și simplu nu pot fi mimate.

Ei bine, același lucru este valabil și pentru cumpărarea cărților de dezvoltare personală. Dacă cumpărați o carte de dezvoltare personală, nu înseamnă că deveniți cititor. Se vând milioane de cărți extraordinare în fiecare an, dar, din nefericire, statisticile ne arată că jumătate din cărțile cumpărate în această țară nu sunt citite niciodată. Ce pierdere de bani! Ce pierdere de hârtie! Ce pierdere de oportunități minunate!

Oameni buni, nu fiți dintre cei 50% care cumpără cărți și nu le citesc niciodată. Puteți începe să vă îmbogățiți

În opinia mea, o investiție de zece dolari într-o carte care vă poate ajuta să vă îmbogățiți este cea mai sigură valoare din lume.

BURKE HEDGES

chiar azi dacă începeți să citiți cărțile care vă ajută să vă dezvoltați.

Pentru a-l parafraza pe Ross Perot, nu încercați să vă etalați biblioteca. Nu vă va ajuta să deveniți un cititor, la fel, cum stând în garaj, nu deveniți mașină. Dacă doar vă cumpărați un echipament pentru exerciții sportive, nu vi se vor dezvolta mușchii. Singura cale de a avea mușchi mai mari este să folosiți echipamentul. În același fel, singura cale de a vă bucura de avantajele lecturii este să cumpărați o carte — și apoi să o citiți!

Vreți să vă îmbogățiți? Formidabil! Și eu! Iată cum: scoateți o carte din raft! Faceți-vă ceva timp liber. Și *citiți!*

Concluzie

Lectură sau regrete — alegerea vă aparține

Cărțile ne dau aripi

slogan pentru Centrul de Carte de la Biblioteca Congresului

Prima mea slujbă cu normă întreagă, după cum spuneam în primul capitol, a fost aceea de constructor de bărci. Lucram într-o clădire metalică, fără aer condiționat. În timpul verilor, soarele torid din Florida bătea peste acoperișul de tablă, iar înăuntru temperaturile erau ca în cuptor.

Îmi petreceam cea mai mare parte a timpului îngenuncheat în cala unei bărci, cu un polizor electric în mână, lustruind la perfecție fibra de sticlă. Când ajungeam acasă, primul lucru pe care îl făceam era să intru la duș ca să-mi curăț urmele de fibră de sticlă de pe piele cu o perie aspră.

Lucram cot la cot cu un tip pe nume Bob și am devenit prieteni destul de buni în cei doi ani pe care i-am petrecut alături. Apoi, într-o bună zi, s-a întâmplat ca eu să citesc *Cel mai vestit vânzător din lume* și în mai puțin de o lună am demisionat și mi-am luat slujba de agent de vânzări.

Șapte ani mai târziu, într-o după-amiază de vară, m-am oprit pe la fabrica de bărci, să văd cum mai mergeau lucrurile. Nu se schimbaseră prea multe. Soarele încă se abătea asupra cuptorului de metal, care adăpostea muncitorii. Bob stătea încă într-o barcă pe jumătate terminată, cu un polizor electric în mână.

Ne-am amintit de zilele când lucram împreună și am făcut conversație, în timp ce eu îmi slăbeam nodul crava-

tei. La un moment dat, i-am spus în treacăt lui Bob că scrisesem o carte. M-a privit șocat.

„Tu ai scris o carte? Tu? Cred că glumești!", a strigat el, ca să acopere zgomotul uneltelor.

„Nu, vorbesc serios! De fapt, cred că am una chiar în mașină", am spus, pregătindu-mă să ies. „Stai aici — îți aduc o carte."

„HEI!", a strigat el după mine. „DACĂ VREI SĂ-MI ADUCI CEVA, NU-MI ADUCE O CARTE, ADU-MI O BERE!"

Și toți cei din jur au început să râdă.

Alegerea

Pe drumul spre casă m-am gândit îndelung la această întâmplare. Și unul dintre lucrurile pe care nu mi le puteam scoate din minte era puterea de a alege. Vedeți dumneavoastră, în urmă cu șapte ani, Bob și cu mine ne aflam în același punct. Munceam din greu, ne distram bine. Dar într-o după-amiază, în loc să mă întâlnesc cu băieții să luăm două beri, eu am pus mâna pe o carte — ceva ce nu făceam prea des în acele zile.

Pe de altă parte, Bob a luat o bere — *ca întotdeauna*.

După șapte ani, eu citisem zeci de cărți excelente de dezvoltare personală, scrisesem cinci, fondasem și condusesem câteva afaceri de succes.

suntem numai pe jumătate conștienți din cât ar trebui să fim.

WILLIAM JAMES

Bob, pe de altă parte, încă lucra ziua întreagă sub soarele torid al Floridei cu polizorul în mână — *la fel ca întotdeauna*.

Vedeți dumneavoastră, de-a lungul anilor, eu am continuat să citesc și să mă dezvolt sub foarte multe aspecte.

Pe de altă parte, Bob rămăsese blocat în timp. „Nu-mi aduce o carte, adu-mi o bere" devenise declarația misiunii lui în viață — *la fel ca întotdeauna*.

Oameni buni, nu sunteți obligați să vă trăiți viețile așa cum ați făcut dintotdeauna. Puteți *alege* să vă schimbați

cariera. Puteți *alege* să petreceți mai mult timp cu copiii. Puteți *alege* să nu mai amânați. Puteți *alege* să fiți un partener mai atent.

Cu alte cuvinte, puteți alege să faceți ceea ce au făcut milioane de alți oameni ca dumneavoastră... *puteți alege să fiți mai bun... puteți alege să citiți mai mult... puteți alege să vă dezvoltați!*

Oricine are nevoie să citească pentru a se îmbogăți

Nu există persoană care să nu aibă nevoie de o schimbare în bine în viața sa, într-un fel sau altul. Oricine — ORICINE — are nevoie de o îmbunătățire a vieții sale într-un sens sau altul.

Acest citat din Dr. Orison S. Marden, fondatorul revistei *Success*, sintetizează felul în care cărțile vă pot ajuta să vă îmbogățiți:

Dacă sunteți nerăbdător să vă faceți o viață mai bună, citiți cărți care vă rafinează gusturile, vă îmbogățesc imaginația, vă direcționează ambiția și vă dezvăluie idealuri mai înalte.

Citiți cărți motivatoare, cărți care îndeamnă profunzimile ființei dumneavoastră să urmărească un scop. Citiți cărți care să vă determine să faceți lucrurile ceva mai bine și să deveniți puțin mai buni, care vă fac să vă străduiți mai mult să deveniți cineva și să faceți ceva important pe această lume.

15 minute de lectură atentă în fiecare zi vă vor purta prin toate titlurile mari în numai cinci ani.

Citiți genul de cărți pe care le recomandă Dr. Marden? Citiți cel puțin 15 minute în fiecare zi? Dacă răspunsul este da, puteți să vă felicitați, pentru că sunteți cu adevărat pe drumul de la lectură la bani.

Vă provoc să continuați să citiți în fiecare zi sau să începeți să citiți, dacă nu prea vă place să citiți. Vă provoc să

acceptați sfatul Dr. Marden și să *„citiți cărți care vă rafinează gusturile... vă îmbogățesc imaginația... vă direcționează ambiția și vă dezvăluie idealuri mai înalte."* Dacă veți face asta, forța ascunsă a lecturii vă va îmbogăți viața sub toate aspectele.

În încheiere, vă urez să vă bucurați de tot succesul la care vă oferiți acces prin intermediul cărților pe care le citiți — și nu uitați niciodată că atunci când citiți... și sunteți constant... *sunteți pe drumul spre bogăție!*

Cuprins

Oameni faimoși, care au citit și s-au îmbogățit! 5
De la biroul lui Burke Hedges 9
Mulțumiri 11
Introducere 13

1. După șapte ani... 17
2. Puterea cărților de a ne transforma viața 26
3. „Picătura chinezească": 15 minute de lectură pe zi vă pot schimba viața 39
4. Cum să citiți o carte 50
5. Cititori și anticititori *versus* cei care au și cei care n-au 59
6. Oricine, inclusiv *dumneavoastră*, poate trece de la lectură la bani 68
7. Zece scrieri care au clădit lumea 88
8. Scrisul și cititul: cea mai măreață tehnologie inventată vreodată 100
9. În mintea cititorului 112
10. Ești ceea ce citești (deci, fii atent ce anume citești) 121
11. Explozia lecturii 130
12. Galeria marilor cărți de dezvoltare personală, cu cea mai mare influență de-a lungul vremii 140

Concluzie 155